

گول سوو

مجله یهگ مانگانه گشتیه نه لاین
دهزگای رووشنهویری (شه فدهق) بلاونه کریه یگ

شماره (۸۶) تاب (۳۲۱) کوردی (۲۰۱۱) میلادی

هه م بهزم جینوسایده ئهرا کورد؟

دهسلات هوز مائیمان فهیلی

ئهرا چه جایه ئهیل ئمروو خوهیان
دویرگرن له فۆلکلۆر

کیشهی کوردهیل فهیلی ههر له بنه پره تهو (جینوساید) ه

كورد خوارگ!

وهلامان ئەلاجەوی نیه ك له شیوهزار خوارگ كوردستان وه ناو "عهلی" بویشن "ئەلی"، وهلی یه ها وهر چهو ك گشت "ئەلی" ناوهیل ئیمه چهنه عهلی مهردم تر قهدر و قیمت داشتوون و یه له ریز و حورمهت ئایم كهه ناكاد.

ئیمه كوردهیل بهش لا خوار ئی كوردستان قهلقهپ كریاگه داستان خوهمان دیریمین ئەویش ئەوهسه ك له ناوړاس و خوار عراق بهشی له مللهتهمان ژین ك له لای مهردم كوردزووان خوهمان و عههه زووان ئەوان وه بییان ئویشن كورد فهیلی و هیج تیرهو تایفه یا ئیل و هووزیك كورد چهنه ئەو ناو و نیشانه ناوهار و تویهنه بویشم قهردار نیه! ئمجا ئەگهه یه له شوون خوهی بوود یا غهلهت جی كهفتگ بوود، گرنگ یهسه ك ئی ناوه یهسه بهس و پهیوهس ناوئی ئی هووزهیل هاووزووان و هاوژاده و له فره شوویش ماناگهی وه خاسی له یهكهو دریاس ك رهینترینیان ئەوهسه ك ئویشی فهیلی یانی(كورد نیشتهجای خوهرنهلات دجله) یا خوهمان ئویشیم مهردم پشت كوو.

نه له عراق، فیشتر له ولات ئیران ئی قسیه فره جار دههوهدهم كهردی ك بری كهس ئویشن ئیمه فهیلی نیم و فكر ئەكهن ك ناو هووز یا ئیلیگه جوور كهلور یا لهك یا خزل و مهلكشایی، له وهختیك ك له ئەدهبیات سیاسی و كومهلایهتی و ژیان عراقیهیل چه نا نوورنه ئی مهسهله و ئامانج ئەوه نیه ك ناو ئی هووزهیل كورده شوون گومهو بگهن، بهلكم گشتیان له ژیر ئی سههاله چهمهو ئەكا! ئیمه باس عراق و كورد نیشتهجای بهغدا و دهرووكردی ئەكهیمن ك سألهیل فرهیگه وهی ناوه ناسریانه و وهخاتر ئی ناوه ئاواره و دهروهدهر و بی سهروشوین كریانه ئمجا سهه وه ههر هووز و تایفهگ كورد بوون.

ئیمه كوردهیل دهیشت ههڕیم كوردستان بریك ناو و وشه یا كهلمه و دنیایك زویخ و دهرد و داواکاری دیریمین ك بایهت ئەگهه وه قسیه و ئەگهه وه نويسانن و ئەگهه وه وینه و فیلم بوود له بهغدا و له عراق راز خوهمان وهبیان بویشمین، ئمجا وه ههر زووايگ و وهههه شیوه و ناویك ك له لمان برهسنهو یا گووش ئهرامان بتهكنن!! لهی ولات وهه خوههتاو و ئەلقرچیهانه تا نهویشید فهیلی كهس وه ناو هووز و ئیل چهن ك خوازیمن نانسیدهمان.

ئى قسیه راسه ك ئویشی ئازایهتی له ئەوه نیه ك هههه خوازی بویشید، بهلكم ئازایهتی ها له ئەوه ك باوهه داشتوید وه ئەو قسیه ك خوازی بویشیدهی و من هاهه سهه ئەو باوهه ك له وهختیك ئی ناوه تویهنست و تویهتید له ژیر سابهی خوهی چهمانهو بكا و مانای خراویك تیری و ئەرای رهسین وه داوایهیلمان ری كۆلپریگه ئیمه نهبایهت بچیمههو دویا و له نوو دهس وه پی بگهیمن!

ئهوانهی ك دلنگههراهن بایهت بزائن ك ئیمه جوور شهفهق هیج جیاوازیك له ناوئی (خوازم و توام) نایمین وهلی یه كار حساو و كتاو سیاست و رووژگار و ئەو ولاتهسه ك ئیمه نیشتهجاییم و چهه وهی ناوه ناسنهمان ك ناسنهمان! بهش له هاووزووانی و هاو قهومی و هاوچاره نووسی خوهمان دویرمانهه ناخا ئەگهه له بهش لا خوار یا لا بان كوردستان ژیهیمین.

مجله‌یه‌گ مانگانه گشتیه له‌لاین ده‌زگای رووشنه‌ویری ورسانن كورد فهیلی(شهفهق) بلاونه‌كریه‌یگ شماره (86) ئاب (2711) كوردی (2011) میلادی

36

داقوق په‌کیگه له‌و شاره‌یل
کویه نه‌ك وه‌گووردهی سه‌رچه‌وه‌یل
تاریخی وجوودی چووده‌و.....

22

شاعریگ عراقی، خه‌لك به‌غدا،
كوردیگ فهیلی وه‌ هویره‌وباوه‌ه
چه‌پی، خوه‌ندن.....

04

له‌ناوئی وه‌ر پرسیاریه‌تی ندری
ك پایه‌ندی دیاریكریاگ و خه‌یر و
شه‌ر دیریگ و باوه‌ه.....

- سەر نويسەر
- عه‌لی حسین فهیلی
- جیگر سه‌ر نويسەر
- ماجد سویره‌میری
- به‌ریوه‌به‌ر نويسانن
- چه‌مال ئه‌رکه‌وازی
- سکر تیر نويسانن
- ئاراس چه‌واد
- ده‌سته‌ی نويسه‌ره‌یل
- چه‌واد كازم
- سوندوس میرزا
- شو‌پش شاواز
- سارا عه‌لی
- نه‌سرین میرزا

ئاماده‌كردن هونه‌ری
له‌یس عیسا ئیبراهیم
Tel:
07901373702
7403411
8836604
gullsoo@shafaaq.com
نرخ 1000 دینار

خاوه‌ن ئه‌متیاز ده‌زگای رووشنیری و راگه‌یانندی كوردی فهیلی(شهفهق)

رقم الاعتماد في نقابة الصحفيين العراقيين 1015
رقم الايداع في دار الكتب والوثائق 892 في 2006

له ناوونی وهرپرسیاریهتی ئاداری ك پابهندی دیاریکریگ و خهیر و شهر دیریگ و باوهر ئادهمیزاد وه پیره و یا کیشهیگ چ تایبهت چ گشتی حیوازی گهورایگ هس. نیمه کورد فهیلی جویر مهردمان تر تاوان خهیمنه بان رووژگار و گرفتهگه ها له خوهمان، کهسهیلگ ههن مامله وهل کیشهگه مانا کهن وه تایبهت ك گوايا مهسه له یگ وهزیفی وهریه وبردن یا ئداریه، یا له دید رسانه و نورپهگه پی. له وهرانوهر نه ودهش کهسهیلگ ههن ئی وهرپرسیاریهتی تاریخیه وه جددی بردنه وهریزایی رووژگار و دوینیم ك ههمیشه وهرده وامن له پشتگیرکردن کیشهگه جویر نه وهك نه نجام خاسیگ له ل بکه نه دی.

لهیرا پرسیم کامیان شماره ی گهوراتر پیک تیهرن، نه وانهك خوهیان دویر گرن له کیشهگه مان یا نه وانهك گهرده شوون چارهسهر؟ نه گهر بایمه پای واقع دیاره زوورمیان بیدهنگن و نه وهگیش بایگه جووا یا شهرمی تیهیگ یا جووا خراویگ دیریگ، یهیش حاشا له وجود لایهن و کهسایه تیهیل خاوهن نه خشه یهکسان و فهبولکریگ ناکا، به لکوو له ناوونی ماوهیگ و ماوهیگ تر که فهیگه ناو کارهیلگ وهل واقعاً نه گوجیهیگ، ههر له وهر نه ودهش دوینید هه لوپسته یلیگ نیشاندیگ گهوراتر له توانای و له فامستن غه له تیهگه و سهرچه وه گریگ، یا دوینید شیه وکردن تر نیشاندیگ وه جووریگ ك نه گونجه ییگ وهل واقعاً، ننجاً ههر کهسیگ سهردان دهزگای شوناسنامه یا کیشهیل مولکداری یا دهزگای شه هیدیل یا زندانیهیل سیاسی یا وزارت کووچ و کووچه رهیل یا وزارت داد یا وزارت و دهزگایهیل تر له به غدا بکا لهیوا زانیگ ك کیشهیل کورد فهیلی چارهسهر کریگه، ك یهیش له وهختیگ نه و وزارت و دهزگایهیله قانون و رینمایی دیرن و له بان نه و قانونه یله چنه ریه و نهك وه گوروی مهیل نه و نه و یا نه وانهك سهردانیان کهن. ننجاً نه گهر وه و فه یلیشه باوهر بکهیم، مانای نه وهسه کیشهیل مان چارهسهر بویه و یهیش چه واشه ی راسیه یله له بان زهوی واقع. له باوهرت ریکخریگ و کومه له و ته نانهت حزبه یلیش، حاشا کهن له توانایی کهسهیل تر ك گوايا ته نیا دریزه دهر فکر و شیواز کهسهیل وهر چه خوهیانن، چوینکه زوورم نه و روخساره یله تازه نین له مهیدان فهیلی. وهل نه ودهش دوینید کهسهیلگ خوهیان دهر خهن وهنا وروشنهویر و خهریک چشته یلیگن ك دویره له تایبه تمهندی نه وان، ننجاً نه گهر جالاکییان له بان ئاست خودی بویاتاد، نه وه په یوهندی وه خوهیانه و دیری، وهل هه ولدانیان نهرا نه وهك بوونه دهمچه رمگ و نوینه رایه تی چین کوردهیل فهیلی نه یه کیشه ی گهورایگه و نالانیم ودهس نه نجامه یلی وهریزایی سالهیل فرهیگ . ننجاً حه یف و زولم شایهت بکهیمته ی پشت سهر نه گهر هات و قانونه یل گونجیاگیگ دهر چی نهرا چارهسهری، وهل کیشه ی نه وانه چارهسهر نهیریگ و مهحاله له هویره و بچوود.

بیگومان نه وهك تا دوپه که رهخنه له مهردم گرت، رووژیک بایگ رهخنه له خوهیشی بگرید و رووژیک تپد له دژ بهرزه ودهندی نه و کار بکریه یگ وه بی نه وهك خوهیشی هس بکا. نیمه نه گهر ههول نه وه بهیم چارهسهر کیشه ی چینه گه مان بکهیم، نه وه بایسه له و دیارده یله خوهمان دویره و بکهیم و نه وانهك له ی چوارچیوه کار کهن بایسه له بانیان جورنه تیگ له کارکردن پر شه فاهیهت داشتوون و خوهیان دویر بگرن له به عزه چشته یلیگ و نعتاد له بان ههول و تهقلای کهسهیل تر نهکا، وهل نه ودهش ههر یهکیگ له نیمه بایسه له ناوونی ماوهیگ و ماوهیگ تر ئاشکرای نه و هه ولدانیه بکا تابزانیم چه کردگه و رهسیسه چ نه نجامیگ. ننجاً بیجگه بریارهیل خاس و مامله یل سیاسی و سووزداری لایه نه یل، وهل هیمان کیشه ی نیمه ی فه یلیه یل تائیه ییش ههر جویر خوهی مه ندگه و هیمان چشته یل فرهیگ ئاشکرا نه ویه و کارهیل فرهیگ هه وچه وه نه نجامداین دیریگ و چه وهری نه وانه کهن توانای جموویل داشتوون و چشتیگ له دهسیان بایگ. وهل وهل نه ودهش بایسه یایبگریم له وانهك خزمهت وه کیشه گه مان کردن له نیمه زیاتر و خوهیانیش فهیلی نین، بایسه نه ودهش بزانیم ك رووژیک تیهیگ کار نه و رهفتار و هه لسو و کهفته یل نه رزانه له خراوداین و هه تکداین و شکانه وهی وهرانوهر و لوپته رزیکردنه وه بی ههق ته وواو بوود، جویر نه وهك ئویشن: نه گهر تواسی قهر کارهگد بزانید ته ماشای نه وه بکه کی به شداریهیل نه کا له ل.

که ی بوینه فهیلی؟

گول سوو

ماوهیگه دهولهتهیل داگیرکەر کوردستان سەرلەنوو گەله‌کومەمی خوهیان ئەرا بان مللەت کورد دەسووپیی کردنەسەو و هەرێم کوردستان خستەسە ژێر فشار و هەول دەن ئی هەرێمە ک تەنیا دەروازە ئومید مللەت کوردە جوور نامرازیگ ئەرا کەمەوکردن فشارەیل ناوخوهیی و دەرکی خوهیان بارنە کار و لە لایگ تریشەو درێژە بیەنە جەنگ چەن سالە دژ وە کورد. حکومەت عراق وەسەرۆکایەتی نوری مالکی و فراکسیۆنەگە لە وەختیگ ک خوهی تویش چەنەها کیشە ناوخوهییە تەقلا

ئەکا وەدروس کردن کیشە لە ناوچەیل داوریگ و دزایەتی کردن کورد لەو ناوچەیلە فشار بارێدە بان سەرکردایەتی سیاسی کورد ک وە دویاخەرە لە لیست عراقیە وە سەرۆکایەتی ئەیاد عەلوی نزیکەو بوی، ک وەباوەرم پەپەرۆکردن ئی سپاسەتیشە وە رەزامەندی واشتۆنە ک هویچ هەلوێست رەسمییگ نەیاشت لەبارە کیشەیل وەدیهاگ لە ناوچەیل داوریگ، لە لایگ تریشەو حکومەت عراق گلوبیگ سەوز نیشان ئیران و تورکیا داس ئەرا ئەوگ ئەوانیش لەلای خوهیانەو هەرێم کوردستان بکەنە ئامانج و دەسدریژی بکەنە بان سنوورەیل هەرێم کوردستان و وەتووپواران کردن ئەو ناوچەیلە فشارەیل ناوخوهیی خوهیان جیواز بکەن ئەرا بان هەرێم کوردستان، ئەویش وەبیدەنگ بوین حکومەت بەغدا لەوەرانونەر ئەو دەسدریژیەیلە ک لە لایەن ئەو وولاتەیلە کریەیدە

ئەرا چە کوردستان خریاسە ژێر فشار؟!

ئاراس جەواد

بان هەرێم کوردستان ک ئیسە بەشیکە لە خاک عراق. ئمجا لە شوون وازبوین کونسۆلخانە ی ئەمریکا لە هەرێم کوردستان، ئیران وەبیرین ئاو ئەلون و تووپواران کردن سنوورەیل هەرێم کوردستان وەبیانگ دەسووشانن لە گریلایلەیل PJAK، پەیمایگ ئەرا سەرکردایەتی سیاسی کورد داشت ک ئەویش کارتیک فرمز هەرەشە کردن بوی، وەل ئەوگ جی سەر سەرمەنینه هەلوێست و لایەتەیل یەگرتگ ئەمریکاس ک وە هەلوژانن بیدەنگی لەوەرانونەر دەسدریژیەیل ئیران ئەرا بان خاک عراق گلوبیگ سەوز نیشان ئیران دا تا درێژە بیەیدە تووپواران کردن ئاویەیل سنووری هەرێم و کارگە برەسیدە جییگ ک بانە ئاو خاک هەرێم کوردستان و ئۆپەراسیۆنەیل سەربازی خوهیان لە ئاو خاک عراق ئەنجام بیەن و بیجگە لە جەنگ پژاک، هاوولاتیەیل مەدەنی هەرێم کوردستانیش بکەنە ئامانج. وەباوەرم ئیران لەری فشار هاوردنە بان هەرێم کوردستان تواید وەبەک تیر چەن نیشان بکوێتید:

- 1- سەرکردایەتی سیاسی لە هەرێم کوردستان ناچار بکەید فشار باریدەبان ئۆپۆزیسیۆن کوردی رووژەلات کوردستان وەگشتی و (PKK و PJAK) وە تاییبەتی.
- 2- ئەرا ئەوگ فشارەیل ناوخوهیی خوهی ئەرا دەشت ئیران جیواز بکا و مەترسی ئەو چارەنویسە ک لە وەهار عەرەبی تویش وولاتەیل ناوچەگە هات لە خوهی دویرەو بچەید.
- 3- ئواگرتن لە پارتەیل کوردی ئەرا ئەوگ دەسمەیهت ئۆپۆزیسیۆن کوردی لە سوریا نەیهن و پشتگیری لە کوردەیل باشوور بویجگ کوردستان نەکەن ئەرا وسیان لە دژ رژیەگە ی بەشار ئەسەد.
- 4- ناچار کردن لایەن کوردی لە عراق ئەرا نزیکەو بوین لە مالکی و دویرەو کەفتن لە عەلوی و لە

ناکام یەیش کەمەوکردن فشارەیلیگ ک هانە بان حکومەتەگە ی مالکی.

5- رژیگری کردن لە بەسانن کۆنگرە ی نەتەوهیی لە کوردستان.

ئمجا ئەگەر بایم و باس سیاست دژ وە کورد ئە ی دویاخەرە بکەیم لە لایەن رژیگ تورکیا، بایەد سەرەتا ئامازە وە نەخش ئەمریکا بکەیم لە مەسەلەگە ک وەپشتگیری رەسمی لە تورکیا ئیجازە وە سوپای ئەو وولاتە دەید ک لەری ئاسمانیگ ک ئەمریکا کۆنترۆلی کەید سنوورەیل هەرێم کوردستان تووپواران بکا و هاوولاتیەیل بی تاوان و بارەگایەیل PKK وەبەکەو بکەیدە ئامانج. فشارەیل تورکیایش ئەرا بان هەرێم کوردستان بیجگە لە دەسووشانن لە PKK ئەرا ئەوگە لە ی فشاریگ بچەیدە بان کورد ئەرا ئەوگ لە ی بارودوخ ناوچەیل داوریگە بریگ پوان سیاسی بیەیدە پارتەیل تورکمان عراق لە ناوچەیل داوریگ ک لە لایەن حکومەت تورک پشتگیری لەلیان کریەید. بیجگە لەوانەیش ک باس کریا لیا دیارە ک پیلانیگ هەریمی وە رەزامەندی ئەمریکا ها لە ئارا ئەرا ئەوگ جەنگیگ براکوژی لەناو کورد بنریەیدەو و پارتەیل کوردستانی لە هەریم بنەنە وەراپوەر PKK و PJAK و کاریگ بکەن ک مال کورد یەک نەگری، چوینکە وە لەوەرچەو گرتن بارودوخ ناوچەگەو ئەو خالەیلە ک لە بان باس کریان سەرگرتن دەولەت سەرۆخوهی کوردی لەی وەخت ئیسەمانە بویەسە ترسیگ گەورا و چیهسە ئاو جەسە ی وولاتەیل ناوچەگە وە تاییبەت دەولەتەیل داگیرکەر کوردستان، یەیش لە وەختیگە ک سەرۆک بارزانی وە وەردەوامی لە بان ئەو جەخت ئەکا ک مەحاله جاریگ تر خوین کورد وەدەس کورد برشیەید و وەهویچ شیویدگ ئجازە نیەن جەنگ براکوژی لە کوردستان روی بیەید و بایەد مال کورد یەکبخریەید.

پیلانیگ هەریمی وە رەزامەندی ئەمریکا ها لە ئارا ئەرا ئەوگ جەنگیگ براکوژی لەناو کورد بنریەیدەو و پارتەیل کوردستانی لە هەریم وەراپوەر PKK و کاریگ بکەن و PJAK و کاریگ بکەن ک مال کورد یەک نەگری، چوینکە وە لەوەرچەو گرتن بارودوخ ناوچەگەو ئەو خالەیلە ک لە بان باس کریان سەرگرتن دەولەت سەرۆخوهی کوردی لەی وەخت ئیسەمانە بویەسە ترسیگ گەورا و چیهسە ئاو جەسە ی وولاتەیل ناوچەگە وە تاییبەت دەولەتەیل داگیرکەر کوردستان، یەیش لە وەختیگە ک سەرۆک بارزانی وە وەردەوامی لە بان ئەو جەخت ئەکا ک مەحاله جاریگ تر خوین کورد وەدەس کورد برشیەید و وەهویچ شیویدگ ئجازە نیەن جەنگ براکوژی لە کوردستان روی بیەید و بایەد مال کورد یەکبخریەید.

دیموکراتی له

ژینگه‌ی نادیموکراتی

سۆران گهروهویی

پرسیاریگ گهوهه‌ریانه ك همیشه ژنه‌فیمنه‌ی و مه‌ردم پرسنه‌ی: ئایا له‌وهرچه دیموکراتی له‌ولاته‌یل پیشکەفتگ خوهرئاوا سه‌که‌فتگ بویه و له‌ولاته‌یل تازهره‌سپش كز و ناته‌واوه؟ ولاته‌یل فره‌یگ تازهره‌س جه‌هان سبیم له‌سه‌رتای سه‌روه‌خو‌بیان هه‌ول نه‌وه دانه دامه‌زریاگه‌یل دیموکراتی و کومه‌لگای مه‌ده‌نی بنیات بنه‌ن، وه‌ل زوورم نه‌و ولاته‌یله کهم وکوری داشته‌و نه‌را بان نه‌و باله‌خانه وه‌پله‌کانه‌یا نه‌چینه‌سه بان و هه‌ول نه‌وه نه‌یانه ژینگه‌یگ دروس و گونجیاگ نه‌را گه‌شه‌ی دیموکراتی دروس بکه‌ن و گامه‌یلیان هاوشان نه‌ویه وه‌ل علمانی و لیبرالیا، وه‌ی جووریشه دیموکراتیه‌گه‌یان وه‌ك باخچه‌ی پی ته‌له‌به‌نیگ مه‌نده‌سه‌وه‌و چشتیگ نیه بووده مقه‌یه‌تیکه‌ر گوله‌یل جوان ناو باخچه‌ی دیموکراتی.

تویه‌نیم بویشیم: دیموکراتی نه‌و ولاته‌یله چره‌و کریاگه له‌ئه‌نجامداین هه‌لوژاردن ده‌وری و په‌رله‌مان مرده‌گ و مه‌کینه‌ی ره‌سانن گه‌وراو بریگ دوکان حزبی له‌هه‌ر کویچه‌و کولانیگ، ك وه‌ی جووره کاروان دیموکراتی ولاته‌یل خوهره‌لات و تازهره‌س هاوشان نه‌ویه وه‌ل کالین و په‌خشه‌وکردن کلتوور دیموکراتی و یه‌کتر قه‌بولکردن، ك وه‌جووریگ تاک و کومه‌لگا چه‌مه‌کیل

هه‌م به‌زم جینۆسایده نه‌را کوردا؟

شۆرش شاواز

له‌ دویای پرۆسه‌ی نازادی عێراق، که‌میگ دلان خو‌شه‌و بوی وه‌تیم دی له‌ده‌س خوینمه‌ژه‌یل و درنده‌یل رزگارمان بویه‌و هه‌ناسیگ وه‌رچه‌تی کیشیم!. وه‌ل فره‌وه‌پن نه‌چی، باسیگ وه‌ناو ناوچه‌یل داویریگ له‌ کوردستان هاته‌مه‌یان و ماده‌ی ۱۴۰ و... یه‌هه‌م که‌میگ خاسوی و ئیمه‌ی کورد وه‌تیم وه‌ دیالۆگ نه‌ی گرفت خاك و جوگرافی و سیاسیه‌ی چاره‌ی که‌یم!. وه‌یه‌یشه‌و نه‌یشتنه‌مان و ده‌س کریا کوشتن و برین و فرانیگ له‌ی ناوچه‌یل کوردیه و چمانی فرانه‌سالیگ هات و ده‌رانه‌ی ئیمه‌ی کورد گرتا. هه‌رچیگ هه‌ول دریا تا وه‌ جیوه‌جی کردن ماده‌ی ۱۴۰ ناویگ بکریه‌یده‌م ناگرا، وه‌ چه‌واشه‌و لایه‌ن وه‌رایوه‌ر و ده‌سه‌یل

دیموکراتی پیرووز بوود له‌لایان و قوربانی بیه‌ن له‌وه‌ر خاتر نازدی زیاتر و ژیرپانه‌خستن نازادی مه‌ردمان تر و له‌هه‌مان قسه‌و ره‌فتار و کرده‌وه‌یان تیکه‌ل بنه‌مایه‌یل به‌رز دیموکراتی بوود، ك وه‌بی ئی پرووسه‌و گامه‌یله زه‌حه‌ته‌یاس له‌دیموکراتی بکریه‌یگ. خوهرئاوا له‌شوون کیشمه‌کیش و که‌له‌که‌بۆین ماریقه‌ت و نه‌زموون، نه‌وه له‌شوون نه‌وه تا تویه‌نستن هه‌ول نه‌وه دان مه‌سه‌له‌ی دیموکراتی سه‌رخه‌ن، نه‌ویش نه‌وه بوی تا ده‌ور و کاریگه‌ری که‌نیسه له‌بان کومه‌لگا کاله‌و بکه‌ن و چه‌مه‌کیل نازادی و فره‌یی و ده‌س وه‌ده‌سکردن ناشتیانه‌ی ده‌سلات و دادپه‌روه‌ری و یه‌کسانی له‌ نه‌رك و هه‌قه‌یل وه‌ پیرووز بزانی و قه‌درو حورمه‌ت نه‌را که‌میله‌ دابنه‌ن و ریز له‌هویر وه‌ه‌رای چوین جیاواز بگرن. راسی نیه نه‌گه‌ر بویشیم دیموکراتی تاپه‌ته‌ وه‌ژینگه‌ی قز زه‌رد و چه‌و که‌وه‌یل، نه‌وه‌سه کومه‌لگای هندستان دویر له‌ خوهرئاوا له‌ژینگه‌یگ نه‌سه‌مه‌ر و چه‌و سیه‌ پیا‌ه‌ی دیموکراتی که‌ن. دیموکراتی له‌ژینگه‌یگ گه‌شه نه‌کا په‌رنه‌سیه‌یلی له‌ دروشمه‌و ئالشت بکریه‌ن نه‌را مه‌شقی وکردار. بایه‌سه له‌ خوندنگایه‌یله‌وه‌ ده‌س وه‌پی بکریه‌ی تاره‌سیگه شوون کار و دامه‌زریاگه‌یل ده‌وله‌ت و پارتیه‌یل سیاسی.

ئیسه‌یش نه‌وه‌سه دیموکراتیه سه‌رکه‌ه‌فتگه‌گه‌ی هندستان له‌بان سی ستوین وسیاگه، ك نه‌ویش لیبرالی و علمانی و فیدرالیه، ئنجا له‌سایه‌ی ئی جووره ژینگه‌یگ زه‌حه‌ته‌ کوده‌تا یا ئنقلاب چه‌کداری له‌بان شه‌رعیه‌ت و دامه‌زریاگه‌یل ده‌ستووری نه‌نجام بدریه‌یگ جویر نه‌وه‌ك له‌زوورم ولاته‌یل نه‌نجام دریانه. نه‌وه‌ك هووکار بویه نه‌را مه‌سه‌له‌ی مه‌ندنه‌وه‌ی دیموکراتیه‌گه‌ی هندستان له‌وه‌رده‌م هه‌وای تون و تیژی، نه‌ویش دانایی و نه‌رمی هندۆسه‌یل نه‌و ولاته‌ بویه ك زوورمینه‌ی ۸۰٪ مه‌ردم هندستان بیک تیه‌رن. وه‌تابه‌ت هه‌رسی سه‌رۆکایه‌تیه‌گه‌ی کوومار و نه‌نجوومه‌ن وه‌زیره‌یل و سه‌رۆکایه‌تی پارت فه‌رمانه‌ره‌وا، وه‌ چه‌واشه‌و دوینید نه‌و سی سه‌رۆکایه‌تیه‌ دانه‌سه ده‌س که‌میله‌یل موسلمان و سیخی و کریستیان. دویای نه‌ویش کلتوور دیموکراتی و یه‌کتر قه‌بولکردن و هاوشانبوین و داد کومه‌لایه‌تی، هووکارمیلیگن ك مه‌ردم ولات که‌نه دیواریگ پولا‌یین له‌ده‌ور باخ دیموکراتی و هویچ وه‌ختیگیگ ری نیه‌ن بشیویه‌یگ و هیز چه‌کداریش بایه‌سه له‌ژیر فه‌رمان حکوومه‌ت بوود و حزیه‌یلیش دوکانه‌ بویچه‌له‌یلیان بپه‌چنه‌وه‌و بوونه هووکاریگ نه‌را ره‌سن وه‌ کنار دیموکراتی و هاولفی.

نه‌گه‌ریه‌ید، نه‌ی ناوچه‌یل کوردنیشنه، کوردیگ له‌ ناویان نیه‌مینه‌ی و نه‌ی جوگرافیای کوردیه وه‌ل مه‌ردمانیا له‌ ده‌س چوود وه‌هه‌ر نه‌و جووره‌گ له‌ بریگ کتاوه‌یل میژوویی هاوردیمه‌و تیریمن فلانه‌جی هن کورد بویه‌و توایم یه‌بسه‌لنیم ك هن ئیمه‌ی کورد بویه، مه‌گه‌ر هه‌ له‌یوا ناویان باریمن و نه‌را خو‌ه‌مان لاپه‌ره‌ی کاغه‌ز سیه‌و بکه‌یم. ئیرنگه‌ یه‌یش باریمه‌و باس، سه‌ران کورد و په‌رله‌مانتاره‌یل کورد و وه‌زیره‌یل و جیگه‌ریه‌یلیان له‌ده‌وله‌ت به‌غدا ك کوردن نه‌را بی دهنگن؟! نه‌گه‌ر پابه‌ندیگ وه‌ده‌ستور هه‌س، ته‌نیا نه‌را کورده‌؟! مزنه‌م ته‌نیا ده‌ستور نه‌را کورد دانانه‌سه‌ی و لایه‌نه‌یل تره‌ك نه‌بایه‌د وه‌ پی پابه‌ند بوون؟! بایه‌د له‌ی برایلمانیسه‌گله‌ی بکه‌یم، بی دهنگی تا نه‌ی ئاستیشه‌ نیه‌ود، پسا خوین رووله‌یل کورد رشیه‌ید و ناوچه‌یگ کوردی دیرید تالان کریه‌ید و له‌ ده‌س چوود. نه‌لبه‌ت نه‌ی بی دهنگی برایل کوردمانه‌ له‌ به‌غدا، بویه مه‌مه‌ر یه‌گ سه‌رۆک هه‌ریم خو‌هی ده‌س وه‌کار بوود و بکه‌فیده ته‌قلا نه‌را نه‌وه‌گ گیان نه‌ی رووله‌یل کورده له‌ی ناوچه‌یله بپاریزه‌ی و له‌ی به‌زمه‌گ نه‌رامان ته‌نینه‌ده‌رمان بکا.

ناوچه‌یل نه‌من هه‌ریم کوردستان. ماوه‌یگه مه‌ردم له‌ حکوومه‌ت هه‌ریم توان تا برایل پشیمه‌رگه‌یان نه‌را وه‌رگری کردن له‌لیان کل بکه‌ن نه‌را نه‌و ناوچه‌یله، وه‌ل تووزیگ نه‌رمی له‌ی باوه‌ته‌ دوینیا وه‌ویشه‌ گونای حکوومه‌ت هه‌ریم نیه، به‌لکوو سیستم بیژکراسی ناوه‌ین هه‌ریم کوردستان و ده‌وله‌ت به‌غدا بایس بوی که‌میگ رووله‌یل پشیمه‌رگه‌ی کوردستان دیر بچه‌ هانای برا و خو‌ه‌شکه‌یل خو‌ه‌یان. وه‌زاره‌ت پشیمه‌رگه‌ چهن جاریگ داوا له‌ کۆمیسۆن نه‌منی به‌غدا کرد تا هه‌ر چی زویتر له‌سه‌ر نه‌ی باوه‌ته‌ بنیشن و فکریگ بکه‌ن، وه‌ل هه‌ر نه‌و جووره‌گ دیاره‌ ده‌وله‌ت عێراق خو‌هی تویش مله‌میلیگ له‌ ناو خو‌هی هاتیه‌و له‌ ناوژگه‌و ژان پچیا‌سه‌پیا و وه‌رپه‌سه‌یلیش هه‌ گووش له‌ی قسه‌یله‌ نیه‌ته‌کنن و گیان ئایه‌م له‌لایان هه‌ جوی په‌تگه. نه‌لبه‌ت فره له‌لیانیش هی‌مان هه‌ جوی نه‌وسا هویره‌و که‌ن و شایه‌د نه‌تویه‌نن بارنه‌ی زووان و وه‌ قه‌ول عه‌ره‌وه‌یل (تقیه) بکه‌ن، وه‌ل له‌ پراکتیک نه‌وه‌گ جوی تابلویگ دیاره‌یه‌سه: ئیمه‌ی کورد که‌ه‌تیه‌سه قه‌ران و ئاواره بوین. ئیرنگه‌ وه‌ی ره‌ه‌سه‌گه شو‌فینیه‌یل گرتنه‌سه‌ی وه‌ر نه‌گه‌ر ریگه‌چاره‌یگ له‌وه‌ر

ئاوشاریای، نه‌فت و بنزین وه‌ ده‌سیانه‌و بوی و ناگره‌گه‌ گور تره‌که‌و کردن. له‌ که‌رکوک تا ره‌سیده مه‌نه‌لی هه‌زاران بۆمب ته‌فانن و مه‌ردم و رووله‌یل کورد کردنه‌ نیشانه‌ی هویریگ بی‌مایه‌و شو‌فینی خو‌ه‌یان. له‌ شار شه‌ربان کار وه‌و جیه‌ره‌سانن ك دی ئیرنگه کورد له‌تی نه‌منیه‌و نه‌گه‌ر هه‌ن فره‌ که‌من و نیه‌ویرن بویش ئیمه‌ کوردیم. ئمجا له‌ ماوه‌ی ئی دو سی سال دو‌ماییه، له‌ ناوچه‌ی دیاله ك بویه لانه‌مای تیرۆریسته‌یل، یانه داخ تره‌ك نانه‌و بان داخه‌یل کورد و وه‌ل ری‌کخستن‌یگ له‌ کناو ئستخبارت و جه‌یش عێراق له‌ نه‌ی پاریزگا داشتن، ده‌س له‌ ناو ده‌س یه‌ك فرانیگ تره‌ك وه‌سه‌ر کورد هاوردن. ماوه‌ی دو ساله، وه‌رپه‌سه‌یل کورد له‌ شاره‌یل جه‌له‌ولا و سه‌عه‌دیه‌ هاوار که‌ن و ئویشن: له‌روی نه‌نقه‌زه‌و توان نه‌را جیوه‌جی نه‌وین ماده‌ی له‌ قورگ نیشتگ ۱۴۰ له‌ی ناوچه‌یل کوردیه نه‌ی برایه‌ل نابرامانه، کورد فرانیگ نوو ده‌س وه‌پی کردنه‌و تائیریگه زیاتر له‌ هه‌زاران کورد له‌ ژن و منال و گه‌ورا و بویچگ وه‌ ده‌س نه‌ی نابرایل شو‌فینیه‌ شه‌هید بوینه‌و فره مال و بنه‌مالی کوردیش له‌ی ناوچه‌یل کوردنشینه‌ سه‌ر نه‌لگرتنه‌و هاتنه‌ نه‌را

ئه‌لوهن ...

عزهددين مسته فارسول

(خانەقین، ماردین، پهنجین، نوسه‌ببین، فارقین یا مه‌یافارقین) ئی جوور ناوه‌ی‌گیش کویه‌نه‌ن چوینکه گشت ئی شاره‌یله وەرجه ئسلام بوینه.

خانەقین ئه‌و شاره‌سه ک که‌سرای عه‌جهم پاشای عه‌ره‌ب نوعمان کور موزر له‌تی زندانی کردگه و هه‌ر وه‌یخاتره عه‌ره‌بیل سنووړ شار خانەقین وه‌ل ئیران ناو نانه (مه‌نزهریه). ئی ناو زولال و هوونگ ئه‌لوه‌نه هه‌ر له‌و وه‌خته‌و وه‌ناو خانەقین ره‌ی بویه و وه‌ختی کوردستان به‌شبه‌شه‌و کریاگه خانەقین که‌فتگه‌سه به‌ش عراق و یه‌یش بایه‌د بویسیم ک ناوه‌گه له‌ کویه‌یل ریژاو و دالاهوو تیه‌یده خوار، وه‌ل ئه‌و به‌شبه‌شه‌وکردن کوردستانه هیشته‌گه رووباره‌گه وده‌و به‌ش کوردستان به‌شه‌وکریاگ ره‌ی بوود، یه‌یش چشتیگ له‌و راسیه ئالشت ناکا ک (ئه‌لوه‌ن) رووباریگ کوردستانیه و سه‌رچه‌وه‌گه‌ی هاله خاک کوردستان و ئمجا رژیه‌یده رووبار دجله‌وه.

ئه‌لوه‌ن یا ئه‌لوه‌ند ئه‌و رووبار ره‌ینه‌سه ک وه‌نارامی له‌ خوه‌ره‌ه‌لات کوردستان تیه‌یده خوار و وه‌ناوراس شار خانەقین ره‌ی بوود و دوياخر جوور چه‌مه‌یلتر رژیه‌یده رووبار دجله‌وه.

فه‌ره له‌ عه‌ره‌بیل و وه‌داخه‌و فه‌یری له‌ کوردیه‌یلش سه‌ره‌لیان شیویاس و ئه‌و (ئه‌لف و لام) ئه‌لوه‌نه وه‌ ئه‌لف و لام عه‌ره‌بی زانن و بریگیان ناو خوه‌یان نانه‌سه (وه‌ندی) و جوانی وشه‌ی ئه‌لوه‌ن و ره‌نگاوهرنگی ناوه‌گه‌یان له‌ کیس دانه.

شعر چه‌ن شاعریگ هاله هویرم ک باس خانەقین و جوانی ئه‌لوه‌ن که‌ن و دیاره له‌ سه‌رده‌مان کویه‌نه‌وه ئه‌لوه‌ن خانەقین کردگه‌سه دو به‌شه‌و ک خود مه‌ردم شاره‌گه وده‌ی ئویشن ئیومر و ئه‌و وه‌ر .

یا ناو گه‌ره‌گه‌گان ئه‌بیه‌ر به‌ن جوور: جامع و ئاغا و خه‌لیفه و.... وه‌ئو به‌ریش ئویشن عالیاوا وه‌ل گشت یانه هه‌ر شار خانەقینه. له‌یوا بزانه‌م جاریگ تر باس ئه‌و شاره‌یل کوردستانیه کردمه ک ناوه‌یلیان وه‌(ین) کووتایی وه‌پیان تیه‌ی جوور:

ته‌ریب و تیرۆر

سامان چه‌مه‌ خه‌ریب

ته‌ریبه جیاوازه، ئه‌ویش گرتنه‌وه‌ر تیرۆر و رچه‌ویردنه له‌وه‌ر خاتر وه‌زوور کووچ وه‌پیکردن کورد ئه‌و ناوچه‌یله.

وه‌ی پروسه له‌سایه‌ی سوپایگ عراق وه‌ناو ئۆپه‌راسیۆن (بشائر الخیر) له‌مانگ ئاب (2008) دو له‌و ناوچه‌یله له‌جیای ئه‌وه‌ک ئه‌و گروپه‌یل تیرۆرسته راو بنه‌یه‌ید، دوینید ماله‌یل کورد کریانه‌سه ئامانج! جه‌یار یاوه‌ر ئه‌میندار گشتی هیز پێشه‌ره‌گه‌ی کوردستان، له‌ کۆنگره‌یگ رووژنامه‌گه‌ری ئاشکرای ئه‌وه‌ کرد، ک له‌سال 2002 ریژه‌ی عه‌ره‌بیل له‌ناحیه‌ی جه‌له‌ولا 24٪ بویه، ک ئیسه ئه‌و ریژه به‌رزوه بویه ئه‌را 70٪ و نسبه‌ی کوردیه‌یلش له‌تی 22٪ داوه‌زیه ئه‌را 18٪. له‌ 2002 له‌شاروچه‌ی قه‌زه‌بات(سه‌دییه‌) یش ریژه‌ی عه‌ره‌ب 27٪ بویه و ئیسه بویه‌سه 80٪، له‌ناوچه‌ی قه‌ره‌ته‌په‌یش نسبه‌ی عه‌ره‌ب له‌ 52٪ به‌رزوه بویه ئه‌را 66٪، وه‌ل کورد ک ریژه‌ی 21٪ بویه داوه‌زیه ئه‌را 7٪. ئی ئامار ئه‌میندار گشتی هیز پێشه‌ره‌گه‌ری ئاشکرای ئه‌وه‌ ئه‌کا ک له‌سه‌رده‌م زولم و

فره‌کس وه‌پیان له‌یوا بوی، وه‌ پمانن رژییم به‌عس(ته‌ریب و ته‌بعیس و ته‌ه‌جیر) له‌عراق و ئه‌و ناوچه‌یله ک زوورم مه‌رده‌مه‌گه‌ی کوردن و کوردستانین، کووتایی وه‌بی تیه‌ید. وه‌ل فره وه‌بی نه‌چی ته‌ریب و ته‌ه‌جیر وه‌شیواز جیاوازتر له‌شیواز به‌عس ده‌ره‌گه‌فت و ئه‌و ناوچه‌یله ک زویتر وه‌خه‌سی ته‌ریب کریاوین و زوورم مه‌رده‌مه‌گه‌ی جیاواز کریاوین، جاریگ تر و له‌شوون پروسه‌ی نازادی عراق دوياره که‌فتنه وده‌رده‌م په‌لامار له‌ناویردن و تیرۆر و ته‌ریبکردن.

له‌شوون پروسه‌ی نازادی عراق، کورده‌یل موسل و خانه‌قی و جه‌له‌ولا و قه‌زه‌بات و مه‌نه‌لی له‌لایه‌ن گروپه‌یل شو‌قی‌نییو کریانه ئامانج و هه‌ر له‌هه‌ره‌شه‌و توهانن بگر تا رده‌سیده تیرۆرکردن چه‌سه‌یی وه‌ل کورد ئه‌و ناوچه‌یله هاویرا کار وه‌ئامانج هه‌لکه‌ندن یه‌کجاره‌کی کورد رسه‌ن ئه‌و ناوچه‌یله و نیسته‌جیکردن عه‌ره‌ب شو‌قی‌نی له‌ شوونیان. ئمجا ئه‌وه‌ک له‌ی

ئمجا هه‌ر وه‌و جووره‌گ ئیمه به‌شه‌و کردنه‌گه وه‌کار دوژمن زانیم، ئه‌و هه‌قه‌یش وه‌هوچ لایگ نیه‌یم ک هه‌ر وه‌ختی وه‌ناره‌زوو خوه‌ی ناوه‌گه گله‌و بیه‌ید و سه‌ر سه‌وزی به‌شیگ له‌ کوردستان بووره‌و بکا. مه‌سه‌له‌ی ناو یه‌کیگه له‌ کیشه‌یل ناوده‌وله‌تی، کورد ئی کیشه‌یشه له‌ باومت دجله و فورات دیری ک هه‌ردوگیان له‌ کوردستان هه‌لقولیه‌ن و دوياخر وه‌بان قوم و خاک ره‌ی بوون و پیره‌مه‌رد وه‌ته‌نی (ده‌گرین له‌ باره‌گای سه‌لمانی پا‌کا).

شای ئیران له‌ شوون شو‌رش ته‌مموز ته‌قالا کرد ئه‌را دوژمنی کردن وه‌ل شو‌رشه‌گه ئاو ئه‌لوه‌ن گله‌و بیه‌ید وه‌ل هه‌رچه‌ن ک ئه‌میرالیست چه‌هانی وه‌لیا بوی و پشتگیری له‌ل کردیان ئه‌و کاره ئه‌رای نه‌جیه سه‌ر. چوینکه یاسایه‌یل ناوده‌وله‌تی مه‌سه‌له‌ی ناو و به‌شه‌وکردنی له‌ ناوینی ولاته‌یل ریگ خه‌ید و ولات سه‌رچه‌وه هه‌ق نه‌یری ناوه‌گه ئه‌را خوه‌ی گله‌و بیه‌ید و ولاته‌یل تر له‌لی بیبه‌ش بکا.

ئه‌گه‌ر له‌یوا بوود بیلا چه‌ن ده‌وله‌تیگ ئه‌وه له‌وه‌رچه‌و بگرن ک رووژیگ هه‌ر تیه‌ی کورد بووده ده‌وله‌ت و نوای ناو هه‌ردو رووبار دجله و فورات بگری و به‌ش که‌س له‌لی نه‌یه‌ید.

وه‌ل من دنلیام کورد ئی کاره ناکا و هه‌مرای کورد دلسووزی ئه‌را ئه‌و ملله‌ته‌یله ئه‌کا ک خاکه‌گه‌ی له‌ ناونیان به‌شه‌و کریاگه. بیلا کاروده‌سه‌یل فارس زیره‌ک بوون و بیلان ناو ئه‌لوه‌ن خوه‌ی وه‌نارامی بچوود، ئه‌گه‌ر نه‌ ئاه و نزویله‌ی ئی خاک و باخه‌یل تیه‌نگمانه ملیان گرید و بیلا دووسانه کار بکه‌ن.

زوور دکتاتۆریه‌ت سه‌دام وه‌ چه‌نه‌ها سال به‌عس چه‌نه ئی هه‌یشت سال سه‌رده‌م نازادیه کورد له‌و ناوچه‌یله جیواز و تیرۆر نه‌کریاگه، تیرۆریگ ک ئامانجی بنه‌رکردن یه‌کجاره‌کی کورده له‌و ناوچه‌یله و ته‌ریبکردنی له‌سایه‌ی حکومه‌ت هاوبه‌ش نیشتمانی و حکومه‌ت هه‌لوژریاگ له‌لایه‌ن مه‌ردم عراق.

ئاماره‌یل له‌باومت تیرۆر له‌و ناوچه‌یله ک ناماژه وه‌پیان کریا، مه‌ترسیدارن، چوینکه ئه‌میندار گشتی هیز پێشه‌ره‌گه و ت: وه‌ته‌نیا له‌سال 2002 وده‌ویاوه زیاتر له‌ (500) که‌س تیرۆر کریانه ک(22) که‌سیان کورد بوینه‌و(10) هاوولاتییش له‌لیان تورکمان بوینه. له‌ی جووره وه‌زعیگ، سه‌رکرده‌یه‌تی سیاسی کورد له‌عراق و کوردستان، له‌وه‌رانوه‌ر شه‌هیدکردن رووله‌یلی و ته‌ریبکردن ئه‌و ناوچه‌یل کوردستانیه، ها له‌وه‌رده‌م قوناغیگ سه‌خت سیاسی و دبلۆماسی، چوینکه له‌یوا دیاره ته‌ریب ناوچه‌یل کوردنشین مه‌رز پاریزگای دیاله له‌ی دوياخره، ماسیگه‌و مویگ هه‌ریمی ها له‌تی و خه‌ته‌ریگیشه ک بایه‌سه گشت ده‌نگه‌یل جیاواز کوردستان وه‌ ده‌سلات و ئۆپۆزسیۆنه‌و یه‌که‌و بگرن و بچه‌ گژ ئه‌و که‌سه‌یله ک توان کورد تیرۆر بکه‌ن و له‌شوون باوگ و باپه‌ریلیان ده‌ریان که‌ن. سیاسه‌ت ته‌ریب ئیجاره وه‌یه‌که‌و ژیان ئاشتیانه خه‌یده ژیر پرسیار و زه‌نگیگ مه‌ترسیدار تیرۆر و ته‌ریبه له‌عراق دویا سه‌دام.

کیشە ی کوردەیل فەیلی هەر له بنه‌ره‌ته‌و (جینۆساید)

کول سوو

له‌ناوبردن و ده‌جم (جینۆساید)، ده‌سه‌واژەگە ك له‌ی سه‌رده‌م تازه
نیشانه‌ی هه‌ولداين زابوینه له‌بان كه‌مینه یا چینیگ یا مله‌تیگ .
ئەجا جینۆ له‌لاتینی وه‌ مانای جوور یا شیوه‌ تیه‌ید و (ساید)یش وه
مانای قرانکردن تیه‌ید.

ئەو هه‌مگه‌ به‌دبه‌ختی و مألویرانیه‌ چشت فره‌یگ نه‌کریاگه‌ ئه‌را
کوردەیل فەیلی و زه‌خمه‌یلیان هیمان ساریژ نه‌ویه، چوینکه‌ ئه‌وان
هەر له‌بنه‌ره‌ته‌و جینۆساید کریان و هەر بایه‌سه‌ کیشه‌گه‌یان وه
جینۆساید بناسریه‌ید. ئەگه‌ر حکوومه‌ت عراق راس ئویشید بیللا
گره‌ته‌یلیان كه‌مه‌و بكاو مال و مولكه‌یلیان باریده‌و و ئاسانکاری
بكا ئه‌را ئه‌وانه‌ك له‌بان مه‌سه‌له‌ی سیاسی له‌ کاره‌یلیان ده‌رکریان و
ده‌سمیه‌ت ئاواره‌یلیان بیه‌ن و شوون ئه‌را گله‌وخواردنیان دابین بکه‌ن و
بگه‌ردنه‌ شوون چاره‌نووس هه‌زاران روله‌یل بی سه‌روشوونیان...هتد.
چوینکه‌ کوردەیل فەیلی ئەو مه‌ردمانه‌ بوین تا دویه‌که‌ پشت وه‌پیان
به‌سریاو خه‌و و ئاره‌زووه‌یلیگ له‌سایان هاوریای دی و به‌شدار پروسه‌ی
سیاسی بوین له‌وه‌ر خاتر رمانن رژیمیگ ك وه‌ناگر و ئاسن مامله‌ وه‌ل
ئهنسانیه‌تا کردیاد.

ئەگه‌ر ئەو کاره‌سات و به‌دبه‌ختیه‌ ك هاته‌ بان کوردەیل فەیلی
له‌یه‌که‌و به‌یم و ته‌ماشای ده‌رته‌نجام شوونه‌واری بکه‌یم، مه‌حاله
وه‌ جینۆسایدیش زه‌خمیان خه‌شه‌و بوود، چوینکه‌ ئه‌وه‌ك هاته‌
تویش ئی چین ره‌سه‌ن و که‌رامه‌تداره‌ فره‌ له‌ جینۆساید گه‌ورا‌تره‌و
قویله‌ره‌.

کوردەیل فەیلی و هه‌رجه‌ گشت مه‌ردمانیگ

له‌ی عراقه‌ جینۆساید کریان و كه‌فته‌نه

وه‌ر سته‌مکاری و هه‌زاران خیزانیان

ده‌روه‌ده‌ر و ئاواره‌ کریا له‌شوون ئه‌وه‌ك مال

و مولكه‌یلیان وه‌جاریگ زه‌فت کریاو جایه‌ل

جوانه‌یلیانی‌ش وه‌ پیستری‌ن و دره‌نده‌تری‌ن

شیواز له‌ناوبردن فه‌وتیان و بی سه‌روشوون

کریان

ناونی كه‌مه‌ترخه‌می و حاشاکردن، ئەوه‌ بوی بریگ له‌نوینه‌ره‌یل ك
خوه‌پیان وه‌ پشتگیر زوللیکریاگ زانن له‌وه‌ختیگ دوسیه‌ یا مه‌له‌ف
فه‌یلیه‌یل چیه‌ وه‌رده‌سیان وه‌بی ئه‌وه‌ك شه‌رم له‌خوه‌پانی‌ش بکه‌ن ه‌ول
یا قاعه‌ی په‌رله‌مان هیشته‌نه‌ جی و ده‌نگ له‌بان په‌سه‌نکردن بریار
دادگای بالای تاوانه‌یل نه‌پیان و هه‌لویست ناشرین و قه‌یزیگ له‌تاریخ
خوه‌پیان تو‌مار کردن. وه‌ل جویر ئه‌وه‌ك پشینه‌یل ئویشن(شمشیر
له‌زیر هه‌ق شکیه‌ید)ئه‌وه‌ بوی رووژ دوشه‌مه‌ی 1 مانگ ئاب 2011
هه‌مان ئه‌نجومه‌ن نوینه‌ره‌یل ده‌نگ له‌بان وه‌جینۆساید ناسین
کیشه‌ی کوردەیل فەیلی دا. ئەلاجه‌وی ها له‌وره‌ شایه‌ت كه‌سه‌یلیگ له
په‌رله‌مان یا حکوومه‌ت عراق منه‌ت بنه‌نه‌ بان روله‌یل کورد فەیلی
و جویر سێقه‌ی سه‌ر بیه‌نه‌ی قه‌له‌م دویای ئی هه‌مگه‌ چه‌وریکردن
دویر و دریزه‌!! نه‌خه‌یر ئه‌وه‌ك لای به‌نه‌ خه‌یاله‌ لای خودا به‌تاله‌.
کوردەیل فەیلی وه‌رجه‌ گشت مه‌ردمانیگ له‌ی عراقه‌ جینۆساید
کریان و كه‌فته‌نه‌ وه‌ر سته‌مکاری و هه‌زاران خیزانیان ده‌روه‌ده‌ر
و ئاواره‌ کریا له‌شوون ئه‌وه‌ك مال و مولكه‌یلیان وه‌جاریگ زه‌فت
کریاو جایه‌ل جوانه‌یلیانی‌ش وه‌ پیستری‌ن و دره‌نده‌تری‌ن شیواز
له‌ناوبردن فه‌وتیان و بی سه‌روشوون کریان. ئەجا ئیسه‌یش دویای

کورد فەیلی یه‌کیگه‌ له‌و چینه‌یل کومه‌لگای عراقیه‌، ك گه‌ورا‌تری‌ن
له‌ناوبردن و ده‌جم هاته‌ تویشیان وه‌گشت شیوازیگ نائهنسانی و دویر
له‌یاسای هه‌ق ئاده‌میزادو قانونه‌یل ناوده‌وله‌تی. له‌ 2010/12/8
ئه‌نجومه‌ن وه‌زیره‌یل له‌ دانیشتیگ خوه‌شجالی خوه‌پیان ده‌رخستن
وه‌ بریار دادگای بالای تاوانه‌یل عراقی ك له‌باوه‌ت کوردەیل فەیلی
ده‌ریکرد له‌ 2010/11/29، له‌و بریاره‌ دویای چه‌وره‌یکردن ساله‌یل
فره‌یگ ئەوه‌ بوی کیشه‌ی کوردەیل فەیلی وه‌ (جینۆساید) دریا
قه‌له‌م. ئه‌نجومه‌ن وه‌زیره‌یل په‌یمان ئەوه‌ دان وه‌گووره‌ی ئەو
بریاره‌ هه‌رچی شوونه‌وار خراویگه‌ له‌بان ئی چینه‌ لاوریه‌ید جوور
لاوردن بریار سه‌ندنه‌وه‌ی ناسنامه‌و داگیرکردن مال و مولك له‌لایه‌ن
رژیم دکتاتۆر به‌عس و جویر هاوولاتی عراقی و بی جیاوازیکردن
مامله‌ وه‌ل روله‌یل فه‌یلیا بکریه‌ی. ئەوه‌ بوی چهن رووژیگ گرنگی
دریا مه‌سه‌له‌گه‌و دویاخ‌ر نويسینگه‌یگ تايه‌ت له‌باوه‌ت کاروبار
کوردەیل فەیلی له‌سه‌رۆکایه‌تی کومار وه‌ سه‌ره‌په‌رشه‌ی عادل موراد واز
کریا ك هه‌رچه‌نی جموحویل خاسیگ له‌ی نه‌که‌فته‌و، وه‌ل وه‌هه‌ر
حال ئەو کاره‌ ئه‌نجام دریاو مه‌سه‌له‌گه‌ دویاخ‌ر ره‌سیه‌ ژیرده‌س
ئه‌نجومه‌ن نوینه‌ره‌یل (په‌رله‌مان) عراق. له‌وه‌را کیشه‌گه‌ كه‌فته‌

گفتگو و دیاوگ له ناوونی کاروده‌سه‌یل نه‌میریکی و سهرکرده‌یل چمشت تاله‌بان له نه‌فغانستان وهرده‌وامه نه‌را نه‌وهگ بره‌سنه چاره‌سهریگ سیاسی نه‌را فه‌یران نه‌فغانستان و کار دهرچگن هیزه‌یل خورم‌ناوایش لهی ولاته ناسانه و بکه‌ن. یه‌کم دانیشته‌یل له مانگ تشرین دویم ۲۰۱۰ له دهیشت شار میونخ نه‌لمانیا دسه‌وپیکرد و یه‌کم دانیشتن له لایه‌ن دیلوماتیگ نه‌لمانیا سهروکایه‌تی کریا و له بان داخوای تاله‌بان کاروده‌سه‌یل ولات فه‌تهریش ناماده‌ی بوین له‌ور نه‌وهگ ریخ‌خریاگه‌گه توستگه لایه‌نیگ موسه‌لمانیش له گف‌توگوگان ناماده بود و فه‌تهریش وه ولاتیگ بی لایه‌ن له کیسه‌یل نه‌فغانستان له فه‌لام دریعی.

دانیشتن دویم له مانگ شوبات نمسال له ده‌وحی پایته‌خت فه‌تهر وهرپا کریا و له شوون نه‌وه‌یش چهنه‌ها دانیشتن تر وهرپا کریاگه و تا نیسه‌یش گف‌توگوگیل وهرده‌وامن. دیلوماتیل نه‌لمانیا ته‌قالای فه‌ریگ کردن و له ته‌قالاگانپان سهرکه‌فتن نه‌را نه‌وهگ نوینه‌ریل تاله‌بان نوینه‌رایه‌تی نه‌نجومهن شورای ده‌سه‌لاتدار و سهروکایه‌تی مه‌لا عومهر بکه‌ن. لهی دانیشته‌یله نوینه‌ر حامد که‌رزای سهروک نه‌فغانستان و نوینه‌ر پاکستان ناماده‌نین.

کاروده‌سیگ پاکستانی ک نه‌توستگه ناوی ناشکراوه بود نویشید: نیمه زانیم ک دانیشتن و گف‌توگوگیلیگ له ناوونی کاروده‌سه‌یل نه‌میریکی و نوینه‌ریل تاله‌بان له نه‌لمانیا و فه‌تهر نه‌نجام گرید و له‌یوا تیه‌یده وهر چه‌و ک له بان داخوای نه‌میریکیه‌یل پاکستان لهی گف‌توگوگیله به‌شدار نه‌کردنه نه‌را نه‌وهگ نه‌خش نسلام تاباد له ناینده‌ی سیاسی نه‌فغانستان که‌مه‌و بکریعی.

له نه‌فغانستان و پاکستان نی باوهره هس ک نه‌میریکا و به‌ریتانیا و هگوره‌ی پلان (بلاکویل) توان هیزه‌یلیان له نه‌فغانستان بکیشنه‌و. ناو پلان‌گه‌یش له ناو روبه‌رت بلاکویل گریاگه ک له سهردهم ده‌سه‌لات جورج بوش کاروده‌سیگ پایه‌بهرز بویه له نه‌نجومهن ناسایش نه‌توه‌یی. نی کاروده‌س نه‌میریکیه‌ی خاسترین ریگه‌چاره نه‌را کیسه‌ی نه‌فغانستان به‌شبه‌شو کردن

نی ولاته زانید نه‌ویش وهریژی هیل ره‌گه‌زی په‌شتونه‌یل. و هگوره‌ی نی پلان هیزه‌یل نه‌میریکا پاریزگایه‌یل باشوور و باشوور خوره‌ه‌لات نه‌فغانستان چوول که‌ن و خنه‌ی زیر کونترول تاله‌بان و نمجا نه‌و هیزه‌یله نه‌را ناوچه‌یگ نه‌منتر له باکوور بریه‌ن ک مه‌رده‌مگه‌ی له هوزده‌یل غه‌یر په‌شتون و وه‌یجوره نه‌میریکا تویه‌نید دریزه‌ی بیه‌یده چالاکیه‌یلی نه‌را له ناوبردن یاخیه‌یل نه‌ویش له ری و هکاربردن هیزه‌یل تایبه‌ت یا له ری هیز ناسمانی. ته‌قالایه‌یل نه‌میریکا نه‌را گف‌توگوکردن راسه‌وخو و هل تاله‌بان وه‌ی به‌شدار نوینه‌ر حکومته‌یل نه‌فغانستان و پاکستان و بریار که‌م که‌م لاوردن سزا له بان چهن سهرکرده‌یگ نی ریخ‌خریاگه‌ی هیشتگه سهران تاله‌بان هاوکاری و هل نه‌میریکا بکه‌ن له جیوه‌ی کردن پلان بلاکویل. هه‌میش واشنتون ته‌قالا نه‌کا تا تاله‌بان قانع بکا وه‌یگ دس نه‌لگری له نار‌ه‌زایه‌تی دهربرین له وهراور

نه‌را نه‌وهگ ناست ژیان مه‌رده‌مگه‌یشی بوه‌یده بان و هگوره‌ی پیومریل خورم‌ناوایی. و هگوره‌ی به‌لینه‌گه‌ی نوباما لهی مانگه نه‌میریکا دس نه‌کاده دهرکردن ۲۰ هه‌زار سهریاز. نی سهریازیه‌له نه‌وانه بوین ک پارکه‌ نه‌میریکا هاوردیه‌ان نه‌را نه‌فغانستان تا ژماره‌ی هیزه‌یلی لهی ولاته زیای بکا. نه‌وهگ بایه‌د له‌ورچه‌و بگریه‌ی نه‌و نه‌خشه‌سه ک نه‌لمانیا بازی نه‌کا له دانان بنه‌وای پلانینگ نه‌را به‌رفه‌راری دووسی له ناوونی نه‌میریکا و تاله‌بان. گوغار دیرشیکل چاپ نه‌لمانیا نه‌را یه‌که‌جار نامازه کرد نه‌را وهرپاکردن چهنه‌ها دانیشتن له ناوونی ده‌سه‌یه‌تدیریگ سهره‌گی مه‌لا عومهر و کاروده‌سه‌یل نه‌میریکی و نی خه‌وه‌ره له ۱۹ مانگ گوزده‌یشته له لایه‌ن روبرت گیتس وزیر وهرگری نه‌میریکا پشتراسه‌و کریا. هیزه‌یل نه‌لمانیا له ناوچه‌ی ناموداریا وهریژی ناوچه‌ی ناسایشی ک بلاکویل دهنیشانی کردگه جیگیرن. هیزه‌یل

سهریازی ده‌ولت سوفیه‌ت جارن له ناسیای ناوورس بویه. کار کیشان هیل ناسین له ناوونی شار مه‌زار شریف هه‌لکه‌فتگ له باکوور نه‌فغانستان و بنکه‌ی تورمز له ری ناموداریا دس وهرپکردگه و نی هیله نه‌فغانستان وهور ری ناسین سهردهم سوفیه‌ت جارن به‌سیده‌و ک سهرنجام تا به‌رلین پایته‌خت نه‌لمانیا دریزه‌ی دیری. هه‌میش نه‌لمانیه‌یل له بته‌وکردن په‌یوه‌ندیه‌یل نستراتیجییان و هل روسیا سوود به‌ن نه‌را هامشووکردن له ناو خاک نی ولاته و یه‌یش ره‌سانن ساز و به‌رگ سهریازی نه‌را بنکه‌ی تورمز له نوزبه‌کستان ناسانه‌و نه‌کا و نی دهره‌ته‌ی نه‌یاده هیزه‌یل په‌یمان نه‌تله‌سی تا که‌متر پشت وه هامشو و له خاک پاکستان بوه‌سن. و هگوره‌ی فه‌سی چهن پسپوزیگ نستراتیجی، روسیا لهی دویاخره ری داگسه‌ هیزه‌یل په‌یمان نه‌تله‌سی تا چه‌ک و پاشکه‌فت جه‌نگی له خاک روسیه‌وه بوه‌ن نه‌را نه‌فغانستان و نه‌گهر نه‌وه هس

ک سهرنجام نه‌و ریّه بووده ری هه‌وریشم تازه. پلان بلاکویل نه‌را نه‌وه ناماده کریاگه تا خاک نه‌فغانستان به‌شبه‌شو بگریعی. نه‌وهگ تانیسه هیشتگه نه‌فغانستان وه‌یه‌کپارچه‌یی به‌مینده‌و په‌یوه‌ندی ناوونی هوز و تایفه‌یل نی ولاته بویه، و هل ناکووکیه‌یل نی دویاخره له ناوونی نه‌و هوز و تایفه‌یله ک خورم‌ناو دس له‌تی دیری نه‌فغانستان وهره‌و به‌شبه‌شبوین به‌ید، نه‌وهگ تا دویکه یه‌کیه‌تی نه‌فغانه‌یل راگرتوید داشتن دوزم هاویش بوی و ههر وختیگ هیزه‌یل بیگانه لهی ولاته دهرچن نه‌وه کیسه‌مکیش و مملانی له‌ناوونی نه‌و هوز و تایفه‌یله سهرله نوو سهره‌لده‌ید. نه‌گهر خاک نه‌فغانستان به‌شبه‌شو بود ناقبه‌ت ترسنایک نه‌را پاکستانیش تیه‌ریده‌ی، و هوز په‌شتون ک له دریزایی (هیل دوراند) نیشته‌جان ناسایش پاکستان خه‌یده خه‌تهر و ههر ناکووکیگ نه‌توه‌یی

و تایفی له پاکستان و نه‌فغانستان کاریگری ترسنایک نه‌یده بان نیران و ولاته‌یل ناسیای ناوورس. مانگ گوزده‌یشته وختیگ و هفدیگ پایه‌بهرز نه‌لمانیا سهردان پاکستان کرد په‌رویز کیانی فه‌رمانده‌ی نوردی پاکستان و هراشکاوای و ته وه‌قد میوان (بایه‌د گرنگی تایبه‌تیگ بدریه‌یده ناسایش و سه‌قام پاکستان و له نه‌وله‌ویه‌ت کاره‌گان بود)، له‌یره‌یشه گرنگی‌داین نیران و هس‌راندانه‌گی حامد که‌رزای سهروک نه‌فغانستان و ناسف زهرداری سهروک پاکستان نه‌را تاران ک دو هه‌فته له‌یه‌وه‌ر نه‌نجام گرد دهرکه‌فید، له‌ور نه‌وهگ هه‌رسی ولات به‌رزه‌وه‌ندی هاویشیگ دیرن له شیوانن پلان ناشتی بلاکویل و گف‌توگوو راسه‌وخو نه‌میریکا و هل تاله‌بان. پاکستان فه‌ره نگه‌رانه، کاروده‌سه‌یل پایه‌بهرز پاکستانی سهردان مؤسکو و پکین کردن و زهرداری سهردان نیران کرد و به‌لین هاوکاری نابووری له نیران سهن و ده‌فید کامرون سهروک وهریره‌یل به‌ریتانیه‌یش دلنیا‌یه‌و کرد. مه‌حمود نه‌حمه‌دی نژاد سهروک کومار نیران لهی دویاخره و تگه: به‌لگه‌نامه‌یلیگ وده‌سه‌و دیریم ک نیشان دهن نه‌میریکا هاته‌ما دس بنه‌یده بان چه‌کیل نه‌تومی پاکستان (نه‌وهگ جی سهرنجه نه‌وه‌سه ک نی مه‌سه‌له هه‌فته‌ی گوزده‌یشته له لهنده‌ن و واشنتون و هشیوه‌ی جدی باس کریا). نه‌حمه‌د و حیددی وزیر وهرگری نیرانیش له کووتایی مانگ گوزده‌یشته سهردان کابول کرد و عه‌بدولر‌رحمان وهرداک هاوتا نه‌فغانیه‌گی هاندا تا نه‌یلی بنکه‌یل سهریازی له ولاته‌گی دایه‌زریه‌ی. نستراتیجیه‌ی گه‌وراگه‌ی نه‌میریکا له‌لایه‌ن ولاته‌یل هه‌ریمی دهوره دریعی و نه‌فغانستانیش بویه‌سه میوه‌یگ ک چه‌وه‌ری ره‌سینی کریعی. په‌یوه‌ندیه‌یل روسیا و پاکستانیش وهره‌و خاسی چوود و چه‌وه‌ری کریعی روسیا گله‌و بخوید نه‌را نه‌فغانستان. له‌و لایشه‌و ریخ‌خریاگ هاوکاری شه‌نگهای هاته‌ما نه‌خش سهره‌کی له شوون سال ۲۰۱۴ بازی بکا و گف‌توگوگیل هند و پاکستانیش پیشکه‌فتن و خوه‌یانه‌و دینه‌و و نه‌گهر نه‌وه هس هه‌ردو ولات بوونه نه‌ندام له ریخ‌خریاگ هاوکاری شه‌نگهای.

نه‌و چاره‌سهره‌ک نه‌میریکا نه‌خوایده‌ی

هوذا حوسه‌یینی

مه‌نن دریزماوه‌ی هیزه‌یل په‌یمان نه‌تله‌سی و سهرکرده‌یته‌ی نه‌میریکا له کویه‌یل هندوکوش. تاله‌بانیش هاته‌ما باره‌گایه‌یل خوه‌ی له ناوچه‌یل باشوور و باشوور خوره‌ه‌لات ک له لایه‌ن په‌شتونه‌یل داگیرکریاگه سهرلنوو بگریده‌س نه‌ویش وه له‌ورچه‌و گردن نه‌وهگ نه‌میریکا له دو سال گوزده‌یشته بوودجه‌یل که‌لینینگ نه‌را درس کردن بنکه‌یل سهریازی له ناوچه‌یل غه‌یر په‌شتون له نه‌فغانستان خه‌رج کردگه

کيشه‌ی کورد و گرفته‌یل وهردهم گه‌شه‌کردنی

نه‌وزاد عوسمان

نهون، نهوه نیه‌تویه‌نن بنه‌مایه‌یل ئابوووری ده‌وله‌ت دامه‌زرنن و دوياخه‌خريش له‌بريار سياسي كز و كه‌متوانان.

4- دويكاكه‌فتگی كومه‌لگای كورده‌واری له‌روي كومه‌لايه‌تی و گه‌شه‌نه‌کردن قوناغه‌یل تاريخی پيشكه‌فتن كومه‌لگای كورده‌واری و مه‌سه‌له‌ی نه‌شره‌تايه‌تی و ناوچه‌گه‌رابی و جارجارگيش مه‌زه‌وی و دويای نه‌وه‌يش حزبايه‌تی وهرته‌نگ له‌یوا له‌تاك كورده‌واری كردگه وه نه‌قلیه‌ت ته‌نگيه‌گه‌و هويره‌و بكاو هس نه‌ته‌وايه‌تی له‌لای دروس نه‌ودو فه‌رامووشی بكا، ك وهی شيوه‌يشه كومه‌لگای كورده‌واری شيوياگ و يه‌كنه‌گرتگ به‌مينه‌ده‌و.

5- نه‌وين يا گه‌شه‌نه‌کردن هس و هوير نه‌ته‌وايه‌تی له‌بان ئاست تاك و گرووپ و حزبه‌یل سياسييش بيچگه چهن نمونه‌يگ تاكه‌كه‌سی ك هه‌ول دانه ده‌وله‌تيگ سه‌روه‌وه‌ی كوردی دامه‌زرنن، وهل نه‌و هه‌وله‌يله گشتيان سه‌ر نه‌گرتنه.

6- هه‌لنه‌كه‌فتن سه‌ر كرده‌ی تاريخی يا دينيگ يا حزبگ سياسي كوردستاني، ك دید و نه‌پرای چوين و دروشم يا شعار و ستراتيزی كوردايه‌تی گشتگر بوود و مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌یی و دامه‌زرنن ده‌وله‌ت سه‌روه‌وه‌ی كوردی له‌به‌رنامه‌ی خوه‌ی چه‌سپانوید و له‌وه‌رخاتری خه‌بات بكا، چوينكه له‌تاريخ زوورم ملله‌ته‌یل دنيا ئی سی هوكاره كارپه‌گه‌ری بته‌ويگ داشته‌نه له‌بان يه‌گرتن نه‌ته‌وه‌و دروسكردن ده‌وله‌ت و چه‌سپانن هوير نه‌ته‌وه‌یی.

7- به‌شكردن خاك نه‌ته‌وه‌ی كورد تا ده‌نگی وه‌ناسانی نه‌په‌سپه‌ه‌ دونیای ده‌يشت.

8- نه‌وين نه‌قلیه‌تيگ ستراتيزی و سياسي و سه‌ربازی و ئابوووری و ئداری ك بتويه‌نيگ كاروانه‌گه‌ی به‌په‌سپه‌ه‌ ئامانج و سه‌ر كه‌فتن. گشت ئی فاكته‌ره‌يله كارپه‌گه‌ری گه‌ورايگ داشته‌نه له‌بان كيشه‌ی كوردو مه‌سه‌له‌ی گه‌شه‌نه‌کردنی.

بيگومان ته‌نيا نه‌ته‌وه‌يگ ك له‌بان گووشه‌ی زه‌وی گشت سه‌فت و بنه‌مایه‌یل نه‌ته‌وه‌و ده‌وله‌ت داشتوود له‌روی خاك و شماره‌ی مه‌ردم و دين و زووان و جوگرافياو كلتور و تاريخ و نه‌تويه‌نسته‌ويد به‌په‌سپه‌ه‌ ئامانج يا ريگه نه‌داوين بووده خاوه‌ن ده‌وله‌ت و دسلات خوه‌ی، نه‌وه ته‌نيا نه‌ته‌وه‌ی كورده. هه‌ر له‌وه‌ر نه‌وه‌يش له‌يره ئی خاله‌يله ده‌سنیشان كه‌يم ك وه‌دریژایی تاريخ كورد جوور هوكارگي خراو ده‌ور داشته‌نه له‌بان دروس نه‌وين و دامه‌زرنن ده‌وله‌ت كوردی و له‌وانه‌يش:

1- هه‌لكه‌فتن جوگرافياي كوردستان له‌ گرتگرتن ناوچه‌ی جه‌هان ك خوه‌ره‌لات ناو‌راسه، له‌ی ناوچه به‌رژه‌وه‌ندی گه‌وره‌ه‌زيل له‌تی ده‌ور داشته‌گه‌و ئی ناوچه بويه‌سه شانۆ يا مه‌سرح كيشمه‌كيش و دو كيشه‌ی سه‌ره‌گی فه‌ سه‌خت ك نه‌ويش فله‌ستينيه‌یل و كيشه‌ی كورده ك تا ئيسه هويچكاميان چاره‌سه‌ر نه‌كريان، نه‌يه بيچگه كيشه‌ی جووراو جوور مه‌رز و ناو...هتد.

2- و جوور ريژه‌ی فره‌يگ له‌ نه‌فت و كانه‌یل سه‌روشتی و ده‌يشت په‌ر پيت و به‌ره‌كه‌ت زه‌ويكالی و دارستان و له‌وه‌رگاو ناو شرين و سازگار له‌ كوردستان، ك بويه‌سه مایه‌ی چه‌وبه‌رين دوشمن و هاوسايه‌یل و هه‌ول داگر و به‌شكردنی دانه هه‌ر له‌سه‌ره‌تای كيشمه‌كيش ناوانی فارس و توركه‌يله‌وه له‌سه‌ده‌ی شه‌شم زايینی تا سه‌رم داگر كه‌ره‌یل نه‌ورۆپی و به‌شكردن كوردستان وه‌گووره‌ی ريكه‌ه‌فتنه‌مه‌ی سايكس- بيكو و دوياخه‌خريش لكانن هه‌ر پارچه‌يگی وه‌ عراق و ئيران و توركيوا سوريوا به‌شيگيش نه‌را يه‌كيتی سوڤيت جارن.

3- دويكاكه‌فتگی ملله‌ت كورد له‌روی زانست و خوه‌نه‌واری ك تا ئيسه‌يش شماره‌ی فره‌يگ نه‌خوه‌نه‌وار هه‌س. ئمجا ئاشكاس نه‌گه‌ر هه‌ر كومه‌لگاو نه‌ته‌وه‌يگ خاوه‌ن زانست و ته‌كنولوژياو پيشه‌سازي قورس نه‌ود و تاكه‌یله‌ی هه‌لكه‌ه‌فتگ و به‌ره‌مه‌اوهر و خاوه‌ن توانا

کورد له‌ سياسه‌ت نه‌مريكا

هيمن له‌ونی

فره‌جار له‌هه‌ريم كوردستان، كونگره‌و نويسانن له‌باوه‌ت په‌يوهنديه‌یل كورد و نه‌مريكا دوينيم و خوه‌نيمه‌وه زوورميان بی به‌ره‌م و كز و كاله، مه‌مه‌ره‌گه‌يشی جووده‌و نه‌را نه‌ناسين نه‌مريكاو بی سه‌رچه‌وه‌یی. ئنجا نه‌گه‌ر بايد و ته‌ماشای مانشيته‌و نه‌و نويسانن و كونگره‌يله بكه‌يم، نه‌وه غه‌له‌ته‌یل گه‌ورايگ دوينيم. تايته‌ل(په‌يوهندي كورد و نه‌مريكا) غه‌له‌تيگ سياسه، هه‌ر يه‌يش له‌یوا نه‌كا ك قسه له‌و مه‌سه‌له كره‌يد و كه‌م و كورپی و گومان له‌ی كه‌ه‌يد.وه‌چشتيگ نيه وه‌ناو په‌يوهندي "كورد و نه‌مريكا". بيچگه نه‌ويش له‌روي زانستی به‌راورد يا مقارنه‌کردن سياسييشه‌و ئی ده‌سه‌واژه غه‌له‌ته. چوينكه كورد به‌راورد نيه‌كريه‌ی وه نه‌مريكا. كورد ده‌وله‌ت نيه، نه‌ته‌وه‌يگه، چوينكه ئی به‌راوردكاريه خه‌په‌ده‌مانه ناو گووم لیل. نه‌را نمونه‌: له‌ی جووره به‌راوردكارايگ هه‌ميشه له‌یوا هويره‌و كه‌يم ك نه‌گه‌ر كورد كار خاسيگ نه‌را نه‌مريكا نه‌جام بيه‌يد بايه‌سه واشنتونيش له‌وه‌رانوهر نه‌وه چشت خاسيگ نه‌را كورد بكا. وهل نه‌گه‌ر ته‌ماشای تاريخ بكه‌يم، تا نه‌مريكا زه‌رده‌خه‌نيگ كردگه له وه‌رانوهرمان ئيمه چه‌نه‌ها جه‌نگ نه‌را به‌رژه‌وه‌نديه‌یل نه‌مريكا كرديمه. ئمجا گوزارشگي جوهر(ئيمه نه‌وه نه‌را نه‌مريكا كرديمه، نه‌و ولاته چه نه‌رامان نه‌كا) ناواقعيه، چوينكه دانايين كورد له‌وه‌رانوهر نه‌مريكا گه‌وراترين غه‌له‌ته‌و له‌گشت روييگه‌و بالانس نه‌پیری. نه‌مريكا هويج وه‌ختی جوهر هيزگ وهل كوردا مامله نه‌كردگه ك خاوه‌ن په‌يوهندي ده‌وله‌تی و به‌رژه‌وه‌ندی بوود، له‌وه‌ر نه‌وه تويه‌نيم بويشيم كورد جوور نه‌كته‌ريگ ناوده‌وله‌تی كه‌ه‌يد كاملاي سياسه‌ت خارجيه‌ی نه‌مريكا؟ سياسه‌ت نه‌مريكايش نه‌را نه‌كتره‌يگ ناوده‌وله‌تی جوهر كورد هويج وه‌ختی

رسمی نيه‌و نيه‌چووده قالم په‌يوهندي ستراتيجی و دريژماوه. ئمجا جوهر گه‌يكردينش له‌وه‌ك نه‌را هويج چشتيگ نويسريايگ نيه له‌نه‌مريكاوه نه‌را كورد، نه‌وه خوه‌ی له‌خوه‌ی نه‌فامسته‌نه له سياسه‌ت نه‌مريكا، چوينكه وهل نه‌كتره ناوده‌وله‌تی هه‌ميشه نه‌و په‌يوهنديه‌يله فۆرميگ خيله‌کی وبنه‌ماله‌یی و گرووپي وه‌رگرن و شايه‌ت نه‌را هه‌ريم كوردستانيش له‌و جووره بوود، چوينكه نه‌وه‌ك ئيسه دوينزيه‌يد له‌و مامله‌ی نه‌مريكا وهل ئی هه‌ريما، مامله‌يگه ناديار. نه‌مريكايش نه‌را خوه‌ی زانستيگه‌و سستم سياسي و ئابووريه‌گه‌يشی بی وينه‌س له جه‌هان. وهل نه‌وه‌يشا سياسه‌ت خارجيه‌يشی سياسه‌تيگ رياليسيته‌و فۆرميگ رسمي ديري نه‌را ده‌وله‌ته‌یل و ناره‌سميه نه‌را نه‌كته‌ره‌یل ناوده‌وله‌وتی. كورد له‌سياسه‌ت دهره‌کی نه‌مريكا خاوه‌ن دوسيه يا مه‌له‌فيگ جياواز نيه، وهل نه‌وه‌يشا له‌چوارچيوه‌ی ولات عراق، كورد وه‌ك پيكهاته‌يگ سه‌ره‌کی مامله وه‌ليا كره‌ی. ئمجا باسكردن له چشتيگ وه‌ناو(كورد و نه‌مريكا) غه‌له‌ته‌و خه‌په‌ده‌مانه خه‌پاليگ ك كورد چوينه نه‌را نه‌مريكاو نه‌مريكايش له‌وه‌رانوهر نه‌وه چه نه‌رامان نه‌كا؟

نه‌وه گرتگه نه‌را كورد، ك تاجه‌نيگ خوه‌ی گونجنيد وهل به‌رژه‌وه‌نديه‌یل نه‌مريكاي، ئمجا كورد له‌ناو سياسه‌ت نه‌مريكا تويه‌نيد پايه‌ی خوه‌ی له‌ری سياسه‌تيگ راسكاني بته‌وتر بكا، نه‌ك له‌ری مه‌زلوميه‌تیه‌گه‌ی. چوينكه له‌سياسه‌ت نه‌مريكا مه‌سه‌له‌ی سووزداری و ئنسانی پايه‌ی له‌يوياگ نه‌پیری. هه‌ر له‌وه‌ر نه‌وه‌يش(هينری كيسنجر) له‌ساله‌یل هه‌فتا ئامووزگاری كورد كردگه‌و وتگه: "نه‌مريكا ريخه‌ريايگ خه‌په‌رخوازی نيه" تا گشت وه‌ختی بايده ته‌نگ ليقه‌وه‌ميياگه‌یل.

پیشمه‌رگه جوور نیشانه‌یگ له تاریخ و ئەده‌یات کوردی

سه‌فه‌رکه‌ریم

پیشمه‌رگه وه‌مانای نه‌و ئاده‌میزاد نازا تیه‌یڤد ك مهرگ خسته‌سه نوای خوهی نه‌را نازادی نیشتمان و نه‌ته‌وه‌گه‌ی، گومان له‌تی نیه‌ هویج چشتیگ له‌ی دونیا چه‌نه (گیان) شرین و خوه‌شه‌ویس نیه‌و هویج چشتیگیگش چه‌نه (مهرگ) تیه‌ل و ترسناک نیه‌، وه‌لی قه‌ده‌ر کورد له‌یوا تواس، نه‌را ره‌سین وه‌نامانج و سه‌رکه‌فتن مهرگ بخه‌یڤه‌ نوای خوهی و گیان فیدای کوردستان بکا. نه‌جا نه‌گه‌ر له‌و قوناغه له‌یوا نه‌کردیاد، نه‌وه نازادی نه‌ورپا بالای باشووری.

وه‌بی پرسیارکردن، نه‌وین جیاوازی له‌ناونی وه‌رپرس و پیشمه‌رگه له‌روی داهاات و دارایی، له‌وه‌رچه‌وگرتن به‌رژه‌وه‌ندی گشتی له‌گشت روویگه‌و، پشت‌به‌سانن وه‌تواناییه‌یل تاکه‌که‌س و گرنگی‌داین وه‌بی، هسکردن وه‌ وه‌رپرسیاریه‌تی له‌گشت ناستیگ، وه‌تالان نه‌داین داهاات و ده‌سکه‌فتن پیشمه‌رگه، هه‌میشه که‌س گونجیاگ له‌شوون گونجیاگ دانریا، سینه‌فراوانی وه‌رپرسه‌یل له‌ناست پیشمه‌رگه‌یل، لویتبه‌رزی نه‌کردن وه‌رپرسه‌یل نه‌وه‌نه‌ی تر وه‌رپرس له‌لای پیشمه‌رگه‌و مه‌ردم خوه‌شه‌ویس تر کرد، وه‌یه‌که‌ه‌وژیان دینی جووراو‌جوور، ره‌فتار به‌رزی و ریزگرتن له‌ژن و داوانیای، گرنگی‌داین وه‌ ناوه‌روک و که‌سایه‌تی پیشمه‌رگه و خودناسینی وه‌مامله‌کردن ئنسانیا‌نه وه‌ل مه‌ردما، هه‌لسووکه‌فت یاسایی و وژدانی وه‌ل یه‌خسیر و دوشمنه‌یل، پشت نه‌وه‌سانن وه‌کار تیرۆستی و هویج وه‌ختیگ ته‌ر و وشک وه‌یه‌که‌و نه‌سزانیان، هه‌میشه مامله‌ی زانستی و سه‌رده‌میا‌نه وه‌ل کومه‌لنگای کورده‌واریا کریاگه، هویج فشار و زووریگ وه‌رانوه‌ر مه‌ردم ناوریاسه کار، راسگوویی وه‌رپرسه‌یل له‌گفت و ره‌فتاریان وه‌رانوه‌ر پیشمه‌رگه، یه‌کسانی له‌ئه‌رک و هه‌ق، دل‌سووزی له‌کار، گیان وه‌خشین هه‌میشه وه‌رچه هه‌قه‌وکردن بوی، سه‌برکردن له‌وه‌رانوه‌ر سه‌ختیه‌یل ژیان رووژانه‌و رویداگه‌یل چه‌وه‌رینه‌کریاگ جوور سه‌بر وه‌رانوه‌ر ورسگی و تیه‌نگی و زه‌خمداری و سه‌ردی و گه‌رمی و نه‌خه‌فتن و شه‌که‌تی و... شه‌هیدبوین و زندانی و یه‌خسیری و... هتد. نه‌یا‌نه‌و چه‌نه‌ها نمونه‌ی تر کلتوور مه‌عنه‌وی پیشمه‌رگه‌بوین ك پیشمه‌رگه‌ی

کوردستان وه‌پیان تافه‌ت و نازایه‌تی وه‌رگرتیاگ ك دريژه بیه‌یڤه هه‌ول و خه‌بات خوهی، نه‌یا‌نه هه‌میشه مه‌عنه‌ویات پیشمه‌رگه به‌رزو کردیان ك وه ئومیده‌و دريژه بیه‌نه خه‌بات جه‌وه‌ل. وه‌ل نه‌وه‌یسا نیه‌وه‌دور و پشتگی‌ری مه‌ردم کوردستان نه‌را پیشمه‌رگه‌ی پیش له‌یاد بکه‌یم ك هه‌میشه داينه‌مو خه‌بات شو‌رش کورد بویه‌و وه‌گشت جووریگ هاوکاری هیژ پیشمه‌رگه‌ی کوردستان کریاگه ج شارنشینه‌یل ده‌وله‌مه‌ن و مامۆستاو پزیشک و پارێزەر و کارمه‌ند و گشت چین و لایه‌نه‌یل له‌ناست خوه‌یان ك وه‌گووره‌ی توانا ده‌س ها و کاری نه‌ ر ا پیشمه‌رگه دريژه‌و کردیان و هه‌میشه هان مه‌ردم دیان ك پشتگی‌ری له‌ پیشمه‌رگه بکه‌ن. خوه‌شه‌ویسی مه‌ردم نه‌را پیشمه‌رگه‌و پیشمه‌رگه‌ی پیش مه‌ردم نه‌را مه‌ردم نه‌وه‌ره بته‌و بوی تاراده‌ی پیرووزی. گشت مه‌ردم کوردستان تامازوو دوینستن روخسار پیشمه‌رگه‌ بوین و نه‌وه‌نه وه‌ پیرووزی باس پیشمه‌رگه کریا له‌ناو مه‌ردم و دیواخان و دانیشتن ماله‌یل ك زوورم جایه‌له‌یل ئاره‌زوو نه‌وه کردیان نه‌گه‌ر نه‌را یه‌ك رووژیش بوود بچه‌ ده‌یشت و بوونه پیشمه‌رگه، نه‌جا وه‌ختی جایه‌لیگ بریار دیاد ك بووده پیشمه‌رگه بریاره‌گه‌ی ئاسان بوی، وه‌لی وه‌رگرتنه‌گه‌ی نه‌وه‌نه ئاسان و یه‌کسه‌ر نه‌وی،

چوینکه چه‌نه‌ها مه‌رچ خستیانه وه‌رده‌می تا جایه‌لیگ بتویه‌نستاد باوه‌رنامه‌ی پیشمه‌رگایه‌تی باریده‌ده‌س. له‌وه‌ر نه‌وه هه‌رکه‌سیگ روح پیشمه‌رگایه‌تی له‌تی نه‌ویاتاد هویج وه‌ختی وه‌رگه‌ی نه‌و ژیان سه‌خته نه‌گرد و هه‌ر زوی په‌شیمان‌ه‌و بویاد له‌بریاره‌گه‌ی. نه‌جا وه‌ختی جایه‌ل جوانیگ بویاده پیشمه‌رگه، دی راسه‌وخۆ نه‌ندامه‌یل خیزانه‌گی‌شی بویانه پیشمه‌رگه‌ی ناوشار و ژیانیا‌ن پر مه‌ترسیدارتر بوی له‌ پیشمه‌رگه‌ی ناو جه‌وه‌ل. پیشمه‌رگه له‌ جه‌وه‌ل چه‌ك و تفاق جه‌نگ وه‌بی بوی و هه‌میشه له‌سه‌نگه‌ر وه‌رگری و په‌لامار بوی وه‌رانوه‌ر رژیم، وه‌لی خیزانیگ بیده‌سلات له‌ناو شار چه‌ وه‌پیان کریا، له‌نیمه‌ی شه‌و له‌وه‌ختی پیاوه‌یل رژیم هاتیا‌نه بان سه‌ریان و هه‌ر وه‌و شه‌وه په‌لکش زندانه‌یل تیه‌ریک به‌عس کریان، وه‌بی نه‌وه‌ك هاوسایگی‌ش بتویه‌نید نه‌ك وه‌و شه‌وه، به‌لکوو دویای سالیگی‌ش وه‌ نا‌شکرا هه‌والی به‌رسید؟! هه‌ر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش تویه‌نیم بویسیم: بوین یه‌ك که‌س وه‌ پیشمه‌رگه له‌ خیزانیگ، وه‌مانای بوین گشت خیزانه‌گه وه‌پیشمه‌رگه بوی. چوینکه وه‌ دريژی‌ی ده‌سلات رژیم هویج وه‌ختی جیاوازی له‌ناونی پیشمه‌رگه‌و پیره‌مه‌رد و ژن و منال و پیاو و جایه‌ل و نه‌خوه‌ش و ساق و په‌ککه‌فتگ نه‌کردگه‌و گشتی جوور یه‌ك ته‌ماشا کریاگه، نه‌جا فره زه‌حمه‌ت بوی پیشمه‌رگه‌یگ بکه‌فتیاده ده‌س رژیم یا یه‌خسیری بکردیاد، هه‌ر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش رژیم و پیاوه‌یلی گشت و هه‌ول وتوانایگ سه‌ربازی خستیانه کار ته‌نیا نه‌را نه‌وه‌ك پیشمه‌رگه‌یگ یه‌خسیر بکه‌ن و جویر دیاری بووه‌نه‌وه‌ی نه‌را لای گه‌ورایه‌یلیان، نه‌جا وه‌ختی له‌و هه‌وله سه‌رنه‌که‌فتن ناچار بوین شوانیگ به‌سه‌زووان ده‌سگیر کردیان و کردیا‌نه‌ی پیشمه‌رگه‌و وه‌ل خوه‌یا‌نا بردیا‌نه‌وه‌ی ته‌نیا نه‌را نه‌وه‌ك وه‌ده‌س به‌تال نه‌چنه‌و، نه‌جا گشت تومه‌تیگ خستیانه بانی وه‌بی نه‌وه‌ك شوانه‌گه ناگای له‌هویج چشتیگ بوود. له‌دامه‌زرانن شو‌رش نه‌یلوول گه‌ورا تا سه‌رده‌م راپه‌رین، پیشمه‌رگایه‌تی شو‌رش کورد وه‌ قوناغیگ ته‌لای پیشمه‌رگایه‌تی دانریه‌یڤد، ك هه‌رچه‌نی رویداگ جووراو‌جوور و دلته‌زنیش له‌تی رویداگه، وه‌لی قوناغیگه نه‌را جموجویل رزگاریخواز کورد، بایه‌سه گشتمان شانازی وه‌پیه‌و بکه‌یم و له‌هه‌مان وه‌خت وه‌بنه‌ره‌ت بته‌ویگ دایینه‌یم نه‌را سه‌رکه‌فتن و پیرووزیه‌یل ئاینده.

کورد جوور دسلات و فهواره یگ سهروه خوهی کوردی هو یچ نه زمونو یگ نه یاشنگه نهک هه ره له مهیدان پیشه سازی و نهفت و دراوردن و پالینی، به لکوو نه زمونو یگ دویر و دریز و گه ورایش نه یاشنگه ته نانهت له حوکم و دسلات و وه ریه ویردنیش، هه ره له وهر نه وه دیش کاریگ گه وراو تاریخیه ک کورد له ی بهش کوردستانه توپه نست نه زمون دسلات و حوکم کوردی دامه زرنید و دزگا و یاسا بچه سپنید و زمینه ی ژبان دیموکراسی و نازادی و فره حزبی خوهش بکا و بتوینید ژیرخان نابووری و بازرگانی کوردستان زنگه و بکا و گشه بهیده کشتوکال و مهسه له ی په سداری و چشته یلیگ تر گه ورا له مهیدان کاره باو ناوه دانکردن و خزمه تگوزاری و خوهندن و تهندروسی دابنه یید و له لایه ن سهر بازی و پیشمه رگایه تییش که لک فره یگ وه ریزگری و بنه رمت سوپایگ مؤدیرن و بته و کوردی دامه زرنید، بیگومان گشت ئی کاره یلشه له بان دس حکوومه تیگ کوردی و خوهمانی ره سیه سه نه انجام حکوومه ت هه ریم تاج سه رکه فته نیل کرده سه ر خوهی، ک نه ویش وه دراوردن نهفت کوردی و پالین و دو یاخریش وه کاره ووردنی له لایه ن روله یلی. ئی ئبداع و کاره یل گه وراو ستراتیجیه خه ویگ کویه ن و تاریخی گشت کوردیگ بوی ک نیسه له بان دس بریگ نه ندازیار و شاره زای کورد ره سیه سه نه انجام. نه و نهفته ک چه نه ها ساله بویه سه ته وق له عنه ت و بایس دو یاکه فتن و له نا و بردن کورده یل، نه وه سه نیسه بویه سه مایه ی خوه شه ختی و ئاسوودهی مله لت کوردو ئومید نه ویش کریه یید له ئاینده زیاتر گشه بدریه ییده مهیدان نهفت و پیشه سازی نهفت. پروژهی دراوردن نهفت کوردی دویای رهامه نی حکوومه ت هه ریم کوردستان له بان دسه وه کاره ووبوین له و پروژهی گه ورا، له لایه ن دو لیژنه ک یه کیگیان کار ته فانه نه وه ی چال و دراوردن نهفت که فته بانی و نه واکه ییش دروسکردن نه فته پالوویگ و پالین نهفت که فته بانی. نه وه بوی له شوون کارکردن و شه که تی فره یگ له تاریخ ۱۲ / ۱۹۹۴ نه را یه که مجار له تاریخ کورد نهفت وده دس کادر و شاره زایه ییل خود کورد دراوریا له چال شماره (۲) شیوا شوک. دویای نه ویش چال شماره (۱) یش که فته به ره هم و نهفت ئی چاله له خاسترین جوورده یل نهفت دونیاس. نه فته پالو و نه فته ییش له سلیمانی له تاریخ ۳۱ / ۸ / ۱۹۹۶ ته و او بوی وه ی له وهر رویداگ ناو خوه یی نه و ساله کارکردن له تیان نه را ماوه یگ و سیا، تا رووژ ۲۲ / ۱۰ / ۱۹۹۷ نه را یه که مجار به ره هم نهفت خوهمانی که فته بازار و هاوریا کار وه ی جووره خه و هه زاران ساله ی کورده یل له سایه ی راپه رین و حکوومه ت و دسلات کوردی هاته دی. ئی چاله یل نهفته له نا و چه ی شیوا شوک که که فته خوه رئاوای باشوور کو یه وه دویری ۱۰ کیلومه تر ک ناسر یانه وه چاله نهفت ته فته ق و پیکه اتگه له چه ن چالیگ، فره گه ورا و دریزی هه ره کیگ له لیان ۲۰ کیلومه تر و پانیه گه ییشی ۷ کیلومه تر و نه فته ییش

له خاسترین نه فته یل دونیاس. نه فته پالو و هه گه ییش هه ر چه نی نه فته پالو و فره پیشه که فته یگ نه له روی ته کنو لژ پای سه رده م، وه ی توپه نیید له ۲۴ سه عات بر ۱۰۰۰۰ به رمه یل نهفت بیالید و به نزین و گاز و نهفت چه رمگ و نهفت سیه باریده به ره هم وه گوره ی خواست زانستی، ک رووژ وه رووژ ها له پیشه که فتن و خاس سازی زیاتر. له رووژ گار وه کار که فتن و هاوردنه کار به ره مه یلی له بازار کاریگه ی گه ورا یگ کرده بان داوه زین نرخ ناگردوی ک له نه انجام چه سپانن حسار نابووری له بان عراق خریا ویده بان کوردستان و نرخ ناگردوی فره به رزه بوید، ک وه شیوه کورد نه را یه که مجار له تاریخ و له شوون خه بات و شور شیگ خویناوی توپه نست توانا و سه ررشته ی خوه ی له مهیدان دراوردن و پالین نه فته ییش دهر بچه یید و جویر مله تیگ زینگ و سه ررشته دار نه و راسیه ئسپات بکا ک کوردیش نه گه ره مهیدان پیشه که فتن و زینا یگ نازادی و ناشتی نه رای دابین بکریه یید جوور مله ته یل تر دونیا، نه وه بیگومان توپه نیید به شداری له پیشه که فتن و گه شه کردن کومه لگای ئنسانی بکا.

کورد و نه زمون دراوردن و پالین نهفت کوردی

نه وزاد موه ندس

نورستن و دیدیل مؤدیرن له وروه دس وه پی نهکا، ک گشت ئاده میزاده یل یه ک نرخ دیرن و له هه مان وهخت یه کسانی و هاشویه یی چشت گرنگ یا نه همیه تدار یگن نه را ناو کومه لگا. نه جا گشت هاونیشتمانیه یل بایه سه وه چه و حورمه ت و یه کسانیه وه وه بی جیاوازی ته ماشا بکریه ن و که س تویش روی وه روی بوینه وه ی فیزیکی و دهر وینی و جیاکاری نه کریه یید وه سه به ب جیاوازی ره گز و نه ته وه و که مننه ندامی و فه قیری و چشته یل تر ئنسانی له ناو کومه لگا. له ناو کومه لگای ئیمه تائیه سه نه و جووره جیاکاریه هیمان هه ره وجود دیرید، ک نه ویش له وهر هوکار نه زانین و نه فته یل بریگ له مه ردمان کومه لگاس. نه جا ئیسه له بان ئی مه سه له له شوونه یل فره یگ له جه هان یاسا و ده ستور دانریا گه و دام و دزگای تابه ت هه س ک کار که نه را خاسه و کردن بار زین نه یانه و له هه مان وهخت وه رگری یا دیفاع له لیان که ن. دیاره مه سه له ی یه کسانی و جیاوازی نه کردن له ناو نی مه ردمان کومه لگا په یوه ندی خاس و ته و او یگ دیری وه پیشه که فتن نابووری، جوینکه جیاوازی کردن و نایه کسانی بووده هوکار زیابوین گرفت و کیسه ی نابووری ناو کومه لگا، ک یه ییش هو یچ پیشه که فتنیگ له ی نیه تییه ده س. یه کسانی نابووری له کومه لگا بووده هوکار په ره سندن و گه شه کردن سستم دیموکراسی ییش. نه جا بایه سه ده وله ت

نویلیگ بار نابووری په نگه و بخوه یید ته نیا له لای گروویگ تابه ت و ده وله مه ن بکریه ن له بان هسا و مه ردمان تر. جوینکه دو یاخریش نه و دسلات نابووریه وه ئسانی بووده مایه ی دروس بوین دسلاتیگ سیاسی و هه ره له وهر نه ویش گروویگ به رزه وه ندی خوه یان دروس که ن نه را مقه یه تی کردن له به رزه وه ندیه یلیان وه رانوه ره به رزه وه ندی گشتی کومه ل. شاره زایگ له ی مهیدانه و ئویشید: وجود نایه کسانی ئاشکرایگ له ناو کومه لگا بووده مایه ی زیابوین خوه سه و کینه ت و بار گزی له کومه لگا دو یاخریش کاریگه ی خراویگ دیری له بان دیموکراسی و ئارامی نه و کومه لگا. له وهر خاتر دروس کردن شه رعیه ت و دسلات و سستم یگ دیموکراسی، خاستر نه وه سه ک ده وله ت وه شیوه یگ جوان و ئاقلانه چه و دیری سامان و دارایی مه ردم بکا و له هه مان وهخت مه ردم بیبه ش نه کا له خه یرو به ییر نه و سامانه. جوینکه نه گه ر باید و ئی ریگه نه گریه ییده وهر و نه انجام نه دریه یید، نه وه بیگومان گروویگ تابه ت ک که فته سه ده یشت به رزه وه ندی سستم گه ره خه یلیان له سه ره تا وه جویر قسه دس وه پی نه کا و دو یاخریش روی که نه ناره زایی سیاسی. وه ل نه ویشا شاره زایه یل ئویش: خاس کردن بار یه کسانی و هاشویه یی کاریگه ی خاس یگ دیرید له بان وه ره نو ا بردن بار نابووری کومه ل و هو یچ کیسه و گرفت یگ له ی نیه که فته ده و.

نازادی نابووری و یه کسانی

ریوار چه سه ن

تا سال ۱۹۷۹ له گوڤار(نهلف با) کار کرد، ئمجا وهختی رهسپه مهسهلهی بهعسیهت دەس وهپیکرد و خنجر رهسپه مل رووشنهویهیل، ناچار بوی وهل خیزانهگهیا سر هه لگرید وهره و بهیرووت، لهوره کار رووژنامهگهری کرد. ئەرا ماوهیگ له بهیرووت مهند، دووخیاریش چیهرا شام و لهورهیشه ویههکجاری چیهرا سوید لهوهرجه ۲۳ سال و ئیسهیش لهوره نیشتهجیهو سئ دیوان شعر لهچاپ داگه و ریز و جورمەت فریگ دیرید لهلای شاعرهیل سویدی و چهتهها فیستیفال وهبهشدار شاعرهیل عه‌رب و سویدی ساز کردگه.

جهلیل ههیدەر، ك ئیسه سردان عراق کرد، وه دهرفتهگ زانستهی

سردان دزگای رووشنهویری و رهسانن کوردیل فهیلی شهفهق بکاو ئیمهیش وهلیا گهشت جوانیگ کردیم لهناو وشهیل شعر نارامی.

* جهلیل ههیدەر کییه؟

- من سهر وهخیزانیگ چهپ کورد فهیلییم، خوهندن سهرهتایی له خوهندنگی فهیلیه تهواو کردمهو ئومیدوارم چهوم بکهفیده پی، چونکه وتنهپیم تانیسهیش نهو خوهندنگا ههر مهندگه، ماموستایهیلیم تیهنه هویرم(ئهبو شوان، ئهبو داوود، فهلاح)، تیهیده هویرم لهوختیگ سهلام عادل (سکرتر وهرین حزب شیوعی عراقی) له کارهگی دهر کریا، باوگم جویر ماموستا لهخوهندنگی فهیلیه دایمه‌زران و زوورم خوهندکارهیلی لهکوردیل فهیلی بوین،

شاعر جهلیل ههیدەر:

حکومت سه‌لام عادل دهرکرد باوگم له خوهندنگی فهیلیه دایمه‌زران

گول سوو

شاعریگ عراقی، خه‌لک به‌غدا، کوردیگ فهیلی وه هویروباوهر چه پی، خوهندن ناوهندی تهواو کردو ناسنامهی عراقی نه‌یاشت و نه‌کۆلیژیهیل ناداب و په‌روه‌ده وه‌رنه‌گیریا و نارَه‌ه‌ت بوی، وه‌لی له سوید له‌عومر گه‌ورایی نه‌ده‌ب تازهی سویدی خوه‌نست له‌کۆلیژ (فارمی) ئەرا ماوهی ۲ سال و له‌وره ده‌سکرده دید رووشنهویریته له‌ناونی هه‌ردوگ شعر عه‌ره‌بی و سعودی.

وه‌ل شمارهی که‌میگ له‌برایه‌یل مه‌سیحی و عه‌ره‌ب. ئمجا ئیمه هه‌رچه‌نی خوه‌ندمان وه‌ زووان عه‌ره‌بی بوی، وه‌لی قسه‌کردنمان گشتی وه‌ زووان کوردی بوی.

* که‌ی مه‌سه‌له‌ی جیاوازی دینی و نه‌ته‌وه‌یی له‌عراق دەس وه‌پیکرد؟

- جیاوازی نه‌ته‌وه‌یی و دینی و تایفی ههر له‌ساله‌یل دامه‌زران ده‌وله‌ت عراقیه‌و خودی نیشاندا تا ر‌میان رژیم به‌عس له‌سال ۲۰۰۳ و ئیسه‌یش نه‌و گه‌رفته ههر هه‌س، جویر گرفت ناسنامه‌ی عراقی ک نه‌وسا له‌وه‌خت رژیم داشتیمنه‌ی و بویه‌ بایس نه‌وه‌ک نه‌تیه‌نیم خوه‌ندن له‌زانکۆ ته‌واو بکه‌یم وه‌سه‌به‌ب نه‌یاشتن نه‌و ناسنامه‌و له‌یوا بزانه‌م تانیسه‌یش ک سهر‌ده‌م دیموکراسی و فیدرالیه ههر وه‌رده‌وامه‌و هه‌ق کوردیل فهیلی که‌فته‌یه‌سه وه‌ر ئی جیاوازی نه‌ته‌وه‌یی و تایفی، وه‌لی دیاره هه‌ول و ته‌قلای دزگایه‌یل جویر شه‌فه‌ق و هه‌ول و ته‌قلای نویسه‌ر و شاعره‌یل کورد فهیلی و شاره‌زایه‌یل له‌کووتایی تیه‌یده به‌ر تا وه‌ختیگ چاره‌سهر یه‌کجاری دوینیه‌ی‌ده‌و ئەرا کیسه‌گه‌مان. من تیه‌یده هویرم وه‌زیر ناو‌خۆ سه‌عید فه‌زاز، له‌ ساله‌یل شه‌س سردان خوه‌ندنگی فهیلیه کرد و قسه‌ی‌لیگ کردجویر سروود و پشتگری فریگ له‌ کوردیل فهیلی کرد.

* له‌باوه‌ت هه‌لو‌یست کوردیل فهیلی له‌ ده‌سلات، نایا سهر‌چه‌وه‌ی رته‌و‌کردنی له‌وه‌ هات ک نه‌وان کوردن یا شیعه‌؟

- کوردیل فهیلی شیعه‌ن و نشق دیرن ئەرا ئی تایفه‌و له‌هه‌مان وه‌خت وه‌رگریش له‌لی که‌ن و ئیمامه‌یلی پیرووزن له‌لایان. وه‌لی گرفتیار له‌لایه‌ن دینی و تایفی یا له‌لایه‌ن نه‌ته‌وه‌یی، گشت ئەیانه‌ گه‌رفته‌یل هه‌میه‌یگن و حکوومه‌ته‌یل یه‌ک له‌شوون یه‌ک وه‌شیوه‌ی ناشکرایگ له‌تی به‌شدار بوین، جویر به‌شدار ره‌گه‌زی عراقی ک رووشه‌ویری دویاکه‌فتگیگه‌و تواسن وه‌ی جووره زال بوونه بان گه‌رفته‌یل کورد فهیلی، ئمجا ههر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش دوینید کوردیل فهیلی هه‌رچه‌نی سروشتیان جووریگ تره، وه‌لی وه‌ل نه‌وه‌یشا دژ ئی سته‌مکاریه‌نه.

* وه‌رگریکردن کوردیل فهیلی له‌ عه‌بدولکه‌ریم قاسم، چوین له‌یه‌که‌و ده‌ید؟

- کوشتن و برین کوردیل فهیلی، له‌وه‌ختی به‌عسیه‌یل کوده‌تا سیه‌گه‌ی ۸ شووبات ۱۹۶۲ کردن، مه‌سه‌له‌ی وه‌رگری له‌ عه‌گد ئەله‌ئکه‌راد دەس کردپی ک ته‌نیا دیفاعکردن له‌عه‌بدولکه‌ریم نه‌وی، به‌لکوو دیفاعکردنیش بوی له‌ کومار عراق ک به‌عسیه‌یل و فه‌ومیه‌یل هه‌ولدان داگری بکه‌ن.

* تویه‌نید باس له‌سهره‌تای خود بکه‌ید وه‌ل قه‌له‌م و نویسانتا؟

- سهره‌تام جویر سهره‌تای ههر جایه‌ل جوانیگ له‌وه‌ختی سووزی تیه‌یده جووش نویسنید و له‌لایه‌ن مه‌رده‌مه‌و هان دریه‌ید، منیش ههر له‌یوا دەس کرده‌م په‌خشکردن بریگ شعر له‌ گوڤار(مه‌واقف) ک شاعر گه‌ورا ئەدو‌ن‌یس سه‌رۆک نویسه‌ره‌یلی بوی له‌وه‌ختیگ له‌سال ۱۹۶۸ سردان به‌غدا کرد، دی نه‌وه‌ بوی ده‌سکرده‌م په‌خشکردن و دویای نه‌وه‌یش کار رووژنامه‌گه‌ری کردم وه‌ل کار ئەده‌بی و شعری، دی وه‌و جووره که‌فته‌م ناو ئەزموون و جموجو‌یل رووشنه‌ویری رووژنامه‌گه‌ری.

* شعره‌یلد سهر وه‌ کام خوه‌ندنگی شعریه‌؟

- له‌راسی نه‌وسا خوه‌ندنگیه‌یل شعری نه‌وی، وه‌لی من سهره‌تا له‌ شعر نازاد(حر) دەس وه‌پیکردم و دووخیاریش وه‌شیوه‌یگ یه‌کجاری جیاواز بویم ئەرا نویسانن په‌خشان ک یه‌یش جیاوازی فره‌یگ دیرید و شاعر راسکانی هه‌ول ده‌ید چشت جوانتر و قویله‌ر له‌تی بنویسید و گشت هوشیاری و رووشنه‌ویری و ماریفه‌تی له‌تی باریده کار. ئمجا له‌ په‌خشانه شعر نه‌وه‌سه ک شاعر داوه‌زیده قویلایی ئەزموون و ماوه‌یگ له‌ نازادی دریه‌ی‌ده‌پی زیاتر له‌شعر کیشار یا مه‌وزوون.

* نشاره‌ت وه‌مه‌سه‌له‌ی هوشیاری کردید له‌نویسانن شعر، نایا په‌خشانه شعر نه‌وه‌ نیه ک له‌ ناوه‌وشیاریه‌و چشته‌ی‌لیگ جیاواز ئەکاو یه‌یش نه‌و جیاوازی ناو‌نی شعر تازه له‌شعر کلاسیکی کوینه‌ن دهر‌خه‌ید؟

- زووان له‌گشت سهر‌ده‌میگ ههر زووانه، ئەگه‌ر ته‌ماشای قورنان که‌ریم و زووان جاهلیه‌ت بکه‌یم تا ئەمه‌وی و عه‌باسی و تاسه‌رده‌م ئیسه‌مان، چشتیگ هه‌س وه‌ناو رووشنگه‌ری زووان له‌گشت سهر‌ده‌میگ و شاعریش وه‌ل نه‌و رووشنگه‌ریا مامله ئەکا له‌چوارچیوه‌ی هوشیاری خودی. ئمجا له‌چوارچیوه‌ی ناوه‌وشیاریش ئالشت بوود ئەرا هویر هوشیاری. وه‌گه‌رنه چوین جیاواز ئەزموونه‌گه‌ی ئەکا تا وه‌ل رووشنگه‌ری زووانا یه‌که‌و بگریید، ئمجا چه‌نیگ له‌ ئەزموون نزیکه‌و بوود و بیلیدیه‌ی یه‌که‌و بگریید وه‌ل رووشنگه‌ری زووانا، ئەوه‌ بیگومان تازه‌ترین چشته. ئی یه‌که‌و‌گردنیش ئەزموون شاعر و کاره‌گی له‌یه‌ک جیا ئەکاد و ناوی نریه‌ید ناوه‌وشیاری یا ههر وه‌ختیگیش شاعر رویوه‌روی هوشیاری گشتی بووده‌و له‌ده‌روین خودی. ئمجا خوه‌ندنگی فرۆیدیه‌ کاریه‌ری گه‌ورایگ نه‌ک ته‌نیا له‌بان شعر و شاعره‌یل داشت، به‌لکوو له‌بان ناسو ماریفی و زانست جوانی و زانست کوومه‌لایه‌تی داشت.

* له‌دیوانه‌یل شعرد دوینیم ک ناخرین دیوان چاپکریاگد ئەله‌وه‌گردانن یا ته‌رجومه‌ی شعر شاعره‌یل سویدیبه ئەرا زووان عه‌ره‌بی، نایا هوکار و سیاند له‌نویسانن و په‌خشکردن چه‌س؟

- دزگایگ گونجیاگ ئەرا چاپکردن نیه‌تیه‌یده وه‌رچه‌وم، چوینکه گرفت شعر و چاپکردن، گشت شاعرو نویسه‌ره‌یل وه‌ده‌سیه‌و نالنن، ئمجا من پویل نیه‌مه‌ دزگای بلا‌وکردن له‌وه‌ر خاتر دیوانه‌ی‌لم، چوینکه کاره‌گه لای ئیمه جیاس له‌وه‌ک رویده‌یگ له‌دزگایه‌یل بلا‌وکردن و چاپه‌مه‌نی له‌ ئەوره‌پا ک له‌وه‌رانورم چاپدایینی کتاوه‌یلیان پویل وه‌پیان دریه‌ید، ئمجا وه‌ختی سئ دیوان چاپ کردم له‌ولات سوید، پویل وه‌پیم دریا له‌لایه‌ن یه‌کیته‌ی نویسه‌ره‌یل سوید جویر قه‌ره‌بوو ک گشت خه‌رجه‌یل چاپکردن و زیاتریش له‌بانی وه‌رگرید، ئیسه‌یش من ناماده نیم پویل بیهم ئەرا چاپکردن کتاوه‌ی‌لم و دو کتاو دیرم ناماده‌ن ئەرا بلا‌وکردن.

* بیلا بایمنه بان کیسه‌ی کوردیل فهیلی، نایا سهر‌دان ناوچه‌یلیان کردید له‌به‌غدا دویای هاته‌وه‌د و چوین دیدیمان؟

- قه‌وم و که‌س و کار فره‌یگ دیرم له‌ کوردیل فهیلی، نه‌و شوونه‌ی‌لیشه ک له‌به‌غدا بوینه‌سه ویرانه، ته‌نیا نه‌و شوونه‌ی‌له نیه ک کوردیل فهیلی له‌تی نیشته‌جیین، به‌لکوو به‌غدا گشتی ویران بویه، وه‌لی وه‌ل نه‌وه‌یشا دلخوه‌شم وه‌ختی چه‌وم که‌فیده

بریگ له رهفیق و نویسه‌ر و هونه‌رمه‌ندهیل کورد فهیلی و بریگ ده‌زگایه‌یلیان جویر ده‌زگای شه‌فه‌ق و شوونه‌یلیگ تر، ک ئومیدیگ وهرگرتم له‌باوه‌ت رای گشتی ئه‌را کیشه‌ی کورده‌یل فهیلی و له‌رووژنامه‌یش ک روییگ پاک و چه‌رمگ به‌خشیه‌یده کورد فهیلی و قوربانیدا‌ینیان. له‌لایه‌ن ئه‌نجوو‌مه‌ن نوینه‌ره‌یل عرافیش وهرجه ماوه‌یگ بریاریگ دهرچی وه ئه‌وه‌ک ئه‌و تاوانه‌یله ک دژ کورده‌یل فهیلی ئه‌نجام دریان وه‌تاوان(له‌ناوبردن وه‌جه‌م)دریا قه‌له‌م، وه‌لی که‌ی ئی قه‌وله ئالشت بوود ئه‌را کرده‌وه له‌وهر خاتر چاره‌سه‌ر کیشه‌ی کورده‌یل فهیلی؟ چوینکه تا ئیسه هویج چشتیگ روی نه‌یاگه له‌به‌رژه‌وه‌ندی کورده‌یل فهیلی و ماله‌یلیان له‌لایه‌ن بیاوه‌یل رژی‌م وهرین داگیر کریاو دابه‌ش کریا له‌بان داروده‌سه‌ی خوه‌یان و له‌وانه‌یش بریگ له‌رووژنامه‌نویسه‌یل.

له‌یره مال په‌کیگ له کورده‌یل له‌ناوچه‌ی عتیقیه‌ تیه‌یده هویرم، ک مال گه‌ورایگ دوقات بوی و ژنیگ رووژنامه‌نویس نامه‌یگ ئه‌را سه‌دام حسین نویساو له‌تی وت: ئه‌و ماله‌یل مه‌ردمان ته‌به‌عه‌یه‌ی ئیرانیه خالیه‌و ئیبه‌یش هه‌ق له‌تی دیریم زیاتر له‌که‌سه‌یل تر. ئه‌وه بوی کلیل ماله‌گه دریاپی و ره‌سمیگی‌ش وه‌ل سه‌داما گرت و ئیسه‌یش خوه‌ی وه شاعر زانی‌د و له‌ده‌یشت ولات ژیه‌ید، ئه‌یه جویر من زانمه‌ی، وه‌لی له‌بان ئاست گشتی، تا ئیسه هویج چشتیگ ئه‌را کورده‌یل فهیلی جیوه‌جی نه‌کریاگه‌و ئه‌و ماله‌یله ک داگیر کریانه ئیسه‌یش خالی نه‌کریانه‌و نه‌دریانه‌سه ده‌س خاوه‌نیان.

* نایا فکریگ دیاریکریاگ دیرید کورده‌یل فهیلی بگره‌ی وهر ئه‌را هاوردنه‌وه‌ی هه‌فه‌یل زه‌فتکریاگیان؟

- له‌به‌غدا، پیشنیار ئه‌وه کردم ئه‌را بریگ له‌ره‌فیه‌یل و بریایه‌یل، ک یانه یا نادییگ کومه‌لایه‌تی ئه‌را خیزانه‌یل دامه‌زرین، خیزانه‌یل به‌غدا شوونیگ ئه‌را هه‌لژین هه‌وا نه‌یرن نه‌ له‌ (ئه‌بو نوئاس) نه‌یش له‌ (پارک زه‌ورا) وه‌سه‌به‌ب قه‌ره‌باغی و فره‌یی خال وشکانن، ئمجا ئاگادار ئه‌وه بویم ک کورده‌یل فهیلی یانه‌یگ دیرن، وه‌لی له‌کار که‌فتگه‌و نه‌یزانه‌ له‌وهرچه‌س؟ ئمجا پیشنیارم ئه‌وه‌سه ئی جووره یانه‌یگ دامه‌زیه‌ید ئه‌را سازکردن کۆنگرمو دانیشتن، جویر ئه‌وه‌ک ده‌زگای شه‌فه‌ق ئه‌نجامی ئه‌دا هه‌ر له‌ په‌خشکردن رادیو و زووان کوردی فهیلی و سمینار هه‌فتانه‌و گو‌فاره‌یلیگ ک له‌ی ده‌زگا دهرچن، بپلا شوونیگ بوود ئه‌را په‌که‌وگرتن ژن و ماله‌یلیمان و هه‌لژین هه‌وای جوانیگ بوود ئه‌رایان بیجگه یه‌کتر ناسین و نزیکایه‌تی.

* دویا قسه‌د چه‌ تواید بوشید؟

- وه دریزیایی ساله‌یل فره‌یگ هویر له‌وه کردیام ک ئاده‌میزادیگ نه‌ته‌وه‌یییم، وه‌لی له‌شوون گله‌و‌خواردنم و سه‌ردانم ئه‌را ده‌زگای شه‌فه‌ق، گلمه‌و ده‌ین ئه‌را بنه‌ره‌ت کورد فهیلی خوه‌م و شانازیه ئه‌رام ئنتما ئه‌را هه‌ردوگیان بکه‌م.

نایا هویر له‌وه کردیده چه‌ن وه‌خت و سه‌عاتیگ ئه‌را خوه‌شه‌ویسی ناو‌نی ماله‌یل ته‌رخان بکه‌ید؟ یا دووس ماله‌یل دیرید؟ نایا دره‌فه‌ت دروسبوین خوه‌شه‌ویسی دایده‌سه پپیان؟ نایا هووکاره‌یان کردیده چوین دووس په‌کتری داشتوون؟ منال هه‌میشه دالگ و باوگ و ب‌راو خوه‌یشکه‌یلی دلخوه‌شکه‌رن ئه‌رای. له‌شوون وه‌سه‌رچگن قوناغ منالی و چپین ئه‌را قوناغ هه‌رزه‌کاری، دی منال ئه‌و خوه‌شه‌ویسییه نه‌یمینید. له‌وه‌خت په‌یابوین ئه‌و گرفتیشه به‌عه‌زجه‌ریگ ژنه‌فیم ک به‌عه‌زه بریایه‌یلیگ هه‌ن جویر ره‌فیقن، وه‌لی به‌عه‌زه بریایه‌یلیگ هه‌ن جویر دوشمن. ئه‌وه‌ک جی داخه، ئه‌وه‌سه ک زوورممان که‌مترین وه‌ختیگ ته‌رخان کردیمه ئه‌را په‌روهرده‌و هووکاره‌کردن ماله‌یلیمان، ئه‌را دهرخستن هس خوه‌شه‌ویسی ئه‌رایان ئه‌را هووکاره‌کردن، ئمجا وه‌خوه‌شه‌ویسی ناو‌نی ماله‌یل هه‌میشه جیاوازی ناو‌نی ماله‌یل دویرنیه‌ید، ک یه‌یش کیشه‌ی فره‌ گه‌ورا دروس ئه‌کا. نایا وه‌ختیگ ته‌رخان کردیده له‌ هه‌فته‌یگ ته‌نیا جاریگ یا دو هه‌فته جاریگ ماله‌گه‌د بووده‌ شار وازی یا بووده‌ی شوونیگ خوه‌ش؟ نه‌ویش له‌وهر ئه‌وه‌ک تا ئه‌و مناله هس وه سووز باوگیه‌تی و داگیه‌تی بکا، یا ماله‌یل هووکاره بوون ده‌س په‌کتری بگرن و که‌میگ وه‌یه‌که‌و وازی بکه‌ن، چوینکه تیرکردن منال ته‌نیا له‌روی جه‌سه‌یی به‌س نه‌یه، چوینکه لایه‌ن گرنگ و ته‌واوکه‌ر هه‌وه‌جه‌یل جه‌سه‌یی لایه‌نه ده‌روینییه‌گه‌یه، وه یه‌یش هس جوانی و خوه‌شه‌ویسی لای منال کاراتر بوود.

نایا تو هس وه چه‌ که‌ید وه‌ختی سه‌ردان مال ره‌فیه‌گه‌د که‌ید، ک تواید بچید ماله‌گه‌د داوای چشته‌یل وازیکردن ماله‌گه‌ی مال ره‌فیه‌گه‌د ئه‌کا؟ ئمجا له‌یره بایه‌سه ئه‌وه بزانی‌د ک گرنگی وه‌س

ماوه‌ی

ده‌زویرانی

و له‌په‌نجه‌کردن

هه‌لقه

روشنا ئه‌حه‌مه‌د

جوانی ماله‌گه‌د نه‌یایدو له‌روی ده‌روینییه‌و تیری نه‌کردیده هه‌وه‌جه‌یلی ئه‌رای دابین نه‌کردیده. وه‌ختی ماله‌یل هس وه‌جوانی خوه‌یان که‌ن و له‌وه‌ختیگ دوین خوه‌شه‌ویسی دالگ و باوگ و خوه‌یشک و براو ژینگه‌ی ده‌یشت خیزانی خوه‌شه، وه‌تایبه‌ت له‌ خوه‌ندنگا هاوسه‌ف و هاو‌ریه‌یلیان گرنگی یا نه‌همیه‌ت دانه پپیان، هس وه‌ دلنیایی و ئاسوده‌یی که‌ن.

له‌یره دروسکردن ئه‌و هس‌کردنه وه‌جوانی و خوه‌شه‌ویسی، ئه‌رک سه‌ره‌گی دالگ و باوگ و مامۆستاس، کالین ئه‌و هویره‌وکردنه له‌و عومر فره‌ هسیاره په‌کیگ له‌ ده‌روینناسه‌یل ئویشید: ت منالیگ به‌پیم من بیاوگوش و ئاده‌میزادیگ زه‌رده‌مه‌ن له‌لی دروسکه‌م، له‌ هه‌مان وه‌خت توپه‌نم منالیگ تر بکه‌مه خاسترین و نه‌فه‌به‌خست‌رین که‌س ناو کومه‌لگا، ئمجا ئه‌رامان ده‌رکه‌فید ک په‌روهرده‌کردن له‌و عومره چه‌نیگ خواست و گرنگ و هه‌وه‌جه‌س. هه‌میشه هه‌ول بیه ئه‌و چشته‌یله بکه‌یده دیاری ئه‌را ماله‌گه‌د ک له‌لای جوانترین دیاریه، شایه‌ت هه‌رکه‌سیگ له‌ئیمه له‌وه‌خت منالی رووژیگ له‌ یادمان بوود ک جوانترین دیاری له‌عومر منالی که‌ به‌خشاسه‌ی پیمان؟ ئه‌و که‌سیشه له‌گشت که‌سیگ له‌لامان خوه‌شه‌ویسه‌ر بویه. ماله‌یل هه‌میشه باوه‌شیان ئه‌را ئه‌و که‌سه‌یله واز که‌ن ک هس جوانی و خوه‌شه‌ویسی وه‌پیان به‌خشن.

جه‌هان ماله‌یل جه‌هانیک پر له‌ هسیاری و نازگه، هه‌میشه هانه لای ئه‌وانه ک هسه‌یل نازگ و جوان و دیارده‌یل مه‌یلیکیش دیرن و گرنگی دهنه منال. له‌جیای دروسکردن هس خوسه‌و کینه‌ت و نازارداین په‌کتری، خاستر ئه‌وه‌سه ماله‌یلیمان هویر له‌ خوه‌شه‌ویسی په‌کتری بکه‌ن. فرنگلینی فره‌نسی ئویشید: ماله‌یل گشت جه‌هان له‌ سه‌ره‌تایه‌یل عومر دووس په‌کتری دیرن و وه‌ل په‌کا بازی که‌ن، وه‌لی ئه‌وه‌ک دژ ئه‌و هس‌کره‌سه، ئه‌ویش گه‌ورایه‌یلن ک له‌ری په‌روهرده‌ی سه‌فه‌ته‌و کیشه دروس که‌ن، یه‌یش منال هووکاره‌ی خوسه‌و کینه‌ت ئه‌کا و هه‌میشه هس وه‌ که‌می خوه‌ی ئه‌کا.

جویر ئه‌وه‌ک ئویشن قوناغ نیشانناین و ده‌زویرانی، خوه‌شترین و جوانترین قوناغ عومره له‌لای کور و دویه‌ت، ک زاوا خاسترین کور له‌دونیای و وه‌ویش جوانترین و نه‌زیزترین و دلپاکترین دویه‌ته ک خوداوه‌ند خوه‌ی نه‌خشه‌ی کیشاس. ج هه‌رچی شعر و قسه‌ی خوه‌ش دونیای هه‌س ئه‌را تاریفکردن ئی دووانه هیمان هه‌ر که‌مه. باسکردن خاس کوره‌گه که‌فیده بان زووان خیزان و بنه‌ماله‌گه‌ی و جوانی و بیگه‌ردی دویه‌ته‌گه‌یش بووده قسه‌ی بان زووان بپه‌ماله‌گه‌ی خوه‌ی. گویا کوره‌گه دلفراوانه‌و دلپیس نیه‌و قسه‌ی خوه‌شه‌و شه‌رم و کارکه‌ره، دویه‌ته‌گه‌یش خوداناس و قه‌ناعه‌ت دیری وه‌فه‌قیر و مکیاچ و سالۆنی فره‌ که‌مه‌و ئه‌وه‌نه‌یش ته‌ماشای ته‌له‌فزیۆن ناکا و که‌له‌پل ناوماله هه‌رچی بوود رازیه وه‌پی. ئه‌پانه قسه‌و تاریف و سه‌فه‌ت کور و دویه‌ته‌گه‌ن له‌وهرجه پروسه‌ی هاوسه‌رگری. هویر و خه‌یال هه‌ردوگیان له‌په‌ره‌ی گول نازگ‌ت‌ره‌و له‌ بوو شه‌مال ده‌مه‌وسوو ئیلاخه‌یلیش وه‌تام‌ت‌ره.

وه‌لی فره‌ وه‌پی نه‌یه‌چوو ئی رۆمانسیه‌ته وه‌ل ته‌واوبوین مانگ هه‌سه‌لی کاله‌و بوود و که‌مه که‌مه تراژیدی واقع تیه‌لیگ سه‌ره‌له‌ده‌ید و له‌شوون ماوه‌یگ گوزه‌رانکردن ده‌رکه‌فید ک زاوا ئه‌و جووره‌گ تاریفی کردیان ده‌رنه‌چی و ده‌سنووقیاگ و ره‌زیله‌و دل له‌گشت چشتیگ پیسه‌و سایه‌کیه‌گه‌ی خوه‌ی له‌لی بووده دووس درووکانی خیزانه‌گه‌ی و قسه‌ی ره‌فه‌و فره‌یش تویره‌سه‌و شه‌رم نه‌یریگ و شه‌ره‌نگیزه‌و فره‌یش ته‌مه‌له‌و نه‌یزانی‌د کارکردن چه‌س. له‌ولایشه‌و، وه‌ل رووژگارا ئاشکرا بوود ک وه‌ویه‌گه‌یش فره‌ نازاره‌و روی له‌خوادا ناکا و دلره‌ق و بیبه‌زه‌ییه‌و ده‌مه‌وهر و قیزه‌که‌ره‌و قه‌ناعه‌ت وه‌هویچ چشتیگ نه‌یری‌د و هه‌ر رووژیگ و مه‌هانه‌ی چشتیگ تازه‌تر گرید و شه‌و و رووژ له‌ ته‌ماشاکردن و دانیشتن وهردم ته‌له‌فزیۆن تیر نه‌یه‌ود و گشت رووژیگ ها بازار و خه‌ریک جنگ سه‌ندنه‌و سالۆنه‌یل شار شاره‌زاسه‌و نه‌گه‌ر گشت رووژیگ په‌ک دو کیلۆ مکیاچ نه‌یه‌ید خوته‌بووله‌ی ته‌واو نه‌یه‌ود، دی وه‌ی شیوه‌ ریزه‌ی فره‌یگ له‌

هاوسه‌ره‌یل له‌شوون پروسه‌ی هاوسه‌رگری و گوزران و ژیان هاوبه‌ش دی له‌یه‌کتری ره‌سنه‌و، شاره‌زای په‌کتری بوون و دی په‌شیمانی له‌ی وه‌خته بیکه‌لکه‌و ژیان سه‌خت و ناخوه‌ش چه‌وه‌ری هه‌ردوگیان ئه‌کا. هه‌ر له‌وهر ئه‌وه‌یش بایه‌سه قه‌ناعه‌ت ده‌زویرانداری دریژ‌ت‌ره‌و بوودو دره‌فه‌ت زیاتر بدیره‌یده پپان تا هه‌ردوگیان خاس په‌کتری بناسن و مامله‌ی رووژانه وه‌ل په‌کت‌ریا بکه‌ن و شه‌رمیان نه‌مینی‌د و ته‌نیا وه‌ چه‌و سووزداری و دله‌و نه‌نوورنه په‌کتری، به‌لکوو ئه‌قل و ره‌فتار په‌سه‌ن بارنه‌ کار و ره‌خنه له‌ ره‌فتار و هه‌لسووکه‌فت ناچووور په‌کتری بگرن ئه‌را ئه‌وه‌ک په‌کتری تاقیه‌و بکه‌ن. بیجگه ئه‌وه‌یش له‌و ماوه توپه‌نن راده‌ی ئارامگرتن و دلپسی و تون وتیزی په‌کتری تاقیه‌و بکه‌ن. ئمجا ئه‌گه‌ر بای‌د وه‌گووره‌ی چه‌ویگ واز ته‌ماشای په‌کتری نه‌که‌ن و په‌کتری تاقیه‌و نه‌که‌ن، ئه‌وه بیگومان ژیانیان بووده تراژیدیایگ هه‌میشه‌یی و دواخریش ناقبه‌ت خراویگ له‌لی که‌فیده‌و.

هس‌کردن وه جوانی و خوه‌شه‌ویسی

سهرهتای بیبهشکردن کورد له ناسنامه نهتهوهییهگی و شوون و کولتور و زووان و پاشیل کردن سهرجه مافه مهدهنی و سیاسیهگانی چوودهو ئهرا پهیماننامه شوومهگی لۆزان (۱۹۲۲) ک وهگورهی ئه و پهیماننامهی دهولهتیه، ولاتهیل گهورا جوور فهرنسا و ئنگلیز و ئیتالیا و یهکیهتی سوفیهت نهخشه خورههلات ناوهندی نالشت کردن ئهویش وهبشهشهوکردن کوردستان له ناوینی ولاتهیل سوریا و عراق و ئیران و تورکیا و سرینهوهی نهخشه کوردستان و سهرجه داراییهیل ئی ولاته له لایهن ولاتهیل داگیرکهر قورخ کریا و ئابوری خوهیان وهپی بوژاننهو و کوردیش دوچار دویاکهفتن و لاوازیوین کردن و بیجگه ئهوهیش گشت ههول و تهقالای خوهیان وهکارگردن ئهرا ئهوهگ چشتیگ وهناو کورد له بان جوگرافیای سیاسی ناوچهگه نهمینئ.

بیگومان دهولهتهیل گهورا تهنیا وهبشهوهکردن خاک کوردستانیش نهوسیان بهلکم هاوکاری دهولهته داگیرکهرهگانیش کردیان ئهرا له ناوبردن و دامرکانن شورشیل مللهت کورد و لهی راسا یهکیهتی سوفیهت جارن هاوکاری تورکیای کهمالی کرد له سهرکوت کردن شورشهگی شیخ سعید پیران و کوشتن و کووج وهپیکردن زیاتر له ملیونینگ کورد ئهرا ناوچه تورکنشینگان و له ناوبردن کومار ئوتونومی کوردستان فرمز و تهفروتوینا کردن مهردمهگی له سهراسهر خاک روسیا.

ئهمریکا و ئنگلیزیش هاوکاری شای ئیران کردن له رمانن کومار مهباد و له سیدارهداین پیشهوا قازی مهحهمه و ههمیش پهلامار باکوور کوردستان دان و هاوکاری حکومتهت ئه و دهختهی عراق کردن ئهرا سهرکوت کردن شورشهگی شیخ مهحمود نهمر. ئهگهر ئهلگهردییهمه و ئهرا دهیهی ههیشتایش دوینیم سهرجهم ئه و کارهساتهیل ک رژیم بهعس گور وهگور هاوردهی سهر کوردستان باشوور ههر له کیمیاواران و ئهفغال بگره تارپهسیده کوشتن و وهعهرب کردن و ناواره کردن هاوولاتهیل کورد دهنس دهولهتهیل گهورا لهتی بوی ههرچهن شایه له بری حالتهیل بی دهنگ

بوینه له وهراوه کارهساتهگان و پاشیل کردنهگان ماف کورد. تویهنیم بویشیم پهیمان لۆزان شیرپهنبه یا نهخوهشی سهرهتان بوی ئهرا کورد و ههر وهیخاتره تهقالا ئهرا ههلوهشانن ئه و پهیمان داخوازیگ رهواس ئهرا ئهوهگ ههق وهدهولهت بوین کورد بسهلمیهید ک وهدهس داگیرکهر سیاسی و بهرژهوهندیخواز تویش کوت کوت بوین هات و یهیش وهپشت بهسان وهپیکههفتنامهی جیف و جارنامهی ماف ئادهمیزاد ک جهخت کهنه بان ماف چارهی خوهی نویسانن ئهرا نهتهوهیگ ک مهرجهیل نهتهوهبوین داشتوود و شایستهی ئهوه بوود دهولهتیگ له خوهی داشتوود له

دهولهت کوردی و پهیمان لۆزان

میدیا شیخ عبدالوللا

هاوخهباتی مللهت کورد بایهه گهرهنتی پشتگیری ئه و دهولهتهیله باریهیده دهنس ک نهخش داشتنه له بهشهوکردن خاک کوردستان و گشتمان خاس زانیمن ک ئمروو چشتیگ وهناو یهکیهتی سوفیهت نهمنهنگه و روسیای ئمرووی ئه و توانای جارانیه له مهیدان سیاسی جههانی نهمنهنگه و لهوهر ئهوه ئه و دهولهتهیله ک ئمروو بتویهنن نهخشهی سیاسی روژههلات ناویراس نالشت بکهن تهنیا ئهمریکا و ولاتهیل ئهوروپیه.

ئهوهگ ئمروو دوینیمه ئهوهسه ک ئهمریکا ئیسه له عراق وهل مللهت کورد هاوپهیمانه، ههرچهن مهبهس سهرکی واشنتون بهرژهوهندیه سیاسیهگان خوهیه له ناوچهگه و ئهرا ئی مهبهسه

بهرژهوهندیهیلی وهل ئیران یهکانگیر نه، سهرهراي ئهوهیش ئمروو له بهرژهوهندی کورده ک ئهمریکا دزایهتی سیاست دهولهتیگ داگیرکهر جوور ئیران بکا ک له وهخت پهیمان لۆزان هاوپهیمان بوین وهل یهکا. بیجگه ئهوهیش هویچ پهیوهندی پتهویگ له ناوینی ئهمریکا و تورکیا و سوریا نه و ولاتهیل ئهوروپیش وهجووریگ له جووردهگان له وتاره سیاسیهگانیان پشتگیری هویر نازادیخوازی مللهتهیل ناوچهگه و سهرلهنو و داین ماف دیاری کردن چاره نویس وهمللهتهیل وهگورهی بنههاگان ماف مروف کهن.

ئهوهگ ئمروو ئهرا کورد گرنگه پشتگیری ههیمی و ناودهولهتییه ئهرا داوا رهواگانی ک ئهویش کردهوکردن ههرجوور پارچهگه له دهولهتیگ یهکگرنگه وهل لهیره ئی پرسپاره خوهی خهیده روی ک ئهویش ئهوهسه ئهرا کورد کهمتهرخهمه له ئهلگردن گامیگ وهرو دهولهت سهروهخوهی کوردی له وهختیگ گشتمان زانیمن تهنیا پارچهیگ ک ئیسه نازاده کوردستان باشووره ک بویهسه خاوهن ههریمیگ فدرال وهل نهتویهنستگه گام وهرو وهدهولهت بوین ئهلگری. ئهوهگ جی سهرنجه کوردستان باشوور تائیسسه باوهر وهجیابوینهوهی خوهی له عراق نهیری چوینکه بهرژهوهندیه ماددیگانی لهیوا خوازید و تائیسسهیش کهرکوک و ناوچهیل تر داوریگ له خاک کوردستان هاله ژیر دهنس دهولهت ناوهندی. دهسهلات کوردی له ههرپیم کوردستان له شوون راپههینه شکودارهگی سال ۱۹۹۱ هه تا ئیسه نهتویهنستگه مال خوهی یهکبخهید بهلکم له ناو کیشمهکیش و ململانی حزبایهتی و ناوچهگهرایهتی و دو دهسهلاتی بویه، ئیسهیش ک بواریگه ئهرا یهکدهنگ بوین سهرلهنو و جهنگ کورسی و بهرژهوهندیهگان کوردستان وهرو نافراریگ خراو بهید، ئمجا ئهگهر له ههریمیگ نزیکه بیس ساله سهروهخوهی دیریم و نهتویهنستیمه یهکدهنگ بویمن نایا یهکهوگردن جوور پارچهی کوردستان خه و نهی؟

من تائیسسه هاودهنگیگ له پرؤگرام حزب و ریکخراوهیل سیاسی نهیمه ک ئهرا یهکرزی مللهت کورد و دروسبوین دهولهت کوردی کار بکا و بیجگه ئهوهیش جمشت رزگارپخوار ناوچهیل تر کوردستان نازادنهکریگ وههویچ شیوهیگ دگان خهیر وهی ئهزمون کوردستان باشووره نهینهن، وهو مانا وهجووریگ له جووردهیل ههر لایهن و کار خوهی وهخاس و دروس زانید و ئهوهکان زهر ب سفر ئهکا و یهیش خال لاواز کورد و ههل له دهسداین خه و وهدهولهت بوین کورد بویه و بایهه لهی سات و وهخته کورد سوود له شکسته ئهزمون گوزهیشتهی خوهی بوهد و غهلهتهیل میژوو دوارهوه نهکا و مال خوهی ریک بخاد و شیواز دبلۆماسی پهیرهو بکا له پهیوهندیهیل دهرهکی.

گه شه کردن رووژنامه گه ری

گول سوو

داناین چا په مهنی وهل سهره لداین ناسیونالیزم راهاتن نسانیهت و دگاننایینی وهرای گشتی و دیموکراسیهت، ههر ته نیا ریکه فتنیگ نه وی، چوینکه گشت نه و دیاردهیله وهیه که وه گشتیان وهیه که وه وه شیوهیگ داینامیکی کاریگه ری له یه کتری کردن و ده سمیه تدر بوین له درس کردن روشنهویری تازه یگ و سازداین که شه سهره لداین رووژنامه گه ری و دویای نه وهیش گه شه کردن و پهره سندن هونر تازه مه سه له ی رووژنامه گه ری.

دویا سالهیل سده ی ۱۹ شوپشیک زووانگه ری ودهویه وه دی، ک له ری په نج هوکار یا وه سیله وه پهره وه پی دریاو نیسه ییش له ناست کومه لگا و تاک گرنکی یا نه همیهت خوه ی دیریگ. له سال ۱۸۷۶ (گراهام بیل) ته له فون و له سال ۱۸۷۷ ییش (نه دیسون) گرامفون درس کرد، بیس سالیس له شوون نه و تاریخه نه وه بوی (مارکونی)

په یوهندی بیتل هاورده وجود، سی سالیس له شوون نه وه فیلم دنگدار بویه هوکار هه وال و بردنه سهر وخت و ته له فزیونیش بویه هوکاریگ ک له ولاتهیل فریگ نارزه ویی کریا.

ههر له وه سهرده مه له شوون سال ۱۸۷۰ حکومت تهیل دگان وه وهرپر ساریه تی خوه یانا نان له وهرانوهر هوکاره کردن و نه هیشتن نه خونه واری و دامه زران خوه دنگای سهره تایی و هوکاره کردن وه زور له ناست فراوانیگ.

بیگومان هه ول و ته قلی نه هیشتن و له ناو بردن مه سه له ی نه خونه واری و نیشانداین زانست و هووشیاره کردن مردم

نه خونه وار، ده سمیه تدر بوی له په خشبوین رووژنامه گه ری و ناچار کردن رووژنامه ییش وه گرته وهر شیواز و هونر تازه له په یوه ندیگرتن وه و مردمان فره ک بهش فریگ له لیان

قورتاریان بوی له دس نه فامی و نه خونه واری. له و سهرده مه هه وچه وه نه وه کریا، ک مهیدانیگ له رووژنامه گه ری نه را هووشیاری و خوه دنده وه بوود، ههر له وهر نه وه ییش رووژنامه گه ری هاته وجود نه را نه وه ک نه و مه رده فره وه زووان ساده و ناسانیگ ناراسته بکا، وهل نه وه ییشا هونر چاپه مه نیبیش دهر خهر مانا

بوی وهل نه و چشتا و بیگومان وه کاره ووردن پوول یا تابع پووست نه رزان و کتا و خانه ییل نازاد ملی و ده سه وهر کردن مادهیل چاپ کریاگ رهنگا ورنه گ و گوزارش کردن له هویر و هسهیل وه شیوه ی ناشکرا و دیاریگ، گشت نه یانه هاوکار بوین له پال ته لدار و بیتل (السلکی والاسکی).

دوباره له سهره تایی سده ی ۲۰ شماری خونه وار روی له زیایبوین کرد و وه ملیونه ها که س مه زنه کریا، وهل نه وه ییشا هونر رووژنامه گه ری زووان تاییهت و شیواز هونه ری خوه ی داشت نه را نه وه ک هه وچه ییل نه و مه ردمان فره پرده بکا.

نه وه بوی هونر رووژنامه گه ری روی له پیشک هفتن کرد تا له یوا له ل هات کاریگه ری داشتوود له بان شارسناییهت و به شدار بوود له داناین شیواز رهفتار تازه له گشت مهیدانیگ روشنهویری.

گرنک یاموهم رهسانن نه را هاوردن و بردن نامه هاوریاسه کار. نه جا بیچکه نه وه ییش وهل دهرکه فتن و لاخا، دی هوکاره ییل رهسانن یا نه علام فراوانتر بوین و نه سب بویه سه هوکاریگ رهسانن هه له په له. وهل گه شه کردن ناده میزادو پهره سندن مه سه له ی گرنک و پر نه هه همیهت شارسناییهت، دی نه وه بوی نی شیوه ی نیسه ی رهساننه سهره لدا و که سه یلیگیس وه پیان له یواسه ک کریه یید نبداع چاپ کردن ودرجه (گوتنبرگ) نه را چینیهیل و رهسانن نویسیاریگیس نه را فرعه ونیهیل باریه ییده و.

و نه خش دهور رهسانن داشته مه ردم له جموجویل ناگاداره و کردنه. نه جا دویای نه وه ییش نه و جووره رهسانن یا نه علامه پهره سه ندنگه و شیوازیگ تر وه دریزی تاریخ سهر هه لداگه و له وانه ییش: شیواز پیای (ماراسون) ک هه لگر په یام قسه ییل بان زووانه و تانیسه ییش نه و ماراسونه جوور لایه نیگ وهرزشی مه ندسه و. له شوون نه وه ییش شیواز په یامنی ک و هه لگر په یامیهیل نویسرریاگ له تاریخ مه ندیه سه و. دوباره له تاریخ نیمه ییش که موته ر جوور شیوازیگ

سهره لداین رووژنامه گه ری ره سنید ک کار نه را په خشه و کردن زانیاری نه کا له ناونی گشت مردم.

رووژنامه گه ری یه که م فروری رهسانن یا نه علامه، وهل وه شیوه ی جوورا و جوور. له سهرده م هوو زایه تی، چه و دیری کردن دشمن و ناشکرا کردن جموجویله یلی بویه، ک نه ویش شیوه یگه له شیوازهیل، له هه مان وخت وهداگیر کردن وه دمه داین ناگر گوزارش له وجود دشمن کردگه یا تهیل له لیدر هووزدهیل له ناو بورجهیل به رزه و نه را خوه یان وسیانه و بوینه سه چه و دیر

جیوازیبوین وهره و کومه لگایگ شارسنای، وه یله یه که م تیه یید و له جواریچیه ی شاریس خوه دنگا و په یمانگایه ییل دامه زریه یید و نه خونه واری نیه یلیپه یید، وهل نه وه ییشا ههل سهره لداین رووژنامه گه رییش تیه ریده دهس. دویای نه وه ییش هونر رووژنامه گه ری له توانای ساده کردن هه له په له نه کا و گوزارش ییل کومه لگای تازه خه ییده وهرده م مردم، دی له و گووشه و نوینه ر وهل نویسه ر و هه له جن (منقح) و خوه شنویس و نه خشه کار و ره سمگر و دیزاینر رووژنامه گه ری

رووژنامه گه ری و ژیار

ته نعت هه مام

گول سوو

بوی له‌لایهن ده‌وله‌ته‌و له‌بان ناوچه‌گه، شان‌شای جووړ یاخی هساو کرد، وه ههر حال روحللا هاته‌و ئه‌را بان پوښت خودی و له‌شوون ئه‌وه‌ک چهن سالیگ زندانی کریا له‌لایهن والی و دوياخر توپه‌نست له‌زندادن بوايگ و هاته‌و ئه‌را مال خودی له‌کوئجه، ئمجا والی فه‌رمان دا روحللا وه سزاداین و کوشتنی، له‌و ماوه‌پشه حکوومه‌ت ناوچه‌ی شیروان له‌ژیر ده‌سلات روحللا داوری و له‌ری حاکمیگ تورکیه‌و بریا ریبه‌و. دی ئه‌وه بوی شه‌فی ک برای شه‌نشای بوی له‌ری حاکم تورکیه‌و هات ئه‌را لای میر هووز ره‌بیعه له‌ناو عراق، ک ئه‌و وه‌خته عومری ۱۸ سالان بوی و قسه‌ی راس کرد له‌لای میر، شه‌فی شوون روحللا گرت وه‌بی کیشمه‌کیش، وه‌لی وه‌شیوه‌یگ ناراسه‌وخو و براژنه‌گه‌ی خودی خوازی و هووزه‌گه سهر ئه‌رای چه‌مانن و دیاری ئه‌رای بردن، وه‌لی میر تایفه‌ی سوره‌مه‌یری (کیان) وه‌پی رازی نه‌وی و باج سالانه وه‌بی نه‌یا. هه‌ول شه‌فی کزه‌و بوی و بریاردا زال بووده بان، ئمجا میر سوره‌مه‌یری دهرچی ئه‌را راوکردن له‌ کویه‌ی که‌وه‌رکوو، له‌و وه‌خته شه‌فی و بریگ له‌ پیاوه‌یلی که‌فته‌نه شوونی وه مه‌هانه‌ی راوکردن، ئمجا وه‌ختی ره‌سینه نزیک یه‌کتری شه‌فی قه‌یری گوشت شکار راوکریاگ ئه‌رای کلکرد وه‌ل یه‌کیگ له‌ پیاوه‌یلی و وته‌پی شه‌ی تواید سهردانند بکا جویر ره‌فیگیگ، میریش ئسراحت نه‌کرد ئه‌را شه‌فی و گومان له‌لای په‌یا بوی و دیاریه‌گه‌ی کله‌وکرد. خو‌رگه‌ی کوړ شه‌نشای له‌و رویداگه وه‌ل شه‌فی تاتگی نه‌وی، وه‌لی لایه‌نگره‌یلی جه‌مه‌و کرد په‌لامار قه‌یتویل داو کوړه‌گه‌ی روحللا گوشت و ناچار بریگ له‌لیان کرد بوان ئه‌را خو‌رهم ئاباد. دوياخ‌ریش ئه‌وه بوی کاکي کوړ شه‌فی کوړ قه‌مه‌ر کریا فه‌رمان‌ده‌وای ناوچه‌گه‌و هووز مالیمان خودیان بوینه ده‌سلاتدار و زال بوین له‌بان گشت ناکووی و کیشمه‌کیشیگ.

بنه‌رته‌ ناو مالیمان، له (مال هومان) وه‌هاتگه ک چووده‌و ئه‌را هومان با‌پیره‌گه‌وراو دامه‌زرنه‌ر. چنه دیاره ک هومان له وه‌خت ژبانی، نه‌و ناوچه‌یل ژیر ده‌سلاتیبه به‌شبه‌شه‌و کردگه له‌بان هه‌رسی کوړه‌گه‌ی (یوسف و مرادوه‌یس و ئه‌لاوه‌یس)

کرد ئه‌و باو یا ته‌قلیده ب‌شکنید له‌باوه‌ت دس وده‌سکردن ده‌سلات پ‌شتاوپ‌شت، ههر له‌وه‌ر ئه‌وه‌یش ناوچه‌گه له‌ژیر ده‌سلات تاتگی دهرکرد و هه‌ول ئه‌وه‌دا خودی بچه‌سپنید و یه‌یش ئه‌رای دروس بوی و جویر میر دامه‌زریا له‌شوون مردن باوگی وه بریاریگ له حکوومه‌ت، ئمجا بویه هوکار په‌یابوین کیشمه‌کیش له‌ناونی نامووزایه‌یلی، ک ئه‌وه بوی شه‌نشای کوړ قه‌مه‌ر لایه‌نگره‌یلی جه‌مه‌وکردو په‌لامار باره‌گا یا مه‌قه‌ر روحللا داو ناچاری کرد بوايگ ئه‌را شار خو‌رهم ئاباد. وه‌ختی روحللا فه‌رمان‌ده‌وا

که‌فته به‌ش ئه‌لاوه‌یس ک دو کوړ داشت وه‌ناو (سلانویس و قوباد). له‌شوون مردن ئه‌لاوه‌یس کوړه گه‌وراگه‌ی شوونی گرت و قوباد برای کرده جیگر خودی ئه‌را وه‌ریه‌و‌بردن کاروبار ناوچه‌گه. سلانویس له‌شوون مردنی (قه‌مه‌ر) کوړی شوونی گرت و قوبادیش (قه‌یتاس) کوړی چپ‌شینی بوی، ئمجا قوباد وه‌رجه سلانویس مرد. قه‌یتاس له‌وه‌ر ئه‌وه‌ک عومری گه‌ورتر بوی حوکمه‌گه گرت‌ده‌س و قه‌مه‌ر کرده جیگر خودی، دی وه‌و بوونه مه‌سه‌له‌ی ته‌ماح په‌یا بوی ئه‌را روحللا کوړ قه‌یتاس و هویر له‌وه

ئی هووز له سهرده‌م (نادرشا) و رووزگار والی (ئسماعیل خان کوړ شاهووری خان دوپه‌م) پیکه‌اتگه‌و دامه‌زرنه‌ری (شه‌فی کوړ قه‌مه‌ر کوړ سلانویس کوړ هومان) ک ناسریا وه (شه‌فی به‌یری). بنه‌رته‌ ناو مالیمان، له (مال هومان) وه‌هاتگه ک چووده‌و ئه‌را هومان با‌پیره‌گه‌وراو دامه‌زرنه‌ر. له‌یوا دیاره ک هومان له وه‌خت ژبانی، نه‌و ناوچه‌یل ژیر ده‌سلاتیبه به‌شبه‌شه‌و کردگه له‌بان هه‌رسی کوړه‌گه‌ی (یوسف و مرادوه‌یس و ئه‌لاوه‌یس)، ئمجا ناوچه‌یل به‌دره‌و شیروان و کنار ناو سه‌یمه‌ره

ده‌سلات هووز مالیمان فه‌یلی

رخ له تاریخ

نه جات نوری

مارکس وتگه : (تاریخ کومه نگای

ناده میزاد وه گوزه یشته

و نیسه ییشه، پیکهاتگه له

ناکووکی چینایه تی). نه گهر

جاران تاریخ رویداگه یل له و پهر

خراوکاری و ته نیا له دهم و

نویسانن نه و خاوهن قه له مه یله

جویر داستانینگ باس بکریاتاد

ک له دهور پیاوه یل ده سلاتدار

بوین و مهردمان فه قیر و نه زان

وه پی بخه له تانیان و له وهر

خاتر نه و پیاوه یل ناو ده سلاته

وه خواست نه وان بنویسیاتان

و له بی وژدانی خوه یانه و یا

له رخا تاریخ رویداگه یل ناو ده جوو

بکردان و تاوانکار نالشت بکردان

وه قاره مانی و نازایه تی، نه وه

بیگومان ناده میزاد هووکاری

ماریفه ت و ناسین چشته یل

ده وروهری بویداد.

ئمجا به شیگ له تاریخ نویسه یل خاوهن وژدان زوی نه و تاریخ کویه نه خستنه ژیر رحمه ت له یه که و داین و شیوه کردن زانستی له وهر خاتر نه وه ک راسیه یل نه را نه وه یل جویر خوه ی بنویسن.

ناده میزاد له وده ختی ره سیه یایگرتن و خواست خوه ی نه را شیوه کردن راسیه یل خسته کار و چیه گژ گشت نه و تاریخ یل درووزنه و تارمایی له بان هم زاران نه و دروونامه یله لاوردن و هه ول راسه و کردن نه و غه له ته یل گه ورا داگه، بیگومان وه نه وه یش نه وسیانه و ماریفه ت خوه یان فراوانتر کردن تا بره سنه راسیه یل تر. ئمجا وه ل ناده میزاده یل تر خوه نه وار له گوزه یشته تا نیسه وه ل تاریخ به شیگ له ده سلاته یل جوورا و جوورا که فتنه پرسیار کردن و شیوه و کردن له تاریخ ئاسمانه یل و نه ساره و خوه ر و گشت چشته یل پیرووز له و جووود خوداوه تا هاتن په یامبه ره یل و کتاوه یل پیرووز.

گشت نه و چشته یله شان وه شان تاریخ یل نویسریاگ بان زهوی خستنه ژیر پرسیاره یل سهخت و خوه ندنه وه ی فره جوانینگ نه را ههر یه کیگ له لیان کردن. ئمجا مادام ناده میزاد ره سیه نه و ماریفه ته ک پرسیار له و جووود خوداوه کتاوه یل پیرووزی بکا، دی لای سهخت نیه ک له بان زهوی بگه ردیبه شوون دویا خهت نه و تاریخ یله ک له لای بووده شوون گومان پرسیار کردن، وه و خاتریشه فره یگ له نه وانه ک له تاریخ رخیان چیاد به شیگ له و که سه یل خاوهن ماریفه ت و زانو خوه نه وار یله ره ساننه مه رگ و سزای تونینگ، ک یه یش ته نیا له وهر خاتر نه وه ک نه و راسیه یله نه را مه ردم نه و یشن!!

نه وانه ک نهف وهر گرتن له شارندنه وه ی غه له ته یل تاریخ، زانستیان وه دهر که فتن راسیه یل گشت نه و سحر و ده سلاتیانه بووده هوکار له ناو چگن گشت خواسته یلیان، ئمجا که همیشه نین نه وانه ک له وهر خاتر عومر و خواست و ئیراده ی خوه یان بازی وه تاریخ رویداگ و که سایه تیه یل کردنه و گردنه سه یانه شه یتان له لای مه ردم ک هه رچه نی نه وانه قاره مان و ده سیاکیش بوین له تاریخ.

تاریخ ئنسانیه ت پره له خراوه کاری، نه وانه ک له سایه ی هیژداری ک تاریخ نه ته وه یل فره یگ و که سه یلیگ نه را به رژه وه ندی خوه یان نالشت کردنه و شهرم نه کردنه ک وه جووره باس له تاریخ خوه یان بکه ن، نه ویش نه و پالنه ره یل ترسناکه سه ک له یوا نه کا چینه یل کومه لگا له کووره خوه یان وه سه رکه فتنگ زانستن دی تاریخ رویداگه یل خه نه خزمه ت چینه گی خوه یان، یا نه وانه ک حوکه مرانی که ن له هه رکووره ی جه هان له رووژگار کویه ن تا نیسه هه وه جه وه نه وه داشته ک تاریخ له دید هویر و کردار خوه یانه و بنویسن، چوینکه له یوا هویر کردنه نه گهر تاریخ و ده س خوه یان بنویسن نه وه توپه نن دریزه بیه نه ده سلات خوه یان. به شیگ له فکر مه نه یل دونیایش له ی دیده، تاریخ بیجگه دوباره باسکردنه وه ی داستانینگ وه هویش تر نیه زاننه ی.

غه له ته گه وراگه ها له وره هه ر ملله تیگ وه جوورینگ تاریخ و

گوزه یشته ی خوه نیده و شهرعیه ت ده یده گشت نه و چشته یل خراوه کاریه ک وه رانوه ر تا ک و ملله ته یل تر نه نجامیدانه. ملله ته یل ئسلام گشت نه و نه عره ته و په لامار و داگیر کاریه ک کردنه سه ی بان ملله ته یل تر، گشتی وه راس و خه ییر و قانجاز زاننه ی و به سنه ی ئیراده ی خودا. یا دوینید کۆمۆنیست و نه ته وه په رس و دکتاتوریه ییش فره یگ له لیان گشت کاره یل رخه و به ر و گوشت و گوشتاریگ له تاریخ نه را خوه یان وهر اس نویسانه و گشت نه و غه دره یله ک له وهر خاتر مه ندنه وه ی خوه یان کردنه سه ی وه بی که م و کوری دوین و له ده یشت نه و تاریخیشه هه رچی نویسریاوه نویسریه یید وه دعا یه ی نه یاره یلیان زاننه ی.

کوردیش جوور هه ر نه ته وه یگ بان ئی زهویه، نه ته وه یگه له تاریخ ک هه لگر برینگ چه مک خاس و خراوه.

له یره مادام کوردیش تاریخ دیریید و خاوهن سه رکرده و حزب و لایه نه یله، بایه سه که سه یل خوه نه وار ناو حزب یل کوردی له وه بره سنه و یا بمانن ک تاریخ وه هه ره شه و گوره شه و هات وهاوار و پویلبه خشین نیه نویسریه یید و راسه و نیه ود.

بایه سه بمانن ک هیمان له برینگ ولات کورد جویر هووز دوینیه یید و گشت پیشواییگ له لیانیش نه را به رژه وه ندی ولاته گی خوه یان خه نه کار نه ک نه را خاتر کورد و نه ته وه گی، ئمجا نه گهر باید و نه یه پیسه ی نه و ولاته یله بوود، دی کورد بایه سه چه وه ری چه بوود له برینگ تاریخ نویس و نه ته وه په ره س؟

نه وه ک مایه ی نگه رانیه، نه وه سه ک دوینیم به شیگ له که سه یل ناو حزب یل کوردی ترس فره یگ دیرن له هه له و داین لاپه ره یل تاریخ و نیه توان هویش چشتیگ له باوه ت که سایه تی و جموجویلیان بزانییه یید. بیگومان یه ییش له یوا نه کا هه ر له نیسه و خوه نه وار و شاره زاو شیوه و که ره یل کورد هس وه و مه ترسیه یل گه ورا بکه ن ک تاریخ کورد وه پیا گوزهر نه کا.

لاوردن یه کتری و ناوانین خراو وه خاس و خاسیش وه خراو له لای مه ردمانینگ له کورد خوه مان، گشتمان خه یده گومان و بایه سه بویشیمنه پییان: تاریخ شورشه یل تا ره سیده تاریخ یه ک وه یه که ی گشت که سایه تیه یلیان وه خواست نیوه نیه نویسریه یید، چوینکه که س وه خوه ی نیه ویشید خراو، ک زه حمه ته دگان وه راسیه یل خوه یان بنه ن، هه ر له وهر نه وه ییش تاریخ بایه سه له نویساننی راسگووی باریه یده کار و گشت که م و کوریه یل گوزه یشته و غه له ته یلی نه خریه نه پال راسی و تاریخ نویس وه وژدانه و بنویسید، چوینکه نه گهر هات و تاریخ وه چه واشه نویسیا هویش متمانه یگی نیه مینید و له هه مان وده ت بایه سه تاریخ نویسه یلیش واز له و قه له مه یله بارن ک له ده یشت خواست خوه یان کار نه را به رژه وه ندی که سه یل تر که ن و له که دار تاریخ که ن.

ئمجا ترسیانیش له تاریخ ترسیانه له دهنگ مه ردم، چوینکه دویاچار هه ر مه ردمه له تاریخچه و ره سیده راسیه یل گشت چشتیگ نه گهر وهراسی نویسیاویید.

عەقىد ئەدىب كورد و فەرمانرەوايى سوري

كۆل سۆھبەت

عەقىد ئەدىب كورد، لە ۳۰ مارس ۱۹۴۹ وەل حوسنى زەعمىم كورد بەشدارى لە كوودەتاي يەكەم كرد، وەل جياوازي كەفتە ناوينا، دوياى ئەوهيش بەشدارى كرد لە كوودەتاي دويمەم لەهەمان سال وەل سامى حەناوى، وەل لەهەردوگ كوودەتاگە نەرەسىيە ئەو نامانچە ك تواستەى و هەميشە چەوى وەدەسلاتەو بوى و مینەى رینگە چارەيگ كردياد بپرەسيده نك دەسلات وە شىوازيگ جوان و پەسەن لەلاى مەردم. بربايگ داشت وەناو نەقىب سەلاح شيشكى و ئەندام بوى لە پارت نەتەوهيى سوري، ئەمجا وەحوكم ئەوهك ئەدىب نزيك بوى لە سەركردهيل بالا و پەيوەندى داشت وەپيانەو سەرۆكايەتى ئەركان گشتى وەرگرت، ك يەيش رى ئەراى خوەش كرد زال بوودە بان ئەنجوومەن عوقەدا ئەرا كيشمەكيش و لاوردن سەرۆك دەولەت هاشم ئەتاسى لەبان تەخت دەسلات، ئەمجا لەدەمەو سوو ۱۹ كائون دويمە ۱۹۴۹ ئاگاداريگ دەرچى وە ئەمزاى خوەى و لەتى جەخت

سەرەتا بيلا بزانيم عەقىد ئەدىب كييه؟ ئى ناوداره لەسال ۱۹۰۹ لەشار حومات لەسوريا هاتيهسە دونيا و ناوى(ئەدىب كور حەسەن شيشكى)يەو لەخيزانيگ گەوراي كورد و ناوداره. خوەندن لە خوەندنكاي جەنگى تەواو كردگە و سەرەتا سەر وەسوپاي مەشرق فرەنسى بويه و دوياى ئەوهيش جوير ئەفسەرەيل تر جياواز بويه ئەرا ناو سوپاي سوري، لەسال ۱۹۴۵بەشدارى كردگە لەجەنگ نازادكرن سوريا لەدەس فرەنسيەيل و سەركردهى ليواى يەرمووك دويمەيش بويه لە جەنگ فلستين لەسال ۱۹۴۸.

لەبان لاوردن سامى حەناوى و ئەسەمد تەلەس كرد ك پلان لەبان سەلامەتى سوپا و قەوارەى ولات و رژيم كومارى دانەن، سوپايش ئسپات ئەو چشتە كرد. وەهەر حال لە شەو ۳۱ تەشرين دويمەم سال ۱۹۵۱ گام ئەدىب وەرەو حوكم دەسكردەيى، ئەوه بوى سەرۆك وەزيرەيل مەرووف دەواليبى كوشت و گشت وەزيرەيلى خستە زندان، دوياى ئەوهيش سەرۆك ئەنجوومەن نوينهەرەيل و بربايگ لە نوينهەرەيليش گرت، دى ئەوه بوى هويچ رینگەيگ لەوەرەدم سەرۆك كومار هاشم ئەتاسى نەمەند تەنيا ئەوه نەود دەس لەتەخت دەسلات ئەلگريد. لەشوون ئەوهيش ئاگادارى عەسگەرى شماره(۱) لەتاريخ ۲/ كائون دويمەم/ ۱۹۰۱ دەرچى وەو بوونەوه ك لەبان داواى ئەنجوومەن بالا و لەوەر ئەوهك سەرۆك ولات دەس لەكار كيشاگە، بايەسە سەرۆك ئەركان گشتى و سەرۆك ئەنجوومەن بالاى سەربازى ئەرك سەركومار بگریده دەس.

وەو جوورە عەقىد ئەدىب دوياى هەول و تەقلاى فرەيگ ئامانچ و ئارەزووئەيلى هاتەدى و بويه يەكەمين كەسيگ دەسلاتدار لەبان تەخت دەسلات لە سورياو تا سال ۱۹۵۴ جەلو دەسلات وەدەسيەو بوى. لە سال ۱۹۶۴ لە ولات بەرازيل لە نزيك پيەل (رياللى) نزيك مالهگەى خوەى لە پاريزگاي (غاياس) وە دەس جايەليگ كوشياو گيان لە دەسدا.

شەفتالوى چايخانەى حەيدەر خانە و

ترسيانى لە حەسەن فەيلى

كۆل سۆھبەت

شوون هونەر و گورانى بويهو بيچگە ئەوهيش چايخانەى خەليفە لەهەمان شوون ك يەيش شوون كەر و لالەيل و ئەوانەك حەز لەپەرورەدى بولبولەيل كرديان بويهو زياتريان لەورە گردەو بويان. لەناوچەى (بەتاوين)يش چايخانەى گزار كوردى بويه ك ناودارترين چايخانەيگ بويه لەوخت خوەى لەبان ناست بەغدا.

لەيادگارەيل رووزگار كويەن لەبەغداى پايتهخت، چايخانەيل فرەيگ بربايگ يادەيل خوەش و جوان لەتيان تومار كرياگەو لەوانەيش: چايخانەى عارف ناغا لە جادەى (رەشيد)ك لەسەرەتاي سالەيل ۳۰ سەدەى وەرین شوون گردەوبوين رووزنامەنويس و مامۆستاو رووشنەويرەيل بويه. چايخانەى (عەزاوى)يش لەناوچەى مەيدان ك ئەويش

وەل ئەوهيشا چايخانەى حەسەن عەجمى، ك يەكيگ بويه لەو چايخانەيل پاك بەغدا لەناوچەى حەيدەر خانە، ك چاي تامدار و پر لەزەت لەتى پيشكەش كريات. ئەمجا لەچايخانەى حەسن عەجمى كابراريگ بالاكول لەتى كار كردگەو ناوى(شەفتالوى) بويهو گشت ئەو مەردمە ناسياگ ك هاتوچوو چايخانەگە كرديان، ك وەجوورايگ هەميشە نيەتى پاك نەويه وەل مەردماو بايەسە لەگشت هەوال و باسيگيان بزانشتاد. ئەمجا ئى شەفتالويه، دووس و دوشمنيگ داشتگە، دووسەگەى ناوى(خەليلو) بويه فرە ناشرين و بەدەفسال بوى، وەل شارەزايى فرەيگ داشتگە لە مەقامەيل عراقى و گورانچرپين ك هەميشە لەبان خەير و سەدەفەى ئەى و ئەو ژياگە وەتايەت لەلايەن ناسيار و هونەرمنەدەيل

دەسمەيهتى درياگە، دوشمن شەفتالوييش كابراريگ بويه وەناو (حەسەن حراسە)، ك هەر وەختى حەسەن بەاتياد ئەرا چايخانەگە، هەر لەدويرەو شەفتالوى چەوى وەيى بکەفتياد يەكسەر هەيوای و خوەى لەشوونينگ تر شارديادەو، چوينكە رحمەتى حەسەن حراسە كابراريگ غيرەتدار و پالەوان بويهو(شەفتالوى)يش كابراريگ وەيفرووش و دەمنەوسياگ بويه جوير ئەوهك باسى كەن. شەفتالوى لەبەرەتەو عراقى نەويهو خەلك ولاتيگ تر بويهو ئەوسايش مەردمان فرەيگ لەوەر خاتر كاركردن هاتيان و روى كرديانە شارەيل عراق وەتايەت شار بەغداى پايتهخت وەخاتر كاركردن و گوزرانين. ئەمجا ئى شەفتالوى ناوه لەچايخانەى حەسەن عەجمى لەناوچەى حەيدەر خانە

فرە دەخالەت كردياگە تايەتمەندى مەردم، هەر لەوەر ئەوهيش حەسەن حراسەى كورد فەيلى دژ رەفتار ناپەسەن شەفتالوى بويهو هەر لەوەر ئەوهيش شەفتالوى لەلى ترسياس و نەتويهنستگە نزيكەيو بوود، ئەمجا هەر وەختى بزئەفتياد حەسەن هات شوون وەخوەى نەگرت و نەزانست لەتاوى چوين بەهيوايگ و خوەى بشاريدەو. وەلى داخ گرانينگ ئەرا ئيجوورە كورەيلينگ ك ئيسە هەق رولەيليان كەفتيهسە ژيردەس كەسەيلينگ دگان وە راسييا نيەن ئەرا جى وەجيكردن داواكارەيل و هاوردنەووى هەفەيل زەفتكرياگان، ك لەسايديگ كلتورى لەباووت رويداگەيل ئەوساى بەغدا تويهنستيم ئى زانيارى راسكانيه بچەيمەنەروى جوير يادگارايينگ رووزگارەيل كويەن.

قهره ته په

یا دوول نارین

کول سوو

قهره ته په ناوچه ییگ وهر فراوان و ناوچه ییگ دهیشتنه س، ک سهر وه قهزای خانه قین پاریزگی دیاله س، که قتهیه سه دویری ۲۵ کیلومه تری باکوور خورن اوای شار خانه قین و دویری ۱۰۰ کیلومه تری خوره هلات شار باقوویه. قهره ته په جویر نه وه ک شار هزایه ییل باس له ل کهن، چهنیگ نهرا کوردستان پایه ی بویچگیگه له روی ندرای و داهات و له هه مان وهخت شماری مه ردمه گه ییسی که مه، وه ل له روی پایه ی جیوگرافیای سیاسی ه، قهره ته په بوود بگریه ییده سهنگ دسلات و قه له مه روی نهرا دسلات کوردی.

قهره ته په ناوچه ییگ ته ختایی له بنار حه مرین ک سهر په رشی گشت دهیشت نارین و که شکول نهکا، ک وه دریزایی تاریخ بنگه ییگ سه ربازی بویه، وه ل له شوون سه ده ی ۲۰ و ده سه پیکردن سه ده ی ۲۱ بویه سه شوون نیشته جی و بنه و بارگه ی خیزانه ییل جوورا و جوور و کورد و عهره ب و تورکمان.

قهره ته په نه گهر جوور ناوه گه ی ته ماشای بکه ییم، جویر ناویگ تورکیه و مه ردمانیگی ش باوهریان له یواسه و نوبین گوا یا ئی ناوه له (کراخ تاپان) وه هاتگه، ئی مه سه له یسه جووده و نهرا نه وه ک که قتهیه سه کنار کویه ی حه مرین و له هه مان وهختیش ها له کنار دوول نارین، ههر له وه ر نه وه ییسه بووده (قهره اغ تاپان)، چوینکه وشه ی قهره اغ لهیره مانای کنار ده یید، دی وه گووره ی رووژگار ئی

قهره ته په ناوچه ییگ کشتوکالیه، ناوچه ییگ کشتوکالیه و مه ردمه گه ییسی خه ریک کشتوکالیین، نه جا له وهخت پروسه ی نازادی عراق له سال ۲۰۰۲ نه وه پوی وه زعه گه شیویا و چه کنار دیمیل دژ نسانیه ت و سه قامگیری ده ولت وه گشتی ده سکردنه نازار دین مه ردم و مینریژیکردن جاده و شوونه ییل، ههر له وه ر نه وه ییسه کاره سات فره یگ له تی نه انجام دریا وه تاپیه ت له لایه ن چه کنار دیمیل قاعیده ک تا ماوه ییگ زال بوینه بان ناوچه گه و ری هاتو چوو ناوئی جه له ولا و کهرکووک و ناوچه ییل ده وروروی سه خته و کردوین، وه ل وه هاتن هیژ پشمه رگه و ناسایش نهرا نه و ناوچه، یه کسه ر نارامه و بوی و نیشتن و هاتو چوو کردن له تی ناساییه و بوی.

مه نار هگه ی داقوق به لگه ی قوناغیگ حوکمرانی کورده

سه فین داقوقی

داقوق یه کیگه له و شار هیل کویه نه ک وه گووره ی سه رچه وه ییل تاریخی وجودی چووده و نهرا و مرجه سه ره له داین دین نسلام له ناوچه گه و له لایه ن باوگ و باپه ر هیل کورده و حوکمرانی کریاگه له سه ردم خولیه ییل و گوتیه ییل له شوون په خشبوین دین نسلام و له ماوه ی دسلات سه لاهه دین نه یوبی و حوکمرانی موزه فه ردین ک زاوای سه لاهه دین نه یوبی بویه داقوق یه کیگ بویه له و ناوچه ییل ک له ژیر دسلات موزه فه ردین بویه ک پایته خت هه ولیر بوی و مه نار هیلگ له تی دروس کریاگه وه ک مه نار هیل چولیه له شار هه ولیر. قهزای داقوق که قتهیه باشوور شار کهرکووک وه دویری ۴۵ کم، له په ر شار هگه چه میگ وه پیا گوزر نهکا وه ناو (رؤخانه) ک سه رچه وه ی ناوه گه ی له ناوچه ییل چه وه ل هه ریم کوردستانه و تیه یید. داقوق له روی ندرایه و سه ر وه پاریزگی ک کهرکووک و پیکهاته یی کورد و عهره ب و تورکمانه و هه ر له زویه و وه ل یهکا زیه ن، نه جا زویتر تورکمانه ییل له ناوه ند قهزاکه زیان وه حوکم نه وه ک عوسمانیه ییل کونترؤل عراق کردوین و زوورم دام و ده زگیه ییل وه ده س تورکمانه و بوی و کورد و عه ره به ییلیش له ناوایه ییل ده وروروی جیگر بوین و خه ریک کار زهویکالی بوین. وه گووره ی ناماره ییل سه ر شماری ساله ییل ۱۹۴۷ و ۱۹۵۷ ریژه ی کورد له داقوق زیاتر بویه وه بهر اورد وه ل نه ته وه ییل تر، وه ل له شوون و مرگرتن دسلات له لایه ن رژیم به عس، دی قهزاکه رویه روی و عه ره به کردن بوی جوور ناوچه ییل تر داوریگ له هه ریم کوردستان و شماری عه ره ب زیای کرد و مرانومر و هکورد و تورکمان تا پروسه ی نازادی عراق و هاتنه وه ی خیزانه ییل ناواره ک جاریگ تر نسبه ی کورد به رزه و بوی، به لگه ییسه نهرا نه وه نه انجام هه لوژار د نه ییل نه نجوومه ن نوینه ره ییل و نه نجوومه ن پاریزگیه ییل بوی ک له شوون ۲۰۰۲ نه انجام دریا. جه میل رژیته یانی له کتاو (داقوق فی التاریخ) باس له وه نهکا، بیچگه وجود چه نه ها شیه و کردن نهرا مانای ناو داقوق، وه ل وهرای نه و وشه ی داقوق له دو برگه پیکهاتگه (دا - کۆک)، دا و مه مانای دی یا ناوایی و کۆکیش وه مانای گه ورا، ک هه ر دوگ وشه گه وه یه که و مانای (ناوایی گه ورا) ده یید. نه جا کلدانیه ییل ک زویتر له وره نیشته جی بوینه نه و ناوه نالشت کردنه نهرا داقوق، وه ل له لای تورکمانه ییل وه ناو تاوغ ناسریاگه وه مانای (مامر). مه مه د مه ر دوخی له کتاو (کورد) ک وه زووان فارسی چاپ کریاگه، نوبیشید: مه ردم نیشته جی داقوق له کویه نه و کورد بوینه، وه ل نه وه ییسا له کتاو (صبح الاعشی) ک له لایه ن نه لقه شقه نندی دانریاگه، ناشکرای نه و کردگه ک له داقوق هووژیک گه ورا ی کورد جینشین بوینه و شماریان نزیک ۷۰۰ خیزان بویه، وه ل له وه ر په لامار ده رکی و کیشمه کیش ناوئی مینر نشینه ییل حه سنه و ی و عه قیلی و جاوانیه ییل، مه ردمه ره سه نه گه ی کوچ کردنه و له سه ده ی ۹ و ۱۰ چه نه ها خیزان نازهری تورک تا نه مرویش وجودیان له داقوق مه ندگه. مه نار هگه ی داقوق که قتهیه خورن اوای قهزاکه و تاریخ دروس کردنی نادیار بویه، چوینکه هو یچ نویسانن و به لگه ییگ تاریخی نیه تا بزانیید نهرا چ سه ردمه ییگ چووده و، وه ل ماموستایه ییل به ش شوونه وار له زانکۆی سه لاهه دین نوبیش: دروسکردن مه نار هگه ی داقوق چووده و نهرا سه ردم حوکمرانی موزه فه ردین کۆکه به ری، چوینکه دیزاین و که ره سه ی بینا کردن و نه خشه ییلی هاوشیوه ی مه نار هیل (حه دبا) س له کوسل و مه نار هیل سنجار و مه نار هیل چۆلی له شار هه ولیر ک هه ر جواریان چه و نهرا سه ردم نه تاپکیه ییل له کوردستان.

مهم و زین

نه کبر قه نه به رو هیسی

و سه رها ت "مهم و زین"
 باسیگه دننه زن، وهك هه رچی عشقه
 نه وه لی خوه شه
 ناخری تیه ل و خه مین
 مهم نه نالان، زین نه بووتان
 هه ر دگیان به شی له خاك كوردان
 نالان و بووتان دویرن نه یه كان
 وه لام زین و مهم کریاوینه نیشان
 مهم مامه ده و زینه ت زین
 عاشق یهك بوینه، دو مه لی نه خشین
 وه خوه شی خوه شی دم وه خه نه وه
 هه ر روژ یهك دوینن وه دوه نه وه
 یه کی شاکه یه کی خان مه سویر
 قسیه ی خوه شی نه یشتن وه مه نه وه
 باس دنلاری هه ر وه ده وامه
 توپله س، چویزه س، نه و نه وه مامه
 قسیه یان عه تره و، نوفل و شه مامه
 مهم خوازه نیکه ر نه نالانه وه
 وه ته مای زینوی نه بووتانه وه
 کاریان راس هاتوید له خه یالانه وه
 وه لام هه ی وه لام
 یه ی فنه نیل فیلباز وه ناو "به کر
 مه رگه وه"
 فتن درووزن، شووقار هه ف سه ر
 بویه سه راویژکه ر هوز شا په روه ر
 توای هك بکه ی کانی عاشقان
 مه غاران بیبه ش نه دیدار یاران
 ها فرسه ت نیان، له خاوی دنیان
 گاهس بکینی قاسپه ی که وکیان
 کاری کاری بوی گزیر ناکه س

ت چه زانی؟!

سوندوس میززا

یه نه یه کم عشق و نه دویا تووریانه
 سیمینه وزه رینه ی ژیا نه
 نه روژ ها خه وه نه مانگ و سا ن
 یه نه یه کم مردنه و نه دویا زا
 یه هه ناسه یل جامه نه ی سه فه ره
 نه بلا ی نه وه نه مام و نه به رزی ناسوو
 یه نه یه کم خه وه نه دویا چه وه یز داین
 یه کیشه ی منه و ناوزران
 نه دووس نه هامسا خه م نه یاهوش گرن
 یه نه یه کم کوژیان و نه دویا دهره ده ریه
 یه جهنگ خوه شی و ناخوه شیبه

زندان کرده بهش مهم چاره رهش
 مهم میوان سیاچال
 زین په شیو و به دجال
 سه ختی فره ی کیشاس، ناخوهش
 نه حواله
 خودا برمنی هه رچی سیاچاله
 دهنگی ها گووش هه رچی سیامانه
 مهم گیان نه سپارد نه به ندیخانه
 بایه قوش قویلان نه دهره ده رانه
 خه وه ره سیه نه یلای زه مانه
 نه ویش نه شوون مهم بویه سه دیوانه
 نه خه م وخوسه، دهره و په ژاره
 نه مه رگ دنلار که پوو ناواره
 شیرن زه مان هه نوژنی نه مان
 مانناوایی که ی له خاك كوردان
 چه ور ی یاره نی دهف له و جه مان
 ساو له "خانی" شاعر زانا
 "مهم و زین" وه ی رهنگینه دان

ماچیگ

دانگ سارا

خوازم ماچیگ قه رز بکه م
 نه نیشتمان غوربه ت باده پابوس گووناد
 خوازم هاواریگ قه رز بکه م
 نه قورگ تاسیای نازه یلد خاك بکریه یید
 خوازم ناخیگ قه رز بکه م
 حه سه رته یل سه ربه تی بیووشنی
 یه کام راز دوس وه گووچانه
 نه هاماره نی ولاته
 وه هار وه خه زان نویسنی؟
 نه گه ر ماچ جوانه مه رگ نه وه؟!

چه وهیل تو

رزا جه مشیدی

بیلا گری ناز بکه ی نه رمان
 بیلا چه ود له وه ر چه وه یلمان بوو
 سایه ی چه ود له ناو خه وه یلمان بوو

مه زانم نه و سه رگول نازه تونی
 شکوفه گان نه رم و تازه تونی
 مه زانم نه ر چه وه یل تو بنوورن
 په روانه گان له قه ی گوئه یله توورن
 وای له ده س ناز ته ماشای چه ود
 له خنجگه ی بیژانگ خه میای چه ود
 وای نه یه زانید چه که ییدن چه ود
 چ خلخله یگ ها دل گیس که ود
 نه و گه نم ناو به یشته تو بید
 حه زه ت نایم دل خوه ی دا وه پید
 تو بیده سه جوواو فانه یل گشت
 باس تنه له ناو مانه یل گشت

نیره ولات ناگره!!

تا چه و کار نه کا بیوانه

نیره نهره وستانه

گشت وهرزه یلی تاوسانه!!

نیره نیشتمان داره خورمایل وشکه

ولات ناواره یل بی میکانه

مه نزلگای عاشقه یل سه رگه ردانه!!

له نیره هه ناسه یل له ناو قورگ تاسیانه

قه ییری نهره وه تووزی کورد!

نهره تمه ن یه کجار سه فه ر نه را نه و نیشتمانگ له لی بیبه ش کریانه

وه و جووره گ خوه یان نویشن ناوی (کوردستان)...

به خدا... ولات ناگر

ته نیا جهواد

وتار روشنهویی کوردی، یه خسیر پهنجهی زال وتار کهسهیل تهره تویتی لهتاریهوهکهره فره جاریش خهریک ئسپاتکردنه لهناو دهق وتار کهسیگ تر ک وهردهوام ئهیه کاریانه. دیاره روشنهویی کوردی کوردی کار لهباوهتی کریاگه و زاله لهبان فهزای گشتی. بیجگه ئهوهپیش وهل شوون وهرگرتن روشنهویی کوردی له وتار و ههلوپستهیل وه شیوهیگ لهشیوهیل ها لهههول چهسپانن خواست و داواکاریهیل خودی لهبان کلتوریهیل تر. لهیره نهوین گفتوگوو کورد وهل خودیا ههمیشه زهره بویه ئهرای و مایه شکهستهاوردن بویه. ههر لهوهر ئهوهپیش روشنهویییهیل ئویشن: ئهرا ئهوهک ئادهمیزاد بتویهنید وهل ئهفلیگا گفتوگوو بکا، بایهسه وهرجه گشت چشتیگ ئه و ئهقله ئاماده بوود وهل خود خودیا گفتوگوو بکا. وهل لهیره لهباوهت مهسهلهی روشنهویی کوردی چهن خالهیل کریگ وهپیاننه دیاره لهوانهپیش:

یهکهه: روشنهویی کوردی ههمیشه ئیسهپیش لهدید و بازنهی وتار ناراسهوخۆ زال هویره کردگه و لهروی ئاسو ماناوه روشنهویی کوردی ههمان نوورستن و خوهندنهوهی چشتیگ تره ک ئهوهپیش خودی دروسی نهکردگه و تویهنیم بویسیم وهریگرنگه لهوتارهیل تر بیگانه.

دویهه: مهسهلهی روشنهویی کوردی ههمیشه لهبازنهی دهسلات و وتار سیاسی، کیشهو گرفت و بهرزی و نزمی کومهلایهتی و ئابووری و فرههنگ کومهلگایگ دیه و هویج ئهکرکیگ دیاریکریاگ ئهرا خودی نهیریگ و ههمه بهس کار و کردهوی بنههت فرههنگی و ئالشتکاری هکری و گفتوگوو لهبان بنهمای وتار رهخنهگری و خودی لهو ئهکرکه خهپیده دهپشت و نیهچوووه بندروس کارهگه.

سییهه: روشنهویی کوردی، وهسه بهب کزی نهزهری و بگر نهوین هویج لایهنیگ نهزهری خودمانی و خودی، نوورید وهردهوام وهگشت لایگا سهری شوره بویه.

چواره: روشنهویی کوردی وهشیوهیگ بنههتی، گام خاسیگ ئهلهنگرتگه لهبان بنهمای هکری حیوان و سستماتیکی ئهرا بهحس ستراتیجیکی و بونیاد تایهتیهندیهیل فرههنگی و کومهلایهتی خودی. ههر لهوهر ئهوهپیش گفتوگووکردن و دهرنهجام فکر و فهلسهفهیلیان جی متمانهی کومهلگا نهویه و نهتویهنستنه رهسناپهتی و ناوهروک کومهلگایان بوینهه. روشنهویی کوردی بیگومان ئهگهر ههول خاسیگ بیهید تویهنید دهر رابهه روشنهویی وه خودیه و بوینید و جویر روشنهوییگ تایهت کومهلگای وهرو هوشیاری و ئالشتکاری راسکانی بوید.

مللهتهیل جووراو جوور و نهتهوهیل جیاواز، ئهرا ئهوهک ریگی بوینهه و برهسنیدهپانه یهکتری، وه مه بهس ئاشناپهتی یا دوشمنایهتی، ئهرا ئهوهک وهل یهکتری هاوکاری بکهه، یا یهکتری لهناو بووه، لهوهر خاتر خاسکردهیی و ئاوهدانی، یا لهوهر رمانن و کاولکردن، شیوهیل جیاواز بردنهسه کار، ک شایهت شیوازیل باو لهلایان جهنگ و داگیرکردن یا بازرگانی یا فرههنگ بوید. راسیهگهی ئهوهسه فرههنگ و ئاشناپهتی فرههنگی و هامپته بوین شارستانیتهتی، زیاتر جوور دهر ئهجامیگ ئه و پهیهندیهیله دونریانه و بوینهسه بهرههه ئه و هیهک رهسین و هاوچوووه. تهناهت جهنگ و کاولکاری و تالان و داگیرکردنیش فره جار بوینهسه هوکار نزیکه و بوین مللهتهیل له یهکتری و پهیا بوین ئاشناپهتی فرههنگی و شارستانیتهت له ناوینان. یۆنانیهیل وه خودیان و لهشکر (۱۰) ههزارییانه و رهسینه ئیران و مسر. ئیرانیهیل چهن جاریگ له تاریخ پهلامار هندستان دانه و داگیری کره، وهل وهل خودیانیشا فرههنگ و شارستانیتهت و هونه و دین، خوهراک و جنگ و زووان و نهپیتیش بردنه ئهرا ئه و مهلونه. شاعرهیل گهورا جوور

(۱۳۲۱) فکری شاکار (کۆمیدیای یهزدان) له (رساله الغفران) ئهبولههلا ئهلهههری (۱۰۵۷-۹۷۲) وهرگرتگه. ئنگلیز نیمهی خوههلات داگیر کردو زووان و تهکنیک و سستم پههلمانتاریزمیش رهسانه شوونهیل فرهیگی.

فرهنا نیمهی ئهفریقیا داگیر کردو له ههمان وهخت ویرانیسی کرد، وهل زووان و ئهدهب خودی لهورهپیش بلاوه و کردو و زانا و نویسهه و سههرشتهدارهیل کورد بهشدارای فراوان و گهوارایگ کردنه له تاریخ فرههنگ و شارستانیتهت ئیرانی

ههوه جهی شارستانیتهت وه فرههنگهیل کورد

سهنگهه

دویاخریش شاعریگ گهورا جوور لیو پۆلد سیپار سینگۆر (۱۹۰۶-۲۰۰۱) له سینگال ههلهکهفید و بووده یهکیگ له گهوارترین شاعرهیل فرانسیزمانهیل دونیاو بووده ئهندام ئهکادیمیای زانستی فرهنسایش. پایه جیوگرافی کورد و نیشتمانگهی له خوههلات ناویراس، شایهت لهروی سیاسی زهره وهپی رهسانوید، وهل لهروی فرههنگی و شارستانی پیگومان قانجاز فرهیگ ئهرا داشنگه و دهولهمنییگ وهپی بهخشاگه ک نرخ و گرنگی خودی دیرید. تاریخ کورد و مللهتهیل تر ئیرانی تاریخیگ هاویهشه و له سهههتای پهیا بوین چهکار

میرزا عهبدولقادر بیدی دیهلهوی (۱۶۴۲-۱۷۲۰) و محهمهه نقبال (۱۷۷۷-۱۹۲۸) بهرههه ئه و ههوهجه و هاوچووونه. ههوهیل تورک ئهرا داگیرکردن و کاولکاری رویکردنه خوهههلات ناویراس و ئاسیای بویچگ، ک بوینه بهشیگ گرنگ شارستانیتهت ئه و ناوچه. ئمجا عههههیل موسلمانیش داگیر ئهاندلوس کردن، وهل وهل خودیانا زانست و موسیقاو هونه و فهلسهفه و هویکاری و زووان و ئهدهب بردن ئهرا ئسپانیوا لهویرایشه و پهل وهره و ئهوورپا وهشانن. ئهوانهک بهحس له ئهدهب کلاسیکی ئهوورپا کهه زانن دانتی ئهلیجیری (۱۲۶۵-)

ره خنه گرتن و روشنهویی کوردی

جهلال حاجی

پیشینه‌یلمان نه‌خشه‌کیش

ژیان و پیره‌یلمانیش (لوقمان)ن

گول سوو

ساله‌یل دویرو دریزد بایده دی. هر له رفیق و دووس ناسایید بگر تارِسپیده که‌سه‌یل ده‌سلتدار و فه‌رمانرِه‌وا مه‌گهر وه ریکه‌فت دلسووز و خوه‌شرفتاریگ له‌روی نسانیه‌ته‌و بویینیده‌و!! راز دلد که‌سیگ نیه په‌نا وه‌پی بووه‌یدو له‌لای هه‌لرَشنیده‌ی، گونا و تاوان بویه‌سه باو، دزی و جه‌رده‌یی مهرز شکانگه، درووداین هه‌سه‌ل دمه‌ه، ناهه‌قه‌یل مه‌ردم له‌ده‌سیان جارسه، ناو‌روی که‌مه، زهرده‌خه‌نگ له لیوه‌یل بریاگه‌و نیه‌میش ناچاریم وه‌گهرد زه‌مانه‌یا بسازیه‌یم و خوه‌مان نه‌که‌یمه فه‌ره‌برویت رووژگار. نُنجا (بیلال سه‌نگه‌سه‌ری) تابلو جوانیگ له‌ناموژگاری پیاویگ وه‌سالاچک ک نهره کوره‌گه‌ی کرده‌سه‌ی، خسته‌سه‌روی ک له‌تی وتگه:

کور شرینم گشت که‌سیگ بناس، وه‌ل رفیقی گشت که‌س مه‌که. گشت شوونیک شاره‌زا به، وه‌ل نهره گشت شوونیک مه‌چوو. گشت چشتیگ بدوین، وه‌ل باوه‌ر وه‌گشت چشتیگ مه‌که. گووش له‌گشت قسه‌یگ بگر، وه‌ل گشت قسه‌یگ مه‌که. نه‌گهر گشت دویا درگ بوی، بیلا تن گول بوید. نه‌گهر له سه‌رما رفقه‌و بوید، وه‌رگ ناپاکی نه‌پووش. نه‌گهر له تیه‌نگا خنکیاید، ناویگ مه‌خوه ناو‌رویید بوید. نه‌گهر نوقم ناویش بویده، له‌بان پیه‌ل نامه‌ردا مه‌که نه‌وبه‌ر. نه‌گهر که‌سیگ دلد شکان، ت دل نه‌شکنید. وه

گیرستن که‌س مه‌خهن و نه‌یل که‌س وه‌گرستند بخنید. هه‌ق که‌س مه‌خوه‌و داوای هه‌ق خوه‌د بکه. راز خوه‌د وه‌گشت که‌سیگ مه‌ویش، مقه‌یه‌تی بکه له راز که‌سه‌یل تر. خوه‌ه‌یلد مه‌خه شوونه‌یل به‌رزیگ ک خوه‌دیش دسد وه‌پی نه‌په‌سپید. چه‌ه‌ری نه‌وه مه‌و رویداگه‌یل نالشتد بکه‌ن، به‌لکوو خوه‌د نالشت رویداگ بکه. هویچ چشتیگ وه‌پی هویره‌وکردن مه‌ویش. داوای ده‌سه‌یه‌ت له‌که‌سه‌یل تر بکه، وه‌ل قه‌ت له‌لیان مه‌لالکیره‌و، چوینکه هویچ چشتیگ له‌ناو‌رویید گرنگتر نیه.

راز دل فره‌جار وه‌شویو ناموژگاری درکه‌فید له‌که‌سیگه‌و نهره که‌سیگ تر، نُنجا ناه‌رم نهره نه‌ف له‌ل وه‌رگرید و نیه‌یگه‌ی تالان، په‌یام راسکانی ناده‌میزاد له‌روی نسانیه‌وه نه‌وه‌سه زووانی گه‌وه‌ر فرووش بوود، جویر نه‌وه‌ک خه‌یر نهره خوه‌ی تواید هه‌میشه خه‌یر نهره مه‌ردم ده‌وره‌یش بتواید، سقه‌ت نسانیه‌ت له‌لایه‌ن په‌روه‌رگار وه‌جوانی رازیا‌سه‌و، وه‌ل داخ نهره نه‌وانه‌ک خوه‌یان له‌ل دویره‌و خهن و له‌ی دویا تویمه خاسیگ نیه‌کالن تا له‌ناخره‌ت به‌ره‌گه‌ی بخوه‌ن.

ناده‌میزاد نه‌گهر بخوازی متمانه‌ی که‌سیگ تر باریده‌ده‌س، بایه‌سه به‌که‌مجار گووش بگریده‌ گف‌ت و لغتی تا بزانید مه‌رام دل چه‌س؟ هه‌میشه له‌ی دویا پیشینه‌ی‌لیگ خاوه‌ن نه‌زموون

و دویا‌یدیه‌و پیره‌ی‌لیگ رینماییکه‌ر زیاتر وه‌ل رویداگه‌یلا نانشایی په‌یا کردنه‌و گوزهر کردنه، ههر له‌وه‌ر نه‌وه‌یش دوییند نو‌ورستنیان نهره ژیان پر له‌ئهل و دانایی، وه‌ل نه‌وه‌یشا له‌روی قسه‌کردن گه‌وه‌ر له‌ده‌میان وارید و هه‌میشه په‌ند له‌لیان وه‌رگریه‌ید، یا توینه‌نیم بویشیم کلیل چاره‌سه‌ر گرفت و کیشه‌یل ژیانن، وه‌ختیگیش ناموژگاری یا رینمایی که‌سیگ که‌ن له‌دله‌و هز که‌ن په‌یامیان جی بگرید و قسه‌یلیان په‌یره‌و بگریه‌ی نهره نه‌وه‌ک له‌کاروان ژیان دانه‌مینید و ری دویرو دریزد کوله‌و بکه‌ن.

پیشینه‌یلمان نه‌خشه‌کیش ژیان و پیره‌یلمانیش(لوقمان)ن، گشت وه‌خت و سه‌عاتیگ هه‌وه‌جه وه‌ناموژگاری و قسه‌یل پر له‌گه‌وه‌ریان دیریم تا بتویه‌نیم گام بی گرفت نه‌لگریم و بی گوچان هه‌لسیم و بنیشیم. نه‌یه‌سه ئی دویا ک نمر و گرفته‌یلی ته‌نگ له‌لیمان هه‌لچنیه‌و له‌رووژگار سه‌یگ ژیه‌یم پر له ناخوه‌شی و کاره‌سات وه‌جووریگ تام جارانی نه‌مه‌ندگه‌و له‌گشت لایگه‌و ته‌لبه‌ن کریایدیه‌و نیه‌تویه‌نید وه‌ناره‌زوو دل ره‌فتار بکه‌یدو خه‌و

هویر و باوه‌ر کویهن به‌غدایی

گول سوو

خه‌یر نهره نه‌وه‌ک ماله‌گه‌یان سه‌ندگه. نه‌وسا له‌ناو کومه‌لگای به‌غدایی وه‌تاییه‌ت له‌لای کورده‌یل فه‌یلی، هویچ وه‌ختی برا بویچک ک خاوه‌ن ژن و منالیش بویاتاد له‌وه‌رده‌م باوگ و برا گه‌ورای جفاره‌ نه‌کیشاوه ههر وه‌دزیه‌وه جفاره‌گه‌ی ته‌واو کردیاد و هاتیاده مال، چوینکه ریز و حورمه‌ت نیاد له‌که‌سیگ له‌خوه‌ی گه‌وراتر، وه‌ل نمر و نوورید قلیانیش له‌وه‌رچه‌ویان کیش و چشتیگ فره ناسایی بویه. یا له‌وه‌ختیگ برا گه‌ورا باتیاگ برا بویچک نه‌تویه‌نست قول له‌بان قول دانیشیگ و یه‌کسه‌ر قولی هاوردیاه خوار له‌وه‌ر ریز و حورمه‌ت.

نه‌وسا نیه‌ت مه‌ردم جووریگ له‌پاکی وه‌پیه‌و دیار بوی و ترس خودا هه‌میشه له‌دل بوی، نُنجا که‌سیگ نه‌گهر چه‌وی بکه‌فتیاده له‌ته نانینگ له‌بان زه‌وی که‌فتوید، یه‌کسه‌ر هه‌لیگرتیاد و مچی کردیاد و نیاگه‌ی تیول و خستیاده‌ی شوون به‌رز یا ناو تاقیگ، یا ههر وه‌ختی وه‌ره‌قه‌ی نویسیاگیگ بوینیاتانه‌و خستیانه‌ی شوونیک پا نه‌چوو‌ده بانئ له‌وه‌ر نه‌وه‌ک وتیان نه‌وه‌ک ناو خودای گه‌ورا له‌بانئ نویسیاوید.

باوه‌ریل فره‌یگ له‌لای مه‌ردم به‌غدایی وجود داشت، له‌وانه‌یش: له‌وه‌خت خوه‌رناو‌ابوین یا مه‌غرب که‌س گزگ وه‌رمالی نه‌یا. له‌وه‌خت هاتن یه‌که‌م رووژ مانگ (سه‌فه‌ر)یش په‌رداخ‌یگ شیشه یا دفر و پیه‌لیگ شیشه‌یین شکانیان تا نه‌و مانگه وه سه‌لامه‌ت گوزهر بکا. نه‌یه‌و باوه‌ریل فره‌یگ ک تائیه‌سه‌یش هیمان شوونه‌واری له‌ناو کومه‌لگای به‌غدایی مه‌ندگه.

له‌وه‌یش جوانتر نه‌وه بوی، ههر وه‌ختی مالیگ بویاتاده هاوسای مالیگ له‌ی شار به‌غدا وه‌تاییه‌ت له‌ناو کورده‌یل فه‌یلی خوه‌مان، نه‌وه له‌لایه‌ن هاوساگه‌یه‌و ناگادار کریا(سوو له‌مالان میوانین). وه‌ی جووریشه خوه‌شه‌ویسی و دووسی له‌بان نیه‌ت پاکیک دروس بویاد، ک ته‌نانه‌ت نه‌گهر هاوساگه‌د پچیاتاده شوونیک و مانگیگیش ناتاگه‌و، ماله‌گه‌ی له‌ نه‌مان بوی و که‌سیگ له‌نه‌ندامه‌یل ماله‌ هاوساگه‌ی شه‌و له‌ماله‌گه‌ی خه‌فتیاد. یا ههر وه‌ختی که‌سیگ بار بکردیاد و هه‌وشه‌گه‌ی بفروشته‌د مالیگ تر (کوته نان) یا (شه‌که‌ر) یا (قورنان) یگ پیرووز له‌ناو ماله‌گه‌ی هیشتیاده‌جی تا بووده مایه‌ی

ناده‌میزاد له‌وه‌خت دروسیوینی و روی وه‌روویوینه‌وه‌ی وه‌ل رویداگ و نه‌زمونه‌یل ژیان، هه‌میشه هویرو‌رای خودی ده‌رخسته‌گه‌و په‌ند له‌نه‌زمونه‌یل رووژگار وه‌رگرتگه، وه‌تاییه‌ت له‌ژیان دویر له شارستانیه‌ت باوه‌ریل فراوانیگ هاتنه‌سه وجود و هامیه‌ی روح و هویره‌وکردن ناده‌میزاد بوینه‌و تائیه‌سه‌یش له‌گشت شوون و ناوچه‌یگ له‌دویا تاراده‌یگ ههر شوونه‌واری مه‌ندگه. نُنجا ههر ملله‌تیگ وه‌جووریگ فه‌ره‌و کردیان و باوه‌ر وه چشته‌ی‌لیگ داشتیان ک وه‌ل ژیان کومه‌لایه‌تیا چه‌سپیاوید ره‌فتار و هه‌لسووکه‌فتیان ک وه‌گوروی رویدااین یا نیشانه‌یگ له‌ره‌فتار یا وه‌گوروی خه‌و، دی باوه‌ر وه نه‌وه داشتیان ک چشتیگ روی نه‌یاد. نُنجا له‌ی باوه‌ته‌و مه‌ردم به‌غدایی باوه‌ر تاییه‌تیگ داشتن ک تائیه‌سه‌یش ههر باوه‌ر له‌ناو فره‌یگ له‌لیان وه‌تاییه‌ت له‌لای پیره‌یلیان و له‌وانه‌یش:

* نه‌گهر ده‌س راس باتاگه خوریان، نه‌وه مانای نه‌وه‌سه خاوه‌نه‌گه‌ی خه‌یر نهره‌ی تیه‌ید و پویل تیه‌یده ده‌سی!
* نه‌گهر چه‌و راس باتاگه پرتانن، وتیان نزیکرترین که‌سیگ سه‌رداند نه‌کا.
* نه‌گهر لویت هاته خوریان، مانای نه‌وه‌سه ماسی خوه‌ید.
* نه‌گهر (موی) که‌فته بان زووان، نه‌وه مانای نه‌وه‌سه ک سه‌وه‌تایگ نهراد نه‌یه‌ید.
وه‌ل نه‌وه‌یشا له‌رووژگار کویهن به‌غدایی، ههر ژنیگ شویه‌گه‌ی بچیاتاده سه‌فه‌ر، تا هاتیاده‌و دی نه‌و ژنه هویچ مادده‌یگ جوانکاری نه‌خستیاده بان روخساری.

ویژه زووان یه کگرتگ کوردی

عبدالوہاب شیخانی

دووس داشتن یه کیگه له گامهیل فه ره گهورای دروسبوین زووان یه کگرتگ چوینکه ئەو وختە وشە و دەسه‌واژه و رستە ی بادینی یا هه‌ورامی وه‌کار تیه‌رید و وه‌ل زاراوهدگی خوده‌ هامیته‌ی ئەکه‌ی.

5- شیوه‌ی کرمانجی سه‌روو فه‌ره گرنگه له زووان کوردی چوینکه له بری لایهن حیواو‌زی هه‌س له ناو‌نی نێ‌رو ما و یه‌یش نیشانه‌ی هێ‌ز و گه‌ورایی زووان کوردیه‌.

6- زاراو‌ی ناو‌راس بکریه‌ی‌ده‌ بنه‌ما و وشه‌ و دەسه‌ واژه و رسته له زاراوهدگان تر وه‌لیا هامیته‌ بکریه‌ی.

7- فه‌ره‌نگه‌یل فه‌ره‌یگ بنویسریهن و زاراوهدیل بادینی و سۆرانی و فه‌یلی و هه‌ورامی وه‌ل یه‌کا هامیته‌ بکریه‌ن.

8- ته‌قالا بکریه‌ی فه‌ره‌نگیگ هه‌مه‌ لایهنه‌ بنویسریه‌ی ک گشت بن زاراوهدیل کوردی له‌تی بوود.

9- له‌ ده‌زگایه‌یل ره‌سانن لایهنه‌یل شاریاگ زووان کوردی و ریزمان کوردی باس بکریه‌ی ئەرا ئەوه‌گ ملله‌ت کورد و هه‌تێ‌رو ته‌سه‌لی له زووان کوردی حا‌لی بوود. خاله‌یل لاواز ده‌سنیشان بکریه‌ن و چاره‌سه‌ر ئەرایان دابنریه‌ی‌د و خاله‌ خاسه‌گانیش زیاتر رووشنه‌و بکریه‌ن.

10- گو‌فار تاییه‌ت وه‌زووان کوردی

بلا‌و بکریه‌ی‌ده‌و، یانی تاییه‌ت بوود وه‌رووشنه‌وکردن لایهنه‌یل زووان کوردی، ریزمان کوردی وه‌شیوه‌ی زانستیانه‌.

11- له‌ خودن‌دنگایه‌یلیگ سۆرانی خودن بادی‌نی‌ش بخونن وه‌لی وه‌شیوه‌یگ ک باوه‌ت‌ه‌گه له‌ سی‌ دێ‌ر زیاتر نه‌ود، له‌وه‌ر ئەوه‌گ وختی فه‌ره‌وه‌ بوود مامۆستا و خودن‌کار له‌لی بیزار بوون و دویر له‌لی گرن و له‌ بادی‌نایش بیلا وه‌سۆرانی بخونن وه‌لی له‌ که‌مه‌وه‌ ده‌سه‌ویی بکه‌ن وه‌ره‌ فه‌ره، له‌ دو دێ‌ر، سی‌ دێ‌ر، په‌نج دێ‌ر تاکو‌تایی سال بووده‌ ده‌ دێ‌ر و وشه‌گان فه‌ره‌نگ بویچگ ئەرایان دروس بکریه‌ی و مامۆستایه‌یل زووان کوردی خول یادوه‌ری په‌روه‌رده‌ بوینن ئەرا زیاتر حا‌لیبوین.

12- جوانه‌یل و خودن‌کاره‌یل و مامۆستایه‌یل و رووشنه‌ویره‌یل ناو‌چه‌ی سۆران بچه‌ ناو‌چه‌ی بادی‌نان و هه‌نگان بادی‌نایش بچه‌ ناو‌چه‌ی سۆران و له‌ نزیکه‌و گووش له‌ گه‌توگووی یه‌کتر ی بگرن و له‌ یه‌کتر ی حا‌لیبوون.

13- فیلم کارتۆنی وه‌گشت شیوه‌زووانه‌یل دو‌بلا‌ز بکریه‌ی و بلا‌و بکریه‌ی‌ده‌و، یه‌ فه‌ره گرنگه‌.

14- دل‌سووزه‌یل و کوردپه‌روه‌ره‌یل گرنگی بیه‌نه‌ زووان یه‌کگرتگ کوردی و مه‌مه‌رمگانی ئەرا ده‌وره‌ر خودیان شیوه‌و بکه‌ن و ری

وه‌که‌س نه‌یه‌ن تو‌یله‌کی وه‌زووان خودی بکا له‌وه‌ر ئەوه‌گ تو‌یله‌کی کردن وه‌زاراوهدیل تر کینه‌ و بوغز تیه‌ری‌ده‌دی و زاراوهدگان له‌ یه‌کتر دویره‌و خه‌ی‌د و تو‌یله‌کی کردن وه‌زاراو‌ی یه‌کتر ی نه‌ی‌لی زووان ئەده‌بی یه‌کگرتگ کوردی دروس بوود. ئەزیزه‌یل و کوردپه‌روه‌ره‌یل، دل‌سووزه‌یل ملله‌ت کورد و کوردستان، زووان بریره‌ی پشت هه‌ر نه‌ته‌وه‌یگه ئەگه‌ر نه‌ته‌وه‌یگ زووان نه‌یاشتوو‌د، بو‌نی‌ش نه‌یری و فه‌واره یا کیانی‌ش نه‌یری و که‌م که‌م له‌ ناو چوو‌د، زووان چه‌نیگ پ‌یش بکه‌ف‌ی‌د، نه‌ته‌وه‌یش وه‌لیا پ‌یش که‌ف‌ی‌د و یه‌کیگ له‌ لایهنه‌یل دروس کردن ده‌وله‌ت زووان یه‌کگرتگه‌.

زووان ناستامه‌ی نه‌ته‌وه‌س و بایه‌د ریز له‌لی بگریه‌ی، زووان ئەده‌بی یه‌کگرتگ یه‌کیگ له‌ هوکاره‌یل پاراستن نه‌ته‌وه‌س، له‌وه‌ر ئەوه‌گ گشتمان له‌یه‌ک حا‌لی بویمن و هه‌س نه‌ته‌وه‌ییمان وه‌ه‌زتره‌و بوود.

دو‌ژمه‌یه‌یل کورد ئیسه‌یش ته‌قالا که‌ن زووان کوردی خاموش بکه‌ن.

یه‌کیگ له‌ دو‌ژمه‌یل کورد وتگه‌: ئەگه‌ر کورد وه‌زووان خودی بخوه‌ن‌ی‌د فه‌واره (کیان) ئەرا خودی دروس ئەکا.

خوه‌شه‌ویسه‌یه‌یل بنوورن دو‌ژمه‌یل کورد تا چه‌نی هه‌سیارن وه‌زووان کوردی.

ئەرا چه جايه‌له‌یل ئمروو خوه‌یان دویرگرن له‌ فۆلکلۆر

گول سوو

فۆلکلۆر وشه‌ یا که‌لیمه‌یگه ئنگلیز و ئەلمان و یۆنان و کورد خودمانیش تیه‌ریمنه‌ی کار، ک وه‌مانای کلتوور ملله‌ت تیه‌ی‌د. ئەجا فۆلکلۆر چشته‌یل فره‌یگ گر‌ی‌ده‌ خودی جوور په‌ند پ‌یشینه‌یل، قسه‌ی نه‌سته‌ق، مه‌ته‌ل و داستان، گورانی و ناواز کویه‌ن، شیوه‌ن ولایایه‌، هوره‌... هت‌د. بیگومان تا تازه‌گه‌ری و پ‌یشکه‌فتن بوود، فۆلکلۆریش هه‌میشه‌ و‌جوود دیری‌د، مانای ئەوه‌سه‌ فۆلکلۆر وه‌ل و‌جوود ناده‌میزادا خودی چه‌سپانگه‌و قوناغ وه‌قوناغ هه‌ر هاتگه‌و وه‌رده‌وامیشه‌ له‌ی کاروانه‌. وه‌لی با بزانی‌م له‌وه‌رچه‌ جايه‌له‌یل ئمروو خودیان دویرگرن له‌ چشته‌یل فۆلکلۆر؟ ئەرا نموونه‌: جايه‌ل جوانه‌یل ئی سه‌رده‌مه‌ زوورمیان چه‌ز له‌(ه‌وره‌)ناکه‌ن و له‌لیانی‌ش هه‌س وه‌ ژنه‌فتن ه‌وره‌ فره‌ ناره‌حه‌ت بوون، یه‌یش له‌وه‌ختیگ ک ه‌وره‌ فو‌رگ تاییه‌ت خودی تو‌اید بچری‌ده‌ی و گشت که‌سیگ و ته‌نانه‌ت گورانیچ‌ره‌ی‌لیش نیه‌تویه‌نن بوونه‌ ه‌وره‌چ‌ر. یا تو‌یه‌نیم بویشیم زوورم جايه‌له‌یل ئیسه‌ دو په‌ند پ‌یشینه‌یل کویه‌ن نیه‌زانن، وه‌ل ئەوه‌ی‌شا ناماده‌ نین گووش له‌لی بگرن، یا نووری‌د مۆبایله‌یلیان پر کردنه‌ له‌گورانی راپ و ئیقاع گورج، بیجگه‌ ئەوه‌یش کتاو تاریخی و شانامه‌و مه‌ته‌ل و گشت داستانیگی‌ش له‌لایان ته‌نیا ئەو کتاوه‌یل(کورت‌ه‌نامه‌)یا مه‌سجاته‌سه‌ ک بیس چوار سه‌عات خودیان وه‌پیه‌و خه‌ریک کردنه‌. له‌یره‌ بایه‌سه‌ بگه‌ریمنه‌ شوون ئەو خاله‌یله‌ ک بو‌ینه‌سه‌ هوکار ئی مه‌سه‌له‌و جايه‌ل جوانه‌یل پ‌یچاسه‌ خودی و له‌یوا کردنه‌ جايه‌له‌یل له‌چشت فۆلکلۆر دویر بگرن. جايه‌ل ئمروو هو‌یج وه‌ختی ته‌ماشای پشت خودی ناکاو ته‌نیا وه‌رده‌م خودی دویت‌ی‌د، وه‌ مانایگ تر ک گوز‌دیشته‌په‌سه‌ن نین و ئەوه‌ک کویه‌ن و فۆلکلۆره‌ خسته‌نه‌سه‌ی دو‌یا خانه‌ی نوورستن. هه‌میشه‌ وه‌ل سه‌رده‌ما گوز‌ر که‌ن و له‌چوار چیه‌وی عومر خودیان جوواو ئی دنیا دنه‌و، له‌ گامانی‌ن وه‌ره‌و دونه‌ی زانیاری که‌مه‌ترخه‌من، وه‌لی له‌باوه‌ت دانس یا راپ یا گورانی هونه‌رمه‌نده‌یل ئی رووژگاره‌ بازار بته‌ویگ دیرن. هو‌یج وه‌ختیگ هه‌ول ئەوه‌ نیه‌ن گوز‌دیشته‌و ئیسه‌ی سه‌رده‌م په‌یوه‌س بکه‌نه‌ یه‌که‌و، ئەوه‌ک تام کویه‌ن وه‌پیه‌و بوود که‌مه‌تر چه‌نه‌ قه‌ره‌ی. ئەگه‌ر بای‌د و له‌هه‌ر جايه‌لیگ ئمروو پ‌یرسید،ه‌راچه‌ چه‌ز له‌ چشت فۆلکلۆر ناکه‌ید، په‌که‌سه‌ر ئو‌یشی‌ده‌ید(دونه‌یا ئالشت بو‌یه‌)، بیگومان یه‌یش هویره‌وکردن غه‌له‌تیگه‌ جايه‌له‌یلمان، چوینکه‌ زه‌مانه‌ هه‌ر زه‌مانه‌س وه‌لی مه‌رده‌مه‌گه‌ ئالشت بوون، بیگومان هونه‌ر ئەوسا جووریگ له‌ ئب‌داع له‌تی بو‌ی و بیجگه‌ ئەوه‌یش ئەو هونه‌ره‌ بی غه‌ل و غه‌ش هاتیگه‌ به‌ره‌م، وه‌لی ئمروو هونه‌ره‌یل فره‌یگ له‌مه‌رز په‌سه‌نکاری ده‌ر چه‌نه‌و هو‌یج نازیاه‌تی و ئب‌داعیگ وه‌پیه‌و دیار نیه‌. وه‌لی که‌سیگ بار ره‌خته‌ بگری‌د له‌ هونه‌ر کویه‌ن!! چوینکه‌ ئەو فۆلکلۆره‌ ئیسه‌ جویر خودی نیای‌د و ئەنجام نیه‌دریه‌ی‌د، وه‌لی چشت تازه‌ زوورمیان وه‌ چه‌سه‌پ به‌نه‌. وه‌ل ئەوه‌ی‌شا فۆلکلۆریش یه‌کیگه‌ له‌ کلتوور ره‌سه‌نایه‌تی هه‌ر ملله‌تیگ و تاریخیگه‌ ئەرا‌ی.

وہل ٺہویشا ژنہیل بہ شداری کاروبار پیاوہیلش کردیان، گشت ٺہو ژنہیلہ ک مال و شوی داشتن بایہد گشت کاروبارہیل رووژانہی خودیان ٺہنجام بیاتان ٺمجا چ وہتہنیا یا وہدہسمہیہت ژنہیل تر. کاروبار ژنہیل جاران ٺہوہگ من له وہخت منالی و جایہلی دیمہسہی یانہ بویہنہ:

۱- گشت ژنیگ، زہمہتکیش مال خودی بوی شہوہکیان وہل بانگ له خہو ٺہلسیاد و نان ٺہرا ٺہو رووژہ کردیاد و له شوون نان کردن ٺہگہر پەسوپوولہ بیاشتاد مہشکہ ژنہیل و له شوون مہشکہ ژنہیل بہش خودیان دوو و کەرہ ٺہلگردیاد و پاشمہنہگہی بہشہو کردیادہ مالہ فہقیرہگان.

ٺمجا مہشکہگہ بیچپادہو و ٺہلگردیادہی و ٺہوسا ناشتا کردیاد و ٺہگہر پەسوپوولہ بیاشتاد پەسہگانیش دوشیاد و شیرہگہی کولانیاد و له شوون ٺہوہیش ٺہگہر منال کوورپہ بیاشتاد له ٺہلورکہگہی دہریکردیاد و پاکیہو کردیاد و شیری دیاد و فہیری وہلیا قسہ کردیاد و ٺہگہر تاوسان بویاتاد نان و دوو نامادہ کردیاد ٺہرا وہرزیرہگان و ٺہو نان و دووہ یا وہپا یا وہسواری ولاخ وہل منالہگہی بردیاد ٺہرا شوون کارکردن وہرزیرہگان.

ٺمجا منالہگہی له ناو دہوارہگہ خہفانیاد و بال لهل ٺہلکردیاد و پشت بہسیاد و شان وہشان وہرزیرہگان کار کردیاد و نان نیمہروویش ٺہرایان نامادہ کردیاد. نان نیمہروویش ہہ نان و دوو بوی، ناو خواردنیش وہگونہ بردیان ٺہرا شوون کارہگہ و له زیر پویش شاردیانہوہی تا خورہ نہیہید لهلی و ٺاوہگہ گہرم نہود. دووہگہیش نیادہ نزیگ کونہگہ، ژنہیل ٺیواران زوی چیانہ مال ٺہرا ٺہوہگ برہسنہ کارہیل مال و ٺیوارانیش ناو خواردن و برپیک ہہوہجہیل تر مال و شامیش نامادہ کردیان.

له وہرز تاوسان له شوون خہرمان ٺہلگردن گشت ژنیگ پاشکہفت سالانہی خودی ٺہلگردیاد جوور(ساوہر و ہرووش و نژی و نخہ و تہرخینہ و کەشک)، ٺمجا ٺہو خوراکیہیلہ نیانہ ناو چشتہیلی

وہپی وتیان ہہوانہ و ہہوانہگان رہنگاورہنگ بوین تا یاروو بزانی ساوہرہگہ ہالہ کام ہہوانہ یا نژیہگہ ہالہ کامہیان. له مالہیل چشتیگ جوور کہپر بویچگ دروس کردیان ک ہم شہوخف نیانہ بانی و ہہمیش ہہوانہگان.

ژنہیل قہدیمہ ٺہگہر ٺی کارہیلہ بزانتیان وہ ژن ٺازا و خاس ناویان بردیان:

۱- نان و پات: یانی ٺہو ژنہ ک نانہگہی خاس و تامدار و له نان کردن تہردہس بویاتاد.

۲- جاران ژن بایہد خودی جنگ ٺہرا پیاوہگہی و منالہگانہ بدویریاتاد و چوار جوور دویرمان بوی ک وہپیان وتیان(سہر دویر - بنکیش - تادہرزی و پشتماسیلگہ) تا دہرزی ٺہرا ٺارازان یہخہی شہوی پیاوہیل وہکاری بردیان.

۳- ژن بایہد بزانتیاد چوین دانہویلہ جوور گہنم و نخہ و نژی و ماش پاکہو بگا، چ وہدہس و چ وہ ویژنگ.

۴- ژن کوردہواری بایہد بزانتیاد چوین گوریس و پلان ولاخ و بہن شوالن پیاو بچنید.

۵- پاک و پرچی مالہگہی.

۶- ہہر ژنیگ تہون بگردیاد یا گلیم و قالی بچنیاتاد وہپی وتیان دہس رہنگین.

۷- ہہر ژنیگ خہمخور مال خودی بویاتاد بایہد ناگردوی ٺہرا زمسان پاشکہفت بگردیاد، یانی دار یا ہہر چشتیگ ٺہرا سزان و گہرمہوکردن مال ٺہلگردیاد، ژن بایہد تاوسانہیل و پاییزہیل وہ لاس مانگا تہپالہ ٺہرا زمسان دروس بگردیاد و ٺہلگردیادگہی، وہلی ژنہیل نیشتہجای ٺاویہ جہوہلیہگان تہپالہ نہکردیان لہوہر ٺہوہگ دار ٺہرا سزان وہکار ہاوردیان. له ناوچہ دہشتایہگان ہہر مالیگ کولنان له ناو حہوش داشتن، کولنان جوور کوولایگ یا کہپرپیک دو قات بوی ک یا وہخہرگ یا وہچوو دروسی کردیان ٺہرا ٺہوہگ کونہی ناو و دوودانہگہ و جی ماسہگہ نیانہ بانی و

زیریشی ہوونگ بوی، تاوسانہیل گہمالہگان له زیری خہفتیان. وہارہیل ژنہیل و دوپتہیل بیلہگان وہل خودیان بردیان و روی کردیانہ دہیشت و جہوہلہگان ٺہرا کەنین گژو گیایہیل کویہستانی جوور کەنگر و پویشگ و گونورو و گیایہیل تر و له گہرمہسیریش کەنگر و قارچگ و دوئلان ہاوردیان.

(له کوردی خودمان جار جاریگ له گہورایہیل ژنہفیم ک ٺویشن ٺمجا بہوہ دیار ٺی بہیت و بالوورہ)

ژنہیل جار جاریگ وہل شوانہگان بالوورہ وتیان، بالوورہ جوور قسہیل وہزنداریگ بوی ک وہپی سہخون یا خراو دیانہ یہکتری، ہہلیہتہ سہخون دوپتہیل وہل شوانہیل جیاواز بوین ک لہیرہ جوان نیہ ٺہو سہخونہیلہ بویسیم.

ٺہرک ژنہیل ناوچہ کویہستانیہگان جیاواز بوی وہل ژنہیل گہرمہسیر یا دہیشت نشین، له ناوچہ جہوہلیہگان یا ٺہو ناوایہیلہ ک ناو له نزیکیان بویاتاد ژنہیل شان وہشان پیاوہیل کارہیلی جوور شہتل دانان و وژارکردن مہزراگان تہماکوو ٺہنجام دیان.

جاران سہلاجہ و کارہبا نہوی، ژنہیل ٺہرا ٺہوہگ خواردہمنہی زیای بیاریزیاتان خستیانہی ناو سہوہتہیگ و بہنیگ بہسیانہ قہی سہوہتہگہ و کردیانہی دارا له ناو حہوش تاخراو نہود.

له وہرز تاوسان له شوون خہرمان ٺہلگردن

گشت ژنیگ پاشکہفت سالانہی خودی ٺہلگردیاد

جوور(ساوہر و ہرووش و نژی و نخہ و تہرخینہ

و کەشک)، ٺمجا ٺہو خوراکیہیلہ نیانہ ناو

چشتہیلی وہپی وتیان ہہوانہ و ہہوانہگان

رہنگاورہنگ بوین تا یاروو بزانی ساوہرہگہ ہانہ

کام ہہوانہ یا نژیہگہ ہانہ کامہیان

ژنہیل جاران گشت نیازہیل مال خودیان وہدہس خودیان دابین کردیان جوور خودہکردن کونہ و مہشکہ و دروس کردن ہہوانہ و ہیزہی جی روین و کەنوی و تہرخینہ و کەشک دروس کردن وہتد.. و بیجگہ ٺہوہیش ژنہیل شہوہکیان و ٺیواران پەچیہ مالیان (پەچیہ ٺہو شوونہسہ ک پەسوپوولہ شہو یا نیمہروو لہتی ٺوقرہ گرن)، ٺمجا ژنہیل ٺہرا

پەچیہ مالین دہم و پل خودیان ہہلپچن ٺہرا ٺہوہگ خاک و خوہل نہچوودہ فورگیانہو و

پەچیہگہ وہگزگہیل تایبہتیگ مالنہی ک له جووریگ بنجگ یا زہل دروسیان کردیان و

ٺمجا پشکلہگہ کوما کوما کردیان و دوپاخہ بردیانہی ٺہرا ناو پشکلدان تایبہتیگ ک ٺہرا

ٺہو کارہ دروسی کردیان، ٺہیانہگ باسی کردیم بہشیگ بوی له ٺہرک ژنہیل له کوردہواری

جاران.

له زهت بردن له جوانی

د. قاسم حسین

ئی باوته دو چه مک گریگه خودی ک پیکهاتنه له (تام وهرگرتن) و (جوانی)، یه پیش بیجگه شیه وکردن سایکولوژیانه ئهرا ئه و په یوه نډیه ک ئه و دو چه مک به سیگه یه که وه، ئنجا سهرتا با بزانیم تام وهرگرتن مانای چه دهیگ؟

ئه گهر بیجیمنه دو یاهه ئهرا بنه رپهت وشه ی (تام، تام له لی وهرگرت، تامی کرد)، دوینییم وه مانای هه وال تامکردنی تیه یگ له ری زووانه وه، دی ئه و چشته شرین یا تیه ل و ترش بوود ههر تامکردنه. ئامانج له وه هه والیسه بریارداینه له بان قیامت چشته گه، مانای ئه وه سه تام وهرگرتن له سهرتا وه پرووسه یگ بنه رپهتیه و په یوه سه وه چشته یل ماددی یا حواداینه یل فسیولوژی هگه یه و دو یاخریش ئهرا چشته یل نامادی یلش دریزه و بویه و جویر مهردم و دیارده یلش گرتسه وه.

ئیمه له زیان رووانه ی خوه مان ئهرا جیا کردنه وه تاکه که سه یل له یه کتری فرجهار په نا بهیمنه وهر مه سه له ی تام وهرگرتن و ئویشیم: فلانه که سه تام وهرگریگ و فلانی ش تام ناکا، ته نانه ت تام وهرگرتن بویه سه قیامتیه ک وه بوونه یه وه رهفتار و روخسار شیواز مامله کردن مهردم وه چشته یلا وه پی سینگ کریهن و قیامت ئهرا یان نریه یگ، مانای ئه وه سه تام وهرگرتن له جواوه فسیولوژی هگه په رپه سه وه و ره سه سه جواو سایکولوژی، وه یه پیش پرووسه ی هسکردن په رانه سه وه و جیواز کریاگه ئهرا پرووسه ی په یردن.

چوینکه پرووسه ی هسکردن پیکهاتگه له وزه یا تافه ی زنگه وکهر وهک (رووشنایی، دهنگ، گهرمی) له لایهن ئه ندام هسکردن و دو یاخریش جیواز بوین ئه و وزه له ری دهمار هسه یه وه ئهرا ناوه ند مه ژگ تابه ت وه خوه ی. وه لی په یردن ئه و پرووسه سه ک وه بوونه یه وه ئه و زانیاریه یل وهرگریاگه له جههان دهره کیه وه ریکه خیم و له یه کیه و دهیم، یا پیکهاتگه له پرووسه یگ مه ژگی

یا دماغی ک ریکخستن و له یه که وه داین مه سه له ی زانیاریه یل ههستی گریگه خودی و مانا ئهرا یان دانه یگ. یا تویه نیم بویشیم: قهیری پرووسه ی ههستی ه ک وه بوونه یانه وه ناسین و ریکخستن و شیه وکردن له مه ژگ ئه نجام دریه یگ و مانا به خشیگه ئه و هس وه پیکریاگه یل له ژینگه ی دهره کیه وه هاتنه و له لایهن ئه ندامه یل هسه وه بریانه.

یه پیش مانای ئه وه ده یگ ک په یردن پرووسه یگ سهره کی تام وهرگرتنه و ئه و مسته لجه سه ک ئشاره ت وه توانای ئاده میزاد ده یگ ئهرا وه کارهاوردن میکانیزم یا ئالیه ته یل هسکردن وه مه به س له یه که وه داین و فامستن مهردم له رویداگ و چشته یل، ئنجا په یردن و تام وهرگرتنیش بیجگه ئه وه ک پرووسه ی فسیولوژی و سایکولوژی یل سه ختیش گریگه خودی، فرجهاریش له یوا له یه که وه دریه یگ ک جوادانه وه ی سایکولوژی وه له هه مان وه خت جوادانه وه یگ ئه و که سایه تیه سه ک خاوه ن ئه زموون و ئاره زوو و یادگاری و ئهرا ی چوین دهروینی هسکره سه. یه پیش بیجگه ئه وه ک ئاده میزادگه ئاره زویگ سایکولوژی دیریگ ئهرا دوینستن ئه و چشته ک وه دوینستن ئه کا یا چه وه ری دیداری ئه کا.

مانای ئه وه سه جیوازی مهردم له وهرگرتن تام جوانی چووگه وه ئهرا جیوازی یان له په یردن. وه ل ئه وه یشا تویه نیم بویشیم: پرووسه ی تام وهرگرتن له جوانی ها له زیر بار سایکولوژی ک تامه گه ودرگریگ. ئنجا په یردنیش وه گوره ی ئه وه ک پرووسه یگ فسیولوژی دهماریه لای مهردم جویر یه که، وه لی وه ل ئه وه یشا په یوه سه وه ئه زموونه یل جورا و جوور یایگرتنه وه و شیوازگه یی وه گوره ی جیوازی کلنوور و شارستانیته ت ئالشتکاری تیه یگه بانی و له سهرده میگه وه ئهرا سهرده میگ تر ئالشت بوود.

گشتمان زانیم ک ته لا یا ئالتوین له گشت وه خت و سهرده میگ شوون خودی له ناو دل مهردم کردیه سه وه، وه تابه ت له لای ژنه یل، چوینکه ته لا له لای ژن ئه و ئارامیه خش و دلنایی و ئاسووده یه سه ک هه میسه له سای هه ناسه ی خوه شی هه لکیشن، وه تابه ت له وه ختیگ بر فرمیگ ته لا داشتوون و له بوونه و سویر و خوه شی بکه نه ی قه یوا له وه رچه و ژنه یل تر شانازی وه پیه و بکریه یل. ماموستا عه لانه دین سه جادی له کتاو (زینده وهر) باس له ی مادده یسه کردگه و ئویشید: ته لا تبه یه ته ی گهرمه، ئمجا له وه ر جووشخواردن فره ی به شه خاکیه گه ی وه به شه ناویه گه ی نه وه ناگر سزیه یل و نه له ناو خاک رزیه یل و نه گهر هه زاران سالیش له بانی ره ی بوود رنگه و نیه یل. شاره زایه یل ئویشن: ئه و شوونه یل ک کان ته لاس وه هه زار و هه یشتا سال ئه و ته لا دروس که ن. ته لا ئه و ماده ی نهرم و زهره د بریقه داره سه ک مهردم چهیرانی بوینه وه تابه ت ژنه یل. وه لی با بزانیم بیجگه جوانی و گرانیه گه ی نه فه یلی چه س ئهرا ئاده میزاد؟ ئی قسه یله ههر له سهرده م کوینه و له بان زووان پیشینه یلمان هاتنه سه و جوود له باوت ته لا ک وتنه: ههر که سیگ ته لا وه پی بوود دی له کارکردن ریک و پیک ئه کا. بیجگه ئه وه یش ئویشن: ههر که سیگ سهری ژان بکا، ته لا بووه سیده سهریه و ژانه گه شکتید، ههر له وه ر ئه وه یش وتنه: ژنه یل فرمزان وه و جووره وه کاری تیه رن.

له قانجازه یل تر ته لا ئه وه سه ک ئه گهر باید له لی ریز و هویره بکریه یل جویر کل و سورمه و باریه یده چه و، ئه وه رووشنای چه وه یل ئه کاو له هه مان وه خت جوانیه و ئه کاو هیز دوینستنیش تیژتره و ئه کا. وه ل ئه وه یشا خاوه ن ئه زموونه یل ئویشن: ئه گهر ههر گووشیگ وه دهرزی ته لا کونا بکریه یل دی شوونه گه ی نیه تیه یده یه ک. ئه گهر ههر شوونیکیش وه ئالتوین داخ بکریه یل ئه وه شوونه گه ی توفله ناکا. یا ههر شوونیک له له ش ئاده میزاد توفله کردوید وه ته لا داخ بکریه یل یه کسه ر شوونه گه ی خاسه و بوود. ههر له وه ر ئه وه یش ئویشیم: ته لا ماده ی نه فدار و که لکداریگه له زیان ئاده میزاد، وه لی فره که سه نیه زانید قانجازی چه سه و ته نیا ههر له وه ر ناوه گه ی یا په سه نیه گه ی له ناو مهردمان کومه لگا تیه رنه ی کار. ته لا بیجگه ئی نه فه یلیسه ک پاسیان کردیم، ئه گهر یه کیگ بوو ده می باید، ته لا بخره یده ده می بووه گه ی لاوید و نیه یلیگه ی و له هه مان وه خت ئهرا ته نگه نه فه سی ئاده میزادیش قانجاز خاسیگ دیرید.

ته لا بیجگه جوانی و گرانیه گه ی نه فه یلی چه س؟

گول سوو

متمانہ

و دووسی = نارامی

ماجد سوره میری

له دنیای دووسداستن، نهو دنیا ک دگان وه هویچ فانوونیک نیه نهید، و له بریار وهست و خرووشه گانی پشت وه دو رسته یا جومله بهسید: من دووسد دیرم .. من متمانہ وهپید دیرم.. وهلی کامیان هوکار نهواکهی تره، دووسداستن تا متمانہ؟ و کامیان زویتر جوور شعوریک پهیا بوود؟ نایا تو خوهش کهسیگ تواید چوینکه متمانہ وهپی دیرید؟ تا دووسی دیرید و له وهر نهو دووسیہ متمانہ وهپی دیرید؟ وهلی تو نه گهر دووس کهسی داشتوید یا متمانہ وهپی داشتوید یا وه چهواشه، له هر دوگ حالته گه تو مینهی نارامی وسه قامگیری کهید له گشت بواردیل زیان چ ماددی بوود چ معهنهوی.

له گشت حالته تیگ نهوه نهرامان دیار دهید ک تو نه گهر راسگوو بوید له دووسداستن کهسیگ، بایه ته متمانہ وهپی داشتوید، و بایه ته ئی شعوره قسهی سهر زووان نهود و وه شیوه یگ کرده وهپی یا عمه لی پراکتیزه ی بکهید.

لهی باوته جوانترین وهسهرهات ک له نهفل کوومه لاتیوه پهیا بویه ئویشید:

ژن و پیاویگ بوی فره دووس یه کتری داشتن و رهفقیایه تی قائمیگ له ناوبهینیان بوی، هر یه ک له لیان نه تویه نستیاد نهرا سهعاتیگیس لهواکهی تر دویره بکهفید، وهلی ئی دو کهسه هر یه ک له لیان خوو و رهوش تایبهت خوهی داشت، ک فره له یه کتری جیاواز بوین، چوینکه پیاوه گه فره نارام بوی و همت تویره و سوخت نهویاد و وه چهواشه ی نهو، ژنه گه فره تویره و تون ههوسه له بوی له گشت مهوقه یگ.

رووژیک له رووژان سهفره دریا ییگ کهفته وهریان، و له ناو دریا ییگ بی بن چهن رووژیک بردنه سهر و له ناکاوا گهرده لویلان فره قائمیگ هات و وهخت بوی که شتی ه گه ژیرناو بکهید و مهردم سهر نشینیشی بخنکنید، چوینکه واگه ی فره تون بوی ناوه گه یس شه پؤل یا مهوج گه ورا گه ورا ییگ دیاد، وه شیوه یگ ک که شتی ه گه پری بوی له ناو و مهردمه گه ی بانیشی سهر له لیان شیویا و ترس نیشته گیانین، و که شتیوانه گه یس نهوه له مهردمه گه نه شاردده ک شایهت ئی که شتی ه ژیرناو بوود و بخنکیه یید، و نهرا نه جاتیان موعجزه یگ خودایی تواید، ژنه گه یس خوهی وهپی نه گریا و دس کرده هات و هاوار و نه زانستیاد چه بکهید و وه دوه دوه وان وهره لای شویه گه ی چوی، به شکم چاره یگ نه رای پهیا بکهید، و له مهرگ قورتاری بکهید.. وهختی رهسیه لای شویه گه ی سهری له وه سر مهن ک ئی پیاوه هیمان وه نارامی جارن خودیه و مهنیه سهی، و چمانی هویچ چشتیگ روی نه یایه، و نهرا خوهی له سویکیگ دانیشتییه.. وهختی وهی شیوه دیه ی، ژنه گه زیاتر تویره بوی و وهوه تومه تبار شویه گه ی کرد ک بی باکه و فره سهرد و سسه!

پیاوه گه یس وه روی درژیک و چهویگ پر له قینه و نوورسته پی، و خنجره گه ی له به خهل دهر کرد و نارهی تک دل ژنه گه ی و وه گشت جددی و راسکانی ییگه و وه دنگیگ تیز و ته پی: تو لهی خنجره ترسیه یید تا نه؟ ژنه گه یس ته ماشایگی کرد و ته پی: نه نیه ترسیه م.

نهویش و ته پی: نهرا نیه ترسیه یید؟
ژنه گه یس جوواوی داو و ت: چوینکه مشتگ خنجره گه ها وه دس یه کیگه و متمانہ وهپی دیرم و دووسی یی دیرم.

پیاوه گه لهی نانه بزگه خه نه یگ کرده ی و وته پی: منیش جوور تو، ئی هه مکه مهوج و وای تون و تیژه هاوه دس یه کیگه و متمانہ وهپی دیرم و دووسی دیرم... نهی دی نهرا رخم بچوود و لهی گهرده لویلان نه بترسم و خودمیش زانم ک گشت چشتی ها وه دس خوهی!

ت له سیاست چه زانی؟
نان شهو و ناو رووژد پری
ورسیه تی خه ییده داوان
نیمان وه نرخ دروو فرووشی
وه تیژی دم چه قوو
باوه شین گهرمی نه کا
ت له سیاست چه زانی؟
له ژیر سیه مال نه ور
هشکه سانی وارنی
روا که ییده شیر
رووژ که ییده شهو و گشت سوار خاسیگ گلنی...

پرووشنا چووده خه و.!

سارا عه لی

SHAFAAQ NEWS

www.shafaaq.com/sh2

The screenshot displays the Shafaaq News website interface. At the top, the logo 'شفاق نيوز' is prominent, along with a navigation menu including 'الرئيسية', 'الأخبار', 'مقالات', 'الملتقى الليبي', 'وسائطية', and 'التعليقات'. A central banner features a photograph of children and the headline 'الأحواء الجوية تتوقع انخفاضاً في حرارة العيد'. Below this, several news snippets are visible, such as 'مزيداً من الإحسان' and 'التشاور جليل جيسر: الحكومة فضلت سلامة عادل تجاهه أبي محمداً في المبرمة لشعبة'. A sidebar on the left contains more news items, and a bottom section features a 'راديو شفاق 102 LIVE' widget. The website footer includes a URL '7-46-00.html'.